

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN LUCAS

¹ Ama yahn ihyan, dirun ye rine quenan yahn dehtenduh che chi van uvo,

² nduhca che a rente ihyan che, nde ro che canan, ndihchero man ye man, cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs man.

³ NdiH Teófilo che yahinó ndih, namin rahcó che ndahca che tihca dín. Chemin che ndeh nduyo nedin damá nduco cudado, ndudo yahn queri ama che chi. Man ne, a dirun yahn ne nducuahn chemin,

⁴ cava che codevano ndah ne te cuaco ndudo che chicuahn ihyan ndih.

Tahve Dendiohs ama ángel, checu ye ndudo che cuhndeyan Juan Bautista

⁵ Cuahn che quenan Herodes rey yahn Judea ne, chihnde ama chidocuyan che duche ye Zacarías, ndata yahn Abías. Ihyan ndahta yahn ye ne, duche ye Elisabet, ndata yahn Aarón.

⁶ Nduh che o ye ne, ndah ihyan ye, ne redinahn ye nducuahn che rihquentiyon Dihvo vo Dendiohs.

⁷ Ate metah daya ye, te Elisabet ne, hua rendaça daya ye. Avane ne, nduh che o ye ne, a ndico ye.

⁸ Ama yune ne, quendañ yahn chidocuyan che combiero yahn Zacarías che covah ye nan Dendiohs.

⁹ Chidocuyan chahn ne, ro ro redin ye sortear deh ntiyon d̄in queri ama ye, ne ro min ne, quendaḥ yahn Zacarías che conda ye chete yaço chahte yahn Dihvo vo, caḥcoyahn ye cuhn.

¹⁰ Ura che riche cuhn me ne, revaḥ nducoyaca ihyan yaḥ, chenun ye cuahn chevah.

¹¹ Tuhme chihndero ama ángel che dechuh Dendiohs, chandi ye naḥ Zacarías lado taḥ cuāco yahn naḥ ta.

¹² Cuahn che ndihchero Zacarías ángel me ne, ama dihya ye chi.

¹³ Ate raḥn ángel me ri ye ihyan:

—Zacarías, hua dihye co, te a chihnevan Dendiohs che chique. Maḥ ne, ndahta yehn Elisabet ne, ndaca ama saḥn daya te, ne coneḥn che duche se, Juan.

¹⁴ Ama co yene, ne namin co yeno ama yaḥn ihyan che cuhndeyan se,

¹⁵ te daye ne, chahte vederihquentiyon caḥ Dendiohs, conan cuma se. Hua cuḥ se vino, nde hua cuḥ se nde ama naḥ nune che din che cocoh se. Conun Vaco Ndah yahn Dendiohs saḥn nde ro che ametah cuhndeyan se.

¹⁶ Ama yaḥn ihyan nación yahn Israel, din se che ndaconan cotahno ye Dihve ye Dendiohs.

¹⁷ Nda se taḥque menaḥ ca che co Dihvo vo, conan cuma se vederihquentiyon nduhca che que nan cuma Elías, caḥa che ndoyan ihyan nduco indihthe yahn ye maḥ, caḥa che cotahno ihyan Ndudo yahn Dendiohs nduhca che ritahno ihyan che ndah ihyan ye naḥ Dendiohs maḥ. Tihca caḥcoyan se chedave yahn ama yaḥn ihyan, caḥa che nevahneḥun ye Dihvo vo.

18 Chiquerune Zacarías ángel me:

—¿Taca cotahnó che rahn ne ne?, te u ne, a indihite u. Namin ihyan ndahta yáhn, a indihite ye.

19 Ndahconan ángel me yahn ye:

—U ne, Gabriel che redináhn che rihquentiyon Dendiohs. Man ye tahve ye u, cava che cahmá ndoque ndudo ndah cuh.

20 Ndudo che a ráhn ndoque ne, va che conahn, ate nducote hua chitehne ne, co lihme di, ne hua co nte nde nda ro che cuhndeyan daye.

21 Numanahn min ne, ihyan yan chahn ne, chenan rino ye, ne rahn ino ye che ama rendah Zacarías chete yaco.

22 Cuahn che ndiquendañ ye ne, redin tah redin nan ye, te chi lihme ye. Tuhme chenahn ihyan chahn che ndihchero ye ama vederihno chete yaco.

23 Cuahn che chihno ndate che quenán Zacarías ntiyon min ne, conahn ye ndevaco ye.

24 Chuh neve ro min ne, a quenun daya ihyan ndahta yahn ye Elisabet. Ihyan min ne, quenun ye vah; hua chahn ye nde ama cuan chete che uhn iyo, ne ndedecadino ye:

25 “Dihvé Dendiohs din ye vederihno cuh nducó. Man ne, ametah co cuihnán nan ihyan.”

Nda ama ángel, checu ye ndudo che cuhndeyan Dihvo vo Jesucristo

26 Chihno te an iyo ne, tahve tun Dendiohs ángel Gabriel, cuahn ye ama yan lihn che duche Nazaret, estado yahn Galilea.

27 Nda ye ndudo che dechuh Dendiohs yahn ama ndahta ntuco che duche ye María. Ndahta me

ne, a va ndudo yahn ye che cahnevaco ye nduco José, ama ihyan che ndata yahn David.

²⁸ Cuahn che nda ángel me nan che quenun ndahta me ne, rahn ye ri ye ihyan:

—Necuma di. Dendiohs ne, yahino ye di, ne nduco ye di. A tendahnun ye di van nducoyaca ndahta.

²⁹ Cuahn che chihnevan ye che rahn ángel me ne, cuahn ino ye, ne ndedecadino ye: “¿Dehra cuande che tihca rahn ye nducó?”

³⁰ Tuhme rahn ángel me ri ye ihyan:

—María, dehve rahque, te Dendiohs ne, yahino ye di.

³¹ Man ne, ndaca ama daye, ne coneñ che duche ye, JESUS.

³² Ihyan min ne, ama chahte vederihquentiyon conan cuma ye, te Daya Dendiohs che ama yudo ye ihyan. Dihvo vo Dendiohs ne, ndahco ye vederihquentiyon che quenan cuma David tah ye.

³³ Cahcantiyon ye ihyan nación yahn Israel, ne hua cuihno vederihquentiyon yahn ye.

³⁴ Tuhme chiquerune María ángel me:

—¿Taca co conahn che rahn ne ne?, te u ne, ametah cahnevaco.

³⁵ Ndahconan ángel me yahn ye:

—Co Vaco Ndah yahn Dendiohs, conun di, ne nduco vederihquentiyon yahn Dendiohs conahn. Chemin che daye che cuhndeyan ne, Daya Ndah yahn Dendiohs.

³⁶ A ndihche che din Dendiohs nduco tahn vih Elisabet. Andahre a ndico te, ne hua rendaca daya te, ate man ne, quenun daya te a chi an iyo,

³⁷ te Dendiohs ne, nducuahn che nahn ye ne, rinahn.

³⁸ Tuhme rahn María:

—Conahn nduhca che rahn ne, te u ne, renevah-necún che rihquentiyon Dihvé Dendiohs.

Chihno min ne, conahn ángel me.

Chahn María chendihchero ye Elisabet

³⁹ Ama o ro min ne, cuahn María ama yan che va cuahn icoyahn, estado yahn Judea.

⁴⁰ Nda ye min ne, min chenda ye chete vaco Zacarías, ne necah ye Dendiohs Elisabet.

⁴¹ Ndetahn chihnevan Elisabet che necah María Dendiohs ihyan ne, nuhn decuah yahn ye che quenun chete ye, ne chiya Vaco Ndah yahn Dendiohs, quenun ihyan.

⁴² Rahn ye:

—Van nducoyaca ndahta ne, a tendahnun Dendiohs di. Namin a tendahnun ye daye.

⁴³ Di che co chaco Dihvé. ¿Taca che man cochi quendihchero u?

⁴⁴ Ndetahno che nte Dendiohs u ne, nuhn dayá che quenun cheté che chi yeno.

⁴⁵ ¡Ndah ro yehn che chitehne!, te conahn ndoque ndudo che dechuh Dihvo vo Dendiohs.

⁴⁶ Tuhme rahn María:

Numacuahn chedave yahn, rendeva yavenan Dihvé Dendiohs.

⁴⁷ Ama yenó nduco ye, te ndedevahn ye u.

⁴⁸ Andahre ama chevah u nan ye, ate necahco ye u.

Man ne, nducoyaca ihyan cahma ye te ndah ro yahn,

49 te Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye din ye vederihno nducó.

Ihyan min che cuaco, runecade ye nan nducuahn.

50 Numacuahn ro renan vahino ye nducoyaca ihyan che renevahnecun ye ihyan.

51 Ihyan min ne, redin ye vederihno rahte.

Rendahco ndiya ye ihyan che yade ye.

52 Rehnevi ye vederihquentiyon yahn ihyan che ndinan ye,

ne redin ye che rinan ihyan che necun ye.

53 Rinan ye ihyan che renevahnecun ye Ndudo yahn ye,

ne rihcoman ye ihyan che rahco ye che nde hua rendotenan ye ihyan.

54 Redin ye cudado ihyan naci6n yahn Israel, ne renan vahino ye ihyan,

55 nduhca che cah ye ndudo yahn ye indihte yuhn vo Abraham nduco nducoyaca ndata yahn ye.

56 Tenduh ino iyo quenán María vaco Elisabet, tuhme conahn ye ndevaco ye.

Chihndeyan Juan Bautista

57 Cuahn che tuno ro yahn Elisabet ne, chihndeyan daya ye.

58 Nducoyaca ihyan nino ndevaco ye nduco ihyan yahn ye ne, a devano ye te ama quenán vahino Dendiohs ihyan, ne chi yeno ye nduco vih.

59 Chi nine ro ne, cuahn ihyan cava che conahn ye seña decuah me, ne nahn conahn ye che duche se Zacarías, nduhca che duche chida se.

60 Ate rahn chaco se.

—Hua, te Juān conan che duche se.

61 Rahn ihyān chahn:

—¿Dehco ne?, te ametah nde āma ihyān yahn nchuhn che tihcā duche ye.

62 Tuhme din tāh ye che tumerune ye chida se tācā nahn ye che conan che duche se.

63 Din tāh chida se, chica ye nān che dirun ye, ne chaconahn ye: “Juān duche se.” Tuhme cuahn ino ihyān chahn.

64 A ura min no nuhnde cava chihya Zacarías, ndiquendāh cahn ye, ne canān ndeva ye numacuahn vedeyeno yavenān Dendiohs.

65 Nde tahque cuahn ino ihyān chahn chi, ne chetuhn ndudo me numachahte estado yahn Judea.

66 Nducoyācā ihyān che checadino ye ne, rente ye nduco vih:

—¡Āma chahte ntiyon conan cuma sahn dihn cah!

Tihcā rahn ye, te Dendiohs ne, nduco ye sahn.

Nduhcā che cahndudo Zacarías

67 Chiya Vaco Ndah yahn Dendiohs, quenun Zacarías, ne cahndudo ye:

68 Ndeva vo yavenān Dihvo vo Dendiohs yahn Israel, te ndedevahn ye uvo yahn ye.

69 Vān ndata yahn David, ihyān min che dinahn ye ndudo yahn ye ne, a tendāhnun ye āma ihyān che ndedevahn ye uvo numacuahn vederihquentiyon yahn ye,

70 nduhcā che cah ye ndudo yahn ye ro menān, cahndudo ihyān ndah che profeta yahn ye.

71 Tihca ndedevahn ye uvo nan nducoyaca ihyan che hua ri rendihche ye uvo.

72 Renan vahino ye indihche yuhn vo, ne redinahn ye ndudo ndah yahn ye che chihco cade ye.

73 Ndudo min che cah ye indihche yuhn vo Abraham,

74 che ndedevahn ye uvo nan ihyan che hua ri rendihche ye uvo, cava che numa ino vo ndeva vo yavenan ye.

75 Numacuahn ro che cuahtenan vo iyehense cuh ne, nahn che dave chedave yuhn vo nan ye.

76 Di, daya man, cuahndode ndudo yahn Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye.

Cahn tahque menan ca che co Dihvo vo, cahcoyan chedave yahn ihyan, cava che nevahnecon ye ihyan.

77 Cah, checadino ihyan che ndedevahn Dendiohs uvo yahn ye, te nchahco ye nunde yuhn vo.

78 Dendiohs yuhn vo ne, ama quenahino ye ihyan iyehense. Chemin che caca Daya ye vahchetero,

79 ndedevahn ye ihyan che cahnda yahn ye che vate ye tah vederih, din ye che ndahca cuahtenan ye.

80 Me sahn dihn me ne, chihta se, ne chi chahte vededevano yahn se. Quechica se yahn nan che metah duhva, nde nda ro che canan cahndudo se ndudo yahn Dendiohs, chihnevan ihyan naci6n yahn Israel.

2

Chihndeyan Dihvo vo Jesucristo

¹ Tahn min ne, chihquentiyon emperador Augusto César che conan caca nducoyaca ihyan che vate ye numachahte nan che rihquentiyon ye.

² Quenan Cirenio gobernador yahn Siria, ne cade ro min canan raconahn caca se ihyan.

³ Nducoyaca ihyan, adecotino che chenani ye ne, va che cahn ye, conan caca ye yan nan che chican data yahn ye.

⁴ José ne, chica ye yan Nazaret, estado yahn Galilea, cuahn ye yan Belén, estado yahn Judea, yan vaco David, te ndata yahn David ihyan.

⁵ Min va che conan caca ye. Namin min va che conan caca María, ihyan min che va ndudo yahn ye che cahnevaco ye nduco vih. Ihyan min ne, a nun cuhndeyan daya ye.

⁶ Cuahn che chenani ye Belén ne, nda ro yahn María che cuacoyahn ye.

⁷ Min chihndeyan daya ye che menan, ne chahcotuma ye decuah me nduco tino. Nducote hua ndaca ye nde ama vah ne, chahtenan ye ama vaco yuhdo. Chete ama inguhto nan che reh nun yuhdo, min din dave ye nan che chacondihte ye decuah me.

⁸ Nino yan Belén vatenduche ama o ihyan, redin ye cudado itecuche yahn ye.

⁹ Nahmin ne, nda ama ángel che dechuh Dihvo vo Dendiohs nan ihyan chahn. Adenan chiya dave nan che chenun ye, ne ama dihya ye chi.

¹⁰ Ate rahn ángel me ri ye ihyan:

—Hua dihya nchuhn co, te cochí, checú ama ndudo ndah, ne ama co yeno nducoyaca ihyan.

¹¹ Man ro cuh ne, min yan vaco David chihndeyan ama decuah. A decuah min che Dihvo vo

CRISTO, ihyan min che ndedevahn ye nchuhn.

¹² Codevano nchuhn te cuāco ndudo che rí nchuhn, te ntāca ne decuah me, ndacotuma tino, quendite chete vaço yuhdo.

¹³ Adenan ndā ama yahn ángel che chica ye vahchetero, chinduco ye ángel me, ndeva ye yavenan Dendiohs, ne rahn ye:

¹⁴ ¡Ndahcā che ndeva nducoyaca ihyan numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero!

Muhn iyehnse cuh ne, nducoyaca ihyan che yeno Dendiohs nduco ye ne, din Dendiohs che ndahcā cuahtenan ye nduco vih.

¹⁵ Cuahn che conahn ángel chahn vahchetero ne, ihyan che redin ye cudado itecuche ne, rahn ye:

—Cuhn vo nduco vih yan Belén, quendihchero vo vederihno che chi, nduhcā che dechuh Dendiohs ndudo yuhn vo.

¹⁶ Ndetahno cuahn ihyan chahn, ne ntāca ye María nduco José nduco decuah me che quendite chete vaço yuhdo.

¹⁷ Cuahn che ndihchero ihyan chahn decuah me ne, rente ye nduhcā che rahn ángel me yahn decuah me.

¹⁸ Nducoyaca ihyan che chihnevan ye che rente ihyan chahn ne, ama rahn ino ye.

¹⁹ María ne, quenun ino ye nducuahn che rente ihyan chahn, ne ndeva ye ndudo me chete che-dave yahn ye.

²⁰ Tuhme conahn ihyan chahn, rendeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs, te a chinahn nducuahn ndudo che dechuh Dendiohs

yahn ye, ne a mañ ye chihnevan ye mañ, ndihchero ye mañ.

Simeón nduco Ana

²¹ Chi nine ro me ne, nahn ye seña decuah me, ne chaconahn ye che duche JESUS, a nduhca che rahn ángel me ri ye María nde ro menañ cuahn che ametah conun daya ye.

²² Moisés ne, dirun ye te ihyan ndahta che cuacoyahn ye ne, hua co conda ye chete yaco, nde tuno ro che a ndihco cade Dendiohs. María ne, quenán rino ye nde tuno ro min, tuhme cuahn ye nduco José yan Jerusalén, quenda ye decuah me, cava che nahma ye nan Dendiohs.

²³ Tihca din ye, te a nihnde cade nan ley yahn Dendiohs: “Nducoyaca checahya chahn che rahteyan menañ ne, va che cahco vih ihyan, cava che din ntiyon yahn Dendiohs.”

²⁴ Namin ndihco cade Dendiohs te nducoyaca ihyan ndahta che cuhndeyan daya ye ne, va che cah ye o icui, o o pichón cahya, cava che co te vedino, ne cah María vedino min.

²⁵ Ro min ne, min yan Jerusalén va ama ihyan che duche ye Simeón. Ihyan min ne, ndah ihyan ye nan Dendiohs, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan. Quenan rino ye ro che ndedevahn Dendiohs ihyan nación yahn Israel.

²⁶ Cah Vaco Ndah yahn Dendiohs, che checadino ye te hua coh ye nde nda ro che ndihchero mañ ye ihyan min che dechuh Dihvo vo Dendiohs, cava che ndedevahn ye ihyan iyehñse.

²⁷ Din Vaco Dendiohs che cuahn Simeón yaco chahte, ne ura min nda José nduco María cava che

naḥma ye decuaḥ me naḥ Dendiohs nduhca che a nihnde cade naḥ ley che dirun Moisés.

²⁸ Simeón ne, chetaḥ ye decuaḥ me, quenuhn ye. Ndeva ye numacuahn vedeyeno yavenaḥ Dendiohs, ne raḥn ye:

²⁹ Dihvé Dendiohs, maḥ ne, a co ndaca iyehmse cuh.

Hua dehva raḥcó, te a chinahn ndudo che te ne, checadinó.

³⁰ A ndihchero maḥ decuaḥ cuh yahn ne che ndedevahn ihyan iyehmse.

³¹ A dechuh ne caḥa che ndedevahn ihyan iyehmse.

³² Maḥ che cuaco codevano ihyan tama nación Ndudo yahn ne, ne ndeva nducoyaḥa ihyan yavenaḥ ihyan yahn ne, ihyan nación yahn Israel.

³³ José nduco María ne, ama chahn ino ye yahn ndudo che tihca raḥn Simeón yahn decuaḥ me.

³⁴ Tuhme chica Simeón Dendiohs caḥa ihyan chahn, ne raḥn ye nduco María:

—Condihche. Cuahn che cuihta decuaḥ cuh che dechuh Dendiohs ne, ama yaḥn ihyan co taḥ ye nduco. Chemin che vaḥn ihyan nación yahn Israel ne, ama yaḥn ihyan ndevahn ye, ne ama yaḥn ye conda ye.

³⁵ Nduco tihca cuhnde ro vederendedecadino yahn queri ama ye. Me di ne, va che choh ama vedeyah chahte.

³⁶ Min chete yaḥo quenun ama indihthe ndahta che duche ye Ana. Ihyan min ne, rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs. Fanuel duche chida ye,

ndata yahn Aser. Chihno ndache nduyo che chihnevaco ye ne, chih inchahn ye.

³⁷ Ro min ne, a cun raco cun nduyo ye. Ro man, vino man, quenun ye chete yaco, revah ye man, rihnde ye yahte man.

³⁸ Nda ye ura min, ne necah ye nundihve cuahn Dendiohs. Cahndudo ye yahn decuah me, chihnevan ama yahn ihyan che chenan rino ye ro che ndedevahn Dendiohs ihyan yan Jerusalén.

Chihta Dihvo vo Jesucristo yan Nazaret

³⁹ José nduco María ne, dinahn ye nducuahn che ndihco cade Dendiohs, tuhme conahn ye yan vaco ye Nazaret, estado yahn Galilea.

⁴⁰ Dihvo vo Jesucristo ne, rihta ye, ne ama va vededevano yahn ye. Dendiohs ne, ama yahino ye ihyan.

Quenun Dihvo vo Jesucristo yaco chahte

⁴¹ Nduyo nduyo, ro che renda vihco ro yudo ne, rahn José nduco María yan Jerusalén.

⁴² Cuahn che chi Dihvo vo ndichio nduyo ne, cuahn tun ihyan chahn vihco me.

⁴³ Chuh vihco me ne, conahn ye, nde hua devano ye te quenan ca Dihvo vo min yan Jerusalén.

⁴⁴ Rahco ye te co van ihyan che a conahn ye chinduco ye, ne rinuhn ye ihyan van ihyan yahn ye man, ihyan rendihche ye man. A numa ro vatechica ye,

⁴⁵ ate nducote hua ntaca ye ihyan ne, ndaconan tun ye yan Jerusalén, rinuhn ye ihyan.

⁴⁶ Nde nan che chi ino ro che rinuhn ye ihyan ne, ntaca ye ihyan chete yaco van sahn devano ley

che dirun Moisés. Min quenun ye, rihnevan ye che rente sahn chahn mañ, retumarune ye sahn mañ.

⁴⁷ Namin sahn chahn ne, retumarune se ihyan, ne ama rahn ino se yahn che ama va vededevano yahn ye mañ, yahn ndudo che rendahconan ye mañ.

⁴⁸ Cuahn che ndihchero José nduco María che min quenun ye ne, ama chahn ino ye, ne rahn María:

—Dayá, ¿dehco che tihca din nduco nuhn?, te u nduco chide, ama chuhrihn nuhn, rendedecadino nuhn cave, rinuhn nuhn di.

⁴⁹ Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—¿Dehco che rinuhn nchuhn u? ¿A hua devano te nañ ntiyon yahn Chidá va che conán?

⁵⁰ Ate hua chenahn ihyan chahn deh cuande che tihca rahn ye.

⁵¹ Tuhme conahn ye nduco ihyan chahn yañ vaco ye, Nazaret. Quendi redinahn ye che rahn ihyan chahn, ne quenun ino María nducuahñ.

⁵² Dihvo vo ne, chihta ye, ne chi chahte vededevano yahn ye. Ndahca quenan ye nañ Dendiohs mañ, nañ ihyan mañ.

3

Rahndudo Juan Bautista che va che nto ino ihyan nunde yahn ye

¹ Cuahn che chi ntiyon nduyo che quenan Tiberio César emperador ne, Poncio Pilato quenan se gobernador yahn Judea. Herodes quenan se gobernador yahn Galilea, ne dihno Herodes che duche se Felipe, quenan se gobernador yahn

Iturea nduco Traconite. Lisanías quenan se gobernador yahn Abilinia.

² Anás nduco Caifás che chidocuyan che tahque ndinan. Nduyo min quechica Juan, daya Zacarías, yahn nan che metah duhva. Min cah Dendiohs che checadino ye ndudo che cuahndudo ye.

³ Chihto ico Jordán canan rahndudo Juan che nto ino ihyan nunde yahn ye man, che cuedenune ye man, cava che nchahco Dendiohs yahn ye.

⁴ Tihca chinahn nduhca che dirun ihyan profeta Isaías tuhca:

Cuahndudo ama se min yahn nan che metah duhva tuhca:

“Cuihcoyan nchuhn chedave yahn ne, te a nun nda Dihvo vo.

⁵ Ihyan che redendah ye yune che ndahca ne, rendedecuto ye ya man,

rihtera ye ico man, cuete man, rene din cuaco ye nan che cueh man,

rendahco nahn ye nan che chihnga man.

Tihca va che cahcoyan ihyan chedave yahn ye,

⁶ te codevano nducoyaca ihyan che ndedevahn Dendiohs ihyan.”

⁷ Rahn Juan ri ye ihyan che renda ye cava che cuedenune ye:

—Nchuhn ne, nduhca cu tan tihchan ne. Hua rahco ne che nduco che cuedenune ne a ndevahn ne yahn castigo yahn Dendiohs che va che conahn.

⁸ Va che nto ino nchuhn nunde yahn ne man, ndahca cuahtenan ne nan Dendiohs man. Hua ndere rahco ne che cochihve yahn ne che ndata yahn Abraham nchuhn, te hua redinahn ne.

Ndete che nahn Dendiohs che ndere co yahñ ndata yahn Abraham ne, andahre nan tu che tuhchan, co ndedecuan ca ye ndata yahn ihyan min.

⁹ Nduhca che rihca ihyan yahñ ndata che hua richihve ndute yahn, riquiyahñ ye ne, tihca a nun techecade Dendiohs yahn nducoyaca ihyan.

¹⁰ Tuhme tumerune ihyan:

—¿Deh va che din nuhn ne?

¹¹ Ndahconan Juan yahn ye:

—Ihyan che va o tino yahn ye ne, va che cah ye ama yahn ihyan che metah yahn ye, ne ihyan che va che reh ye ne, va che conan ye ihyan che metah che cheh ye.

¹² Namin nda ama o sahn rica tumecadiyo cava che cuedenune se, ne tumerune se:

—Ihyan Ricuahn, ¿deh va che din nuhn ne?

¹³ Ndahconan Juan yahn se:

—Hua caca nchuhn tumecadiyo che tahque ndeh che co che rihquentiyon ley.

¹⁴ Namin ama o sandado ne, tumerune se:

—Nuhn, ¿deh va che din nuhn ne?

Ndahconan Juan yahn se:

—Hua duco nchuhn. Hua ndere cuih nunde ne yahn ihyan. Cuahtenan ne vedeyeno nduco tume che renevhve nchuhn.

¹⁵ Ama yahñ ihyan rendedecadino ye yahn Juan, ne recah yeno ye chedave yahn ye, te rahco ye te co a ihyan min che va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehñse.

¹⁶ Ate rahn Juan ri ye nducoyaca ihyan:

—Ndiyu u. Cochi tama ihyan che tahque chahte vederihquentiyon yahn ye che co u. U ne, nde hua

redin yahn che co mare ama sahn decahya yahn ye. U ne, rehdenuné ihyan, ate ihyan min ne, din ye che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn man, din ye castigo ihyan nunde man.

¹⁷ Cuahn che retiveyato ihyan trigo ne, renevahn ye ndute yahn, rih ndah ye. Ate dacheyama yahn ne, rene din dama ye, rihquiyahn ye. Atihnoça ihyan min, te a nun techecade ye yahn nducoyaca ihyan. Ihyan che ndah ihyan ye nan Dendiohs ne, quenda ye ihyan vahchetero, ne ihyan che hua ndah ye ne, dechuh ye ihyan van ruchiyahn che hua rintoh.

¹⁸ Nduco ama ndeh ndudo che tuhchan, rahn-dudo Juan, ricuahn ye ihyan ndudo ndah yahn Dendiohs.

¹⁹ Juan ne, riyahve ye gobernador Herodes yahn che quenan se nduco Herodías, ndahta yahn di-hno se Felipe. Namin riyahve ye sahn yahn nducuah nunde yahn se.

²⁰ Chemin che chihquentiyon se che quenun Juan vacoyahn, ne nduco chemin decuihta nduh se nunde yahn se.

Chedenune Dihvo vo Jesucristo

²¹ Cuahn che chihno chedenune ama yahn ihyan nación yahn Israel ne, nda Dihvo vo, chedenune ye. Chihno min ne, nahmin che revah ye ne, ndondah vahchetero.

²² Nduhca che ro ama icui ne, tihca chi ro Vaco Ndah yahn Dendiohs, chiya, quenun ihyan. Tuhme chihnevan ye ama ndudo che chica vahchetero che rahn:

—Di che Dayá. Yahinó di. Ama yenó ndoque.

23-38 A taħn min che canan Dihvo vo, redin ye ntiyon yaħn ye. A ri ye tenduh ndico ndiche nduyo.

Tuhca cochi ndata yahn Dihvo vo Jesucristo

Nde nan che canan ne, dendah Dendiohs Adán. Daya Adán ne, Set. Daya Set ne, Enós. Daya Enós ne, Cainán. Daya Cainán ne, Mahalaleel. Daya Mahalaleel ne, Jared. Daya Jared ne, Enoc. Daya Enoc ne, Matusalén. Daya Matusalén ne, Lamec. Daya Lamec ne, Noé. Daya Noé ne, Sem. Daya Sem ne, Arfaxad. Daya Arfaxad ne, Cainán. Daya Cainán ne, Sala. Daya Sala ne, Heber. Daya Heber ne, Peleg. Daya Peleg ne, Ragau. Daya Ragau ne, Serug. Daya Serug ne, Nacor. Daya Nacor ne, Taré. Daya Taré ne, Abraham. Daya Abraham ne, Isaac. Daya Isaac ne, Jacob. Daya Jacob ne, Judá. Daya Judá ne, Fares. Daya Fares ne, Esrom. Daya Esrom ne, Aram. Daya Aram ne, Aminadab. Daya Aminadab ne, Naasón. Daya Naasón ne, Salmón. Daya Salmón ne, Booz. Daya Booz ne, Obed. Daya Obed ne, Isaí. Daya Isaí ne, David. Daya David ne, Natán. Daya Natán ne, Matata. Daya Matata ne, Mainán. Daya Mainán ne, Melea. Daya Melea ne, Eliaquim. Daya Eliaquim ne, Jonán. Daya Jonán ne, José. Daya José ne, Judá. Daya Judá ne, Simeón. Daya Simeón ne, Leví. Daya Leví ne, Matat. Daya Matat ne, Jorim. Daya Jorim ne, Eliezer. Daya Eliezer ne, Josué. Daya Josué ne, Er. Daya Er ne, Elmodam. Daya Elmodam ne, Cosam. Daya Cosam ne, Adi. Daya Adi ne, Melqui. Daya Melqui ne, Neri. Daya Neri ne, Salatiel. Daya Salatiel ne, Zorobabel. Daya Zorobabel ne, Resa. Daya Resa

ne, Joana. Daya Joana ne, Judá. Daya Judá ne, Semei. Daya Semei ne, Matatías. Daya Matatías ne, Maat. Daya Maat ne, Nagai. Daya Nagai ne, Esli. Daya Esli ne, Nahum. Daya Nahum ne, Amós. Daya Amós ne, Matatías. Daya Matatías ne, José. Daya José ne, Jana. Daya Jana ne, Melqui. Daya Melqui ne, Leví. Daya Leví ne, Matat. Daya Matat ne, Elí. Daya Elí ne, José.

Tihca cochi ndata yahn José. Nducoyaca ihyan ne, rahco ye te Dihvo vo Jesucristo ne, daya José ihyan.

4

Chundah ne, tumarande se Dihvo vo Jesucristo

¹ Dihvo vo ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan, ne chica ye min ico Jordán. Din Vaco Dendiohs che cuahn ye yahn nan che metah duhva.

² Min quenan ye o raco ro, ne chundah ne, retumarande se ihyan. Nducuahn ro min ne, hua cheh ye, ne chihno min ne, chi cuico ye.

³ Tuhme rahn chundah me ri se ihyan:

—Ndete che Daya Dendiohs ndih ne, cuihquentiyon ne tu cuh che ndaconda pan.

⁴ Ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun: “Ndiyu deman nduco pan co conun ico ihyan, te namin rendotenan ye Ndudo yahn Dendiohs.”

⁵ Tuhme quenda chundah me Dihvo vo ama tingüete yaco, ne venchahteno nahma se ihyan nducuahn vederihquentiyon che va iyehanse.

⁶ Rahn se ri se ihyan:

—U té nducuahn vederihquentiyon che tihchan ndih, ndete che dinahn ne che cahmá, te u va táh nducuahn, ne adecoduhno ihyan che náhn ne, co cáh ihyan.

⁷ Ndete che cahntihya ne nán, ndeva ne yavenán ne, co yahn ne nducuahn.

⁸ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuehn vane chundah, te nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun: “Cuendeva yavenan Dihve Dendiohs, ne a ihyan min no codinehn che cahma ye.”

⁹ Tuhme quenda se ihyan tin yaco chahte yahn yan Jerusalén, ne rahn se ri se ihyan:

—Ndete che Daya Dendiohs ndih ne, cava ne muhn.

¹⁰ Hua dehva co yahn ne, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs:

Dechuh Dendiohs ángel yahn ye cava che conduco ye ndih,

¹¹ din ye cudado ndih cava che hua dehva co yahn ne.

¹² Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Namin nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun: “Hua tumarende Dihve Dendiohs.”

¹³ Cuahn che chihno tumarande chundah me Dihvo vo ne, conahn se. Quenan rino se nde nda ama ro che ndahca cava se.

Dihvo vo Jesucristo ne, canan redin ye ntiyon yahn ye estado yahn Galilea

¹⁴ Dihvo vo ne, quenan cuma ye vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, ne conahn ye estado yahn Galilea. Nducahn yan ne, ama

chetuhn ndudo yahn vederihquentiyon che quen cuma ye.

¹⁵ Ricuahn ye chete yaco, ne rendeva nducoyaca ihyan yavenan ye.

Ndetendah ihyan Dihvo vo Jesucristo yan Nazaret

¹⁶ Nda Dihvo vo yan Nazaret nan che chihta ye, ne rahn ye yaco ndate ndate, ro che rahte tuhno ihyan. Ama ro ne, chenda ye chete yaco, ne chandi ye cava che cuahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs.

¹⁷ Sahn che redin cudado yaco me ne, cah se caca che dirun ihyan profeta Isaías ihyan. Cuahn che nta ye caca me ne, cahndudo ye nan che ndirun tuhca:

¹⁸ Vaco Dihvé Dendiohs ne, quenun u.

Dechuh Dendiohs u, cava che cacuahn ndudo ndah yahn ye, cahnevan nducoyaca ihyan che necun ye man, cava che cuahndudó che va ye vedeyeno che nchahco ye yahn ihyan che nto ino ye nunde yahn ye man.

¹⁹ Dín che co ro nan ihyan che hua ro nan ye man, ndedevahn ihyan che yah rahno ye, redin nunde yahn ye man, cuahndudó nduhca che yahino Dihvo vo Dendiohs ihyan iyehse man.

²⁰ Chihno min ne, ndechetihve Dihvo vo caca me, necah ye sahn che redin cudado yaco me, ne chihnde ye. Nducoyaca ihyan che chenun ye chete yaco me ne, vateyan ye numacuahn vedenehun.

²¹ Tuhme rahn ye:

—Man ro cuh ne, a chinahn ndudo che chihno cahndudó, chihnevan nchuhn.

²² Chi yeno nducoyaça ihyan nduco Dihvo vo, ne rahn ino ye yahn ndudo ndah che rente ye. Ate canan tumerune ye van man ye nduco vih:

—¿A ndiyu sahn tih che daya José me?

²³ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco te nahn cahma nchuhn nducó ndudo cuh: “Doctor, tahque ndah che codique man di. Codin muhn yan vaque vederihno nduhca che din min yan Capernaum.”

²⁴ Quendi Dihvo vo, ne rahn ye:

—Cuaco rahn rí nchuhn te nde ama ihyan profeta, hua renevahnecon ihyan yan vaco ye ihyan.

²⁵ Ro menan me ne, ama chihnde cuico, te hua chan co ino nduyo quenan man. Ro min ne, ama vate ndahta vah nación yahn Israel, ne andahre min quenan ihyan profeta Elías,

²⁶ ate hua dechuh Dendiohs ihyan, cava che conan ye nde ama ndahta vah chahn. Tahque ndah ye ne, dechuh ye ihyan, cava che conan ye ama ndahta vah yahn tama nación che va te yan Sarepta, nino yan Sidón.

²⁷ Tama yune ne, a nación yahn Israel, vate ama yahn ihyan che ndi ye cah che rechá yute. Min quenan profeta Eliseo, ne namin hua din ye che ndoyahn nde ama ihyan chahn. Ate din ye che ndoyahn ama sahn nación yahn Siria che duche se Naamán, andahre sahn tama nación se.

²⁸ Cuahn che chihnevan ihyan che chenun ye chete yaco me che tihca rahn Dihvo vo ne, ama chi tan ye.

²⁹ Ndetahno necuan ihyan chahn, ne quenda ye ihyan numacuahn vedetan cuahn chihto yan nan ama tin yava yaco cava che deçava ye ihyan.

³⁰ Ate hua chi din ihyan chahn tihca, te chuh Dihvo vo van nducoyaca ye, ne cuahn ye.

Quenun vaco chihnga ama se

³¹ Nda Dihvo vo Jesucristo yan Capernaum, estado yahn Galilea, ne ndate ndate, ro che rahte tuhno ihyan, ricuahn ye chete yaco.

³² Ihyan che rihnevan ye che ricuahn Dihvo vo ne, ama rahn ino ye, te numacuahn vederihquentiyon yahn ye ricuahn ye.

³³ Ama yune ne, chenda Dihvo vo chete yaco me, ne min quenun ama sahn che quenun vaco chihnga sahn. Ama dito cah se:

³⁴ —Ndi, Jesús yahn yan Nazaret, ¿dehco che recahdenun ne yune yahn nuhn? ¿A cochi ne che decuihno ne nuhn ne? U devano duh ndih. Ndi che Daya Dendiohs.

³⁵ Chihquentiyon Dihvo vo vaco chihnga me:

—¡Cuenedihn chende! ¡Cuendiquendah sahn tih!

Ndetahno din vaco chihnga me che chendave sahn min nan nducoyaca ihyan che chenun ye min. Ate hua dehva chi yahn se, ne ndiquendah sahn.

³⁶ Nducoyaca ye ne, ama dihya ye chi, ne rente ye van man ye nduco vih:

—¡Ama chahte vederihquentiyon quenun cuma ihyan tih! ¡Nde vaco chihnga redinahn ndudo yahn ye, ne rendiquendah!

³⁷ Numachahte estado yahn Galilea, chetuhn ndudo yahn vederihno che redin Dihvo vo.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn indahn Simón Pedro

³⁸ Chihno min ne, ndiquendah Dihvo vo chete yaco me, ne cuahn ye ndevaco Simón. Indahn Simón ne, quendihte ye, ndi ye cah ihno. Chica ihyan ndevaco ye Dihvo vo che din ye che ndoyahn ye.

³⁹ Chahn nda ye nan ihyan min, ne chihquentiyon ye che cuavi cah me. Ndetahno ndoyahn ihyan min, ne necuan ye, cah ye, cheh Dihvo vo nduco combiero yahn ye.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama yahn ihyan cah

⁴⁰ Ura che a chehche yahn ne, quenda ihyan nducoyaca ihyan cah yahn ye che ndeh nan cah ndi ye, cuahn ye nan Dihvo vo. Nahn tah ye queri ama ihyan cah chahn, ne ndoyahn ye.

⁴¹ Van ihyan cah chahn ne, nduco ama yahn ihyan che chenun vaco chihnga ihyan, ne ndetendah Dihvo vo vaco chihnga chahn. Cuahn che rendiquendah ne, rah:

—Ndih che Daya Dendiohs.

Ate chihco yudo Dihvo vo vaco chihnga chahn, ne hua cah yune ye che cahma duh ihyan ye, te a devano che a ihyan min che a va cade che ndedevahn ye ihyan iyehense.

Quechica Dihvo vo Jesucristo estado yahn Galilea rahndudo ye

⁴² Tama ro cuahn che a chi dave ne, cuahn Dihvo vo ama cuan nan che metah duhva, ne min cuahn ihyan yan, quenuhn ye ihyan. Ntaca ihyan chahn ihyan, ne rahn ye nduco ye che hua ndaca ye min, te nahn ihyan chahn che conan ca ye.

⁴³ Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Va che cáhn yan chenahn, cacuáhn ndudo ndah yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, te a cava chemin che cochí.

⁴⁴ Tuhme quechica ye nduh yan nduh yan, estado yahn Galilea, ricuahn ye chete yaco.

5

Din Dihvo vo Jesucristo vederihno, ne ama yahn yahca chetah Simón nduco combiero yahn ye

¹ Ama yune ne, nti Dihvo vo chihto vine yahn Galilea, ne ama chi dama ihyan nan ye, cava che cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs.

² Ndihero Dihvo vo che vate o barco nan nune chihto vine me. Ihyan che retah yahca ne, a ndiquendah ye chete barco chahn, ne ura min ne, renano ye yana yahn ye.

³ Cuahn Dihvo vo, ne chenda ye chete barco che yahn Simón, ne chica ye favor ihyan che cacahca ye barco yahn ye nan che hua nino cuahn chihto vine me. Tuhme chihnde ye chete barco me, ne canan chicuahn ye ihyan che ndi dama ye min.

⁴ Cuahn che chihno chicuahn ye ne, rahn ye ri ye Simón:

—Cuicahque barco cuh cuahn nan che yano nune, ne cuñ yana yehn cava che cota yahca.

⁵ Ndahconan Simón yahn ye:

—Ihyan Ricuahn, a numa yan din nuhn ntiyon, ne nde ama yahca hua chetah nuhn. Ate nducote a ndih che rihquentiyon ne ne, cuñ yana.

⁶ Tihca din ihyan chahn, ne ama chito yahca nde a canan rendan yana me.

⁷ Tuhme din t̄ah ihyan chahn yahn combiero yahn ye che chenun ye b̄arco che t̄ama me, çava che chi ye conan ye ihyan. Ndā ihyan chahn, ne van̄ nducoyacā ye decuto ye yahcā nduh che o b̄arco chahn, nde tuno adeche cuehchenun van̄ nune.

⁸ Cuahn che ndihchero Simón che tihcā chi ne, chehntihya ye nan̄ Dihvo vo, ne rahn̄ ye:

—Dihvé, u ne, ndiyu ihyan che co cochí nan̄ ne, te u ne, ihyan nunde u.

⁹ Tihcā rahn̄ ye, te cuahn ino ye nduco nducoyacā ihyan chahn yahn vederihno che din Dihvo vo che amā yahn yahcā ndacā ye.

¹⁰ Namin cuahn ino nduh che o dayā Zebedeo che duche ye Jacobo man̄, Juan̄ man̄. Ihyan chahn che combiero yahn Simón. Ate rahn̄ Dihvo vo ri ye Simón:

—Dehve rahque, te nduhcā che redin ntiyon che retah yahcā ne, man̄ ne, tihcā din ntiyon, din dame ihyan çava che conduco ye u.

¹¹ Tuhme ndetendah̄ ihyan chahn b̄arco chahn van̄ nune, ne chihcoman̄ ye ntiyon yahn ye man̄, dehtenduh yahn ye man̄, ne cuahn ye, chinduco ye Dihvo vo.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn amā sahn̄ che ndi se cah che rech̄a yute

¹² Amā yune ne, quen̄an Dihvo vo amā cuan̄ yan̄, ne ndā amā sahn̄ che ndi se cah che rech̄a yute. Cuahn che ndihchero se Dihvo vo ne, cuahn se, chehntihya se nan̄ ye. Chica se favor ihyan, ne rahn̄ se:

—Dihvé, a devanó te co din ne che ndoyahn̄, ndete che nahn ne.

¹³ Nahn taḥ Dihvo vo sahn, ne raḥn ye:

—¿Taça hua? Náhn. Maḥn ne, a ndoyehn.

Chihno raḥn ye chemin ne, a ndetaḥno ndoyahn se.

¹⁴ Tuhme chihquentiyon ye sahn che hua caḥma se nduco nde ama iḥyan taça chi che ndoyahn se. Raḥn ye ri ye sahn:

—Nducote a ndoyehn ne, cuehn naḥn chidocuyan, ne caḥ vedino che ndihquentiyon Moisés, caḥa che ndihchero nducoyaca iḥyan che a ntoyehn.

¹⁵ Ama nun chetuhn ndudo yahn vederihno che tiḥcaḥ din Dihvo vo, ne ama yaḥn iḥyan ri dama ye ro ro, caḥa che caḥnevan ye che ricuahn Dihvo vo maḥn, caḥa che din Dihvo vo che ndoyahn iḥyan che caḥ ye maḥn.

¹⁶ Ura va ne, raḥn Dihvo vo demaḥn ye naḥn che metah duhva, ne min revaḥ ye.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che ndi cheche se

¹⁷ Ama ro cuahn che ricuahn Dihvo vo ne, min vate sahn fariseo nduco sahn devano ley che dirun Moisés che chica se nducuahn yaḥn yaḥn Judea maḥn, yaḥn Jerusalén maḥn, caḥa che caḥnevan se che ricuahn ye. Dihvo vo ne, redin ye che rendoyahn iḥyan caḥ, te quenana cuma ye vederihquentiyon yaḥn Dihvo vo Dendiohs.

¹⁸ Ura min nda ama o iḥyan, nda ye ama sahn che ndi cheche se, quendite se naḥn yundo. Nahn condaḥ iḥyan chahn nduco se chete vah, caḥa che condihte ye sahn naḥn Dihvo vo.

¹⁹ Ate hua chi chuh iḥyan chahn nduco se chen-devah, te ama yaḥn iḥyan ndito ye min. Tuhme

cocha ye tin vah me, ne ntihne ye ama ndi ima vah. Nde min ndedevah ye yundo nan che quendite se cuahn chete vah nan nducoyaca ihyan. Nduco tihca nda se nan Dihvo vo.

²⁰ Ndi hche Dihvo vo nduhca che ritahno ihyan chahn, ne rahn ye ri ye sahn che ndi cheche me:

—A nchahco nunde yehn.

²¹ Sahn fariseo chahn man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, rendedecadino se: “¿Duh sahn tih che redin duche yahn se Dendiohs?, te nde ama ihyan hua co nchahco ye nunde, atenan Dendiohs.”

²² Ate a devano Dihvo vo che tihca rendedecadino sahn chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—¿Dehco che tihca rendedecadino nchuhn?

²³ ¿Deh che tahque ndahca cahma: “A nchahco nunde yehn,” o cahma: “cuenecuen, cuique”?

²⁴ Ate cava che cadino nchuhn te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va vederihquentiyon yahn cava che nchahco nunde yahn ihyan muhn iyehnsé cuh ne, condihche ne.

Tuhme rahn ye ri ye sahn che ndi cheche me:

—Rihquentiyón di. Cuenecuen, cota h yundo yehn, conahn ndeva que.

²⁵ Ndetahno necuan se, cheta h se yundo yahn se, ne numacuahn vedeyeno rendeva se yavenan Dendiohs. Chuh se menda h yahn nducoyaca ihyan che chenun ye min, ne conahn se ndevaco se.

²⁶ Rahn ino nducoyaca ihyan chahn, ne rendeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs, ne rahn ye:

—Man che cuaco ne, ndihchero vo vederihno.

*Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye Leví che con-
duco se ihyan*

²⁷ Cuahn che chica Dihvo vo min ne, ndihchero ye ama sahn rica tume cade iyo che duche se Leví, va se nan che rica se tume. Rahn ye ri ye sahn:

—Cuhn vo ndoque, condoque u.

²⁸ Ndetahno chihcoman se ntiyon yahn se man, nducuahn che va yahn se man, ne necuan se, cuahn se, chinduco se Dihvo vo.

²⁹ Adiva ne, chihquentiyon Leví che chindah comida ndevaco se, ne cah se, cheh Dihvo vo nduco ama yahn ihyan, chenun van ama yahn sahn rica tume cade iyo.

³⁰ Ama o sahn fariseo nduco sahn devano ley che dirun Moisés ne, chi yudo yahn se, ne tumerune se ihyan apóstol yahn Dihvo vo:

—¿Dehco che tihca redin nchuhn che reh ne, rih ne dama nduco sahn nunde man, nduco sahn rica tume cade iyo man ne?

³¹ Ndahconan Dihvo vo yahn sahn chahn:

—Ihyan che hua cah ye ne, hua rendotenan ye sahn doctor, ate ihyan che cah ye ne, nahn ye sahn.

³² Atihnoqa u, te nda cava ihyan nunde cava che nto ino ye nunde yahn ye, ndiyu cava ihyan che rahco ye che metah nunde yahn ye.

*Sahn devano ley che dirun Moisés ne, tumerune
se Dihvo vo Jesucristo yahn yahte*

³³ Tuhme tumerune sahn chahn Dihvo vo:

—¿Dehco che sahn che rahn nduco Juan Bautista nduco sahn che rahn nduco sahn fariseo ne, ama rahte se yahte man, revah se man, ne sahn che rahn ndoque ne, reh se man, rih se man, ro ro ne?

³⁴ Ndahconan Dihvo vo yahn se:

—A devano nchuhn te ihyan che nduco ye sahn rihnevaco ne, hua rahte ye yahte.

³⁵ Ate ndete che cuavi sahn min ne, tuhme che cuaco ne, cuahte ye yahte.

³⁶ Namin nte ye tama te o ejemplo, chihnevan sahn chahn:

—Nde ama ihyan ne, hua rendeh ye ama tino ra cava che necahn an ye ama tino ndico. Ndete che tihca din ye ne, din ye che conda tino ra me. Avane ne, ama ndi tino ra nan tino ndico ne, chihnga ro, te hua dama.

³⁷ Namin nde ama ihyan hua rih ye vino ra chete ima ndico, te redin vino che rendan ima, ne rinda vino man, ima man.

³⁸ Chemin che nahn che cuih ihyan vino ra chete ima ra, cava che hua dehva co yahn vino man, ima man.

³⁹ Ihyan che rih ye vino ndico ne, hua nahn cuh ye che ra, te rahn ye te tahque ndah rihn vino ndico.

6

Ihyan apóstol ne, tico ye indo trigo

¹ Ama ro che rahte tuhno ihyan ne, chuh Dihvo vo nan va chendata. Ihyan apóstol yahn ye ne, tico ye indo trigo, ne rendihvenun tah ye, reh ye ndute yahn.

² Tuhme rahn ama o sahn fariseo ri se ihyan chahn:

—¿Dehco che tihca redin nchuhn?, te a va cade che hua co din vo ntiyon ro che rahte tuhno ihyan.

³ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—¿A hua ndihchenan nchuhn che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs nduhça che din David ro che chi cuico ye nduco combiero yahn ye?

⁴ A devano ne nduhça che chenda ye chete yaco yahn Dendiohs, ne cheh ye pan che va min, ne cah ye, cheh ihyan che nduco ye. Ate nduco nduh hua quendihco ye nunde, andahre pan chemin chan, a ndi vedino yahn Dendiohs, ne atenan chidocuyan co cheh ye.

⁵ Quendi Dihvo vo rahn ye nduco sahn chahn:

—U che rinducó nducoyaca ihyan ne, rihquentioniyón nde nducuahn che redin ihyan ro che rahte tuhno ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama sahn che ndi cuma tah se

⁶ Tama ro che rahte tuhno ihyan ne, chenda Dihvo vo chete ama yaco, chicuahn ye. Min quenun ama sahn che ndi cuma tah cuaco se.

⁷ Sahn devano ley che dirun Moisés man, sahn fariseo man ne, rihno se Dihvo vo ndete che din ye che ndoyahn sahn min ro che rahte tuhno ihyan, cava che cuh nunde se yahn ye.

⁸ A devano Dihvo vo che rendedecadino sahn chahn, ne rahn ye ri ye sahn che ndi cuma tah me:

—Cuenequen, cuandi mendahn.

Necuan sahn min, chandi se.

⁹ Tuhme rahn ye ri ye sahn chahn:

—Man ne, tumerune nchuhn: ¿Deh din vo ro che rahte tuhno ihyan ne? ¿A din vo che ndah, o din vo che hua ndah ne? ¿A cah yune vo che coh ihyan, o ndedevahn vo ihyan ne?

¹⁰ Chaconan ye, ndihchero ye nducoyaca sahn chahn, ne rahn ye ri ye sahn che ndi cuma tah me:

—Cuacondihque tah.

Chacondihco tah se, ne ndetahnno ndoyahn tah se.

¹¹ Ama chi tan sahn chahn, ne rente se van man se nduco vih deh din se nduco Dihvo vo.

Tendahnun Dihvo vo Jesucristo ndichio apóstol

¹² Tahn min ne, cuahn Dihvo vo ama cuete, ne min covah ye numa yan.

¹³ Cuahn che chi dave ne, nedin dama ye ihyan che rinduco ye ihyan, ne tendahnun ye ndichio ihyan chahn cava che co ye apóstol.

¹⁴ Ama ihyan chahn ne, Simón, ne chaconahn Dihvo vo che duche ye Pedro. Ihyan chenahn ne, Andrés, dihno Simón man, Jacobo man, Juan man, Felipe man, Bartolomé man,

¹⁵ Mateo man, Tomás man, Jacobo, daya Alfeo man, Simón Zelote man,

¹⁶ Judas, dihno Jacobo man. Namin nduco ama se Judas Iscariote, sahn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo.

Chicuahn Dihvo vo Jesucristo ama yahn ihyan

¹⁷ Cuenchahn Dihvo vo cuete me, ne ndo ye ama ya ico nduco ihyan chahn. Namin ama yahn ihyan che vate ye estado yahn Judea man, yan Jerusalén man, chihto yan Tiro nduco Sidón man, ndo dama ye min nduco ye. Nda nducoyaca ihyan chahn, te nahn cahnevan ye che ricuahn Dihvo vo man, nahn ye che din Dihvo vo che ndoyahn ye man.

¹⁸ Namin ndetendah Dihvo vo vaco chihnga che chenun ihyan.

¹⁹ Ihyan che cah ye ne, nahn nahn tah ye Dihvo vo yahn che quenán cuma ye vederihquentiyon

chahte, ne nducoyaça ihyan che tihça redin ye ne, ndetahno rendoyahn ye.

Ihyan che ndah ro yahn ye

²⁰ Tuhme ndihchero Dihvo vo Jesucristo ihyan che rinduco ye ihyan, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nchuhn che chevah ne man, che necun ne man ne, ndah ro yahn ne, te ndi cuande ne van ihyan yahn Dendiohs.

²¹ 'Ndah ro yahn nchuhn che nahn cahnevan ne Ndudo yahn Dendiohs, te din ye conahn ne.

'Ndah ro yahn nchuhn che ndache ri ne, te din Dendiohs che co yeno ne.

²² 'Ndah ro yahn nchuhn cuahn che cava u che rinducó nducoyaça ihyan, co tan ihyan nduco ne man, hua co ndihche ye nchuhn man, cahva ye nduco ne man, ndere cahma ye te duhtuno ihyan ne man.

²³ Ro che tihça din ihyan nduco ne ne, ndahça che cah yeno ne chedave yahn ne, te cuahn che nda ne vahchetero ne, a va yan che ndah cava ne. Ndahça che necahco ne te ihyan ndico yahn ihyan tan chahn ne, a tihça din ye nduco ihyan profeta.

²⁴ 'Ate yah rí cava ihyan cuihca, te atenan man ro cuh che vate ye vedeyeno.

²⁵ 'Yah rí cava ihyan che hua rendotenan ye Ndudo yahn Dendiohs che rahco ye, te nda ro che ndotenan ye.

'Yah rí cava ihyan che yeno ye, te nda ro che co ran ye.

²⁶ 'Yah rí cava ihyan che rahn nducoyaça ihyan che ndah ihyan ye, te ihyan ndico yahn ihyan chahn tihça rahn ye yahn ihyan che din ca ye che profeta ye.

Nahn che din yahino vo ihyan che hua ri rendihche ye uvo

²⁷ Ráhn rí nchuhn: codin yahino ne ihyan che hua ri rendihche ye nchuhn. Codin ne che ndah nduco ihyan che t̄an ye nduco ne.

²⁸ Ndah c̄ahma ne yahn ihyan che rahva ye nduco ne, covah ne cava ye.

²⁹ Ndete che va ihyan che din t̄an ye nduco ne ne, hua dama co ne nduco ye. Ndete che nahn cahnevi ihyan tino rendiche nchuhn ne, tahque ndah cuahnecun ne che cahnevi ye nde cahteca ne che co che cuhma ne nduco ye.

³⁰ Adecoduhno ihyan che caça ye dehtenduh yahn ne, cocah ne, ne ihyan che cahnevi ye deh che va yahn ne ne, hua ndaca ne.

³¹ Nduhca che nahn nchuhn che ndah din nducoyaca ihyan nduco ne ne, tihca codin ne che ndah nduco ye.

³² Ndete che din yahino nchuhn deman ihyan che yahino ye nchuhn ne, ¿dehra cochihve yahn ne? Nde ihyan che duhtuno ihyan ye ne, tihca redin ye.

³³ Ndete che deman ihyan che ndah ihyan ye nduco nchuhn, ndah din ne nduco ye ne, ¿dehra cochihve yahn ne? Nde ihyan che duhtuno ihyan ye ne, tihca redin ye.

³⁴ Ndete che deman ihyan che co nedihve ye yahn nchuhn, cah ne, tumanan ye ne, ¿dehra cochihve yahn ne? Nde ihyan che duhtuno ihyan ye ne, tihca recah ye, retumanan combiero yahn ye che co nedihve ye yahn vih.

³⁵ Ate nchuhn ne, codin yahino ne nde ihyan che hua ri rendihche ye nchuhn. Codin ne che ndah.

Cocah nchuhn, tumanan ihyan, nde hua cuahtenan rino ne che nevihve yahn ne. Ndete che tihca din nchuhn ne, Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye ne, ndahco menun ndahva ye yahn ne, nedin daya ye nchuhn, te ihyan min ne, ndah ye nde nduco ihyan che duhtuno ihyan ye man, ihyan che nde hua renecah ye nundihve cuahn ihyan man.

³⁶ Nduhca che renan vahino Chida nchuhn nducoyaca ihyan ne, tihca codin ne.

Nduhca che va che cuahtenan vo nduco ihyan

³⁷ 'Hua ndahchenan nchuhn ihyan, ne hua conan cuma che techecade Dendiohs yahn ne yahn nunde min, din ye castigo nchuhn. Cuenchahco ne yahn ihyan, ne nchahco Dendiohs yahn ne.

³⁸ Codin nchuhn che ndah nduco ihyan, ne din Dendiohs che ndah nduco ne, nde tihdenan ca ye ndahco menun ye yahn ne. Tihca, te nduhca che redin ne nduco ihyan ne, atihnoca ndahco menun Dendiohs yahn ne.

³⁹ Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh, chihnevan ihyan chahn:

—A devano nchuhn te ama sahn nan ve hua co quendanan se tama sahn nan ve, te coranun nduh che o se ive yahn.

⁴⁰ Tahque devano ihyan ricuahn che co ama sahn che rahn. Ate cuhno cuahn sahn min ne, anduhneva che devano ihyan ricuahn yahn se ne, tihca codevano se. Hua chuhnan vededevano yahn se.

⁴¹ 'Ndete che rihco nchuhn cudado nunde yahn tama ca ihyan, ne hua retumacah ne nunde yahn

man ne ne, anduhneca ndete che ndihchero ne ama iyaca che quenun ndutenan ye, ate nde hua retumacadino ne che quenun ama vihto ndutenan man ne.

⁴² Ndete che tihca ne, o nan o chende ne. Nde hua quenān yahn ne che cahma ne co ne ihyan: “Conān di cava che hua condihque nunde”, te nde hua retumacadino ne che tahque chihnga redin man ne. Tahque ndah che dinoca cahcoman ne che chihnga redin ne, tuhme co conan ne ihyan cava che runecade cochica ye.

Ejemplo yahn yahn ndata

⁴³ Yahn ndata che ndah ne, ndah ndute yahn, ne yahn ndata che hua ndah ne, hua ndah ndute yahn.

⁴⁴ Ama yahn ndata ne, ro deh yahn cuahn che ri ndute yahn. Ndute higo ne, hua retun ihyan tin yahn yan, nde hua retun ye uva nan dihyo yan.

⁴⁵ Ihyan che ndah ye ne, redin ye dehtenduh che ndah, te ndah chedave yahn ye, ne ihyan che hua ndah ye ne, redin ye dehtenduh che hua ndah, te hua ndah chedave yahn ye. Nan ndudo yahn ihyan ne, rihcoro nduhca ihyan ye.

⁴⁶ '¿Dehco che rahn nchuhn ri ne u: “Dihve nuhn, Dihve nuhn ne”?, te hua redinahn ne che rihquentiyon.

⁴⁷ Adecoduhno ihyan che renda ye nan man, che rihnevan ye che rahn man, che redinahn ye che rihquentiyon man ne, cahma co nchuhn duh nduhca ye.

⁴⁸ Ihyan min ne, nduhca ihyan che chihno ye vaco ye, ne yano chino ye nde nan yava, ne min

chihco ye name yahn. Cuahn che chihta ico ne, ama dito chahn nune nan vah me. Ate hua chi quenda nune vah me, te nan yava va name yahn.

⁴⁹ Me ihyan che rihnevan ye ndudo yahn, ne hua redinahn ye ne, ihyan min ne, nduhca tama ihyan che chihno ye vaco ye, nde hua chihco ye name yahn. Cuahn che chihta ico ne, ama dito chahn nune nan vah me. Ndora vah me, ne chihno chinda.

7

Nduhca che chitahno ama capitán

¹ Cuahn che chihno chicuahn Dihvo vo ihyan chahn ne, cuahn ye yan Capernaum.

² Ama capitán che va ye yan min ne, va sahn decahya yahn ye che ama yahino ye sahn, ne chetah cah sahn. Ama tahn ndi se, adeche coh se.

³ Cuahn che checadino capitán me yahn Dihvo vo che redin ye vederihno ne, dechuh ye ama o ihyan ndinan yahn ihyan nación yahn Israel, cava che caca ye favor ihyan che cahn ye, ne din ye che ndoyahn sahn decahya me.

⁴ Chahn ihyan chahn nan Dihvo vo, ne ama chica ye favor ihyan, ne rahn ye:

—Capitán cah ne, ndahca che conan ne ihyan,

⁵ te yahino ye nación yuhn vo, ne chihno ye ama yaco yahn nuhn.

⁶ Tuhme cuahn Dihvo vo nduco ihyan chahn. Cuahn che a ndan nino ye ne, dechuh capitán me ndudo nduco ama o amigo yahn ye, rahn ye tuhca:

—Dihvé, hua denduh ne ndih cava no u, che chi ne nde chete vaco.

⁷ A devanó te u ne, ndiyu ihyan che co chí n̄an ne. Nde n̄an che cochi ne, cuihq̄uentiyon ne, ne ndoyahn sahn decahya yáhn.

⁸ Che cahcantiyon ne ne, a devanó te va che conahn, te namin u ne, va ihyan che te ye vederihq̄uentiyon quenán cumá, ne vate sandado yáhn. Rihq̄uentiyón ama se che cahn se, ne rahn se, ne rihq̄uentiyón tama se che chi se, ne rechi se, ne nducuaahn che rihq̄uentiyón sahn decahya yáhn ne, redinahn se.

⁹ Yahn che tihca rahn capitán me ne, cuahn ino Dihvo vo, ne chaconan ye, ndihchero ye ihyan che nduco ye, ne rahn ye:

—Cuaco rahn rí nchuhn te nde numachahte nación yuhn vo ne, hua rendaca ihyan che tihca ama ritahno ye.

¹⁰ Cuahn che ndaconan ihyan che chahn ye ntiyon yahn capitán me ne, ntaca ye sahn che adeche coh me che a ntoyahn se.

Ndedetuhche Dihvo vo Jesucristo ama tenahn, daya ama ndahta vah

¹¹ Chihno min ne, Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye man, ama yahn ca ihyan man, cuahn ye ama yan che duche Naín.

¹² Cuahn che nda ye viyan me ne, tahn nun ye ihyan che cuahn ye cuhche ye ama tenahn daya ama ndahta vah. Ama ndiyahn ra sahn dihn min yahn ndahta vah me, ne ama yahn ihyan nduco ye.

¹³ Cuahn che ndihche Dihvo vo ndahta vah me ne, quenán vahino ye tahn, ne rahn ye ri ye tahn:
—Hua cueque.

14 Tuhme chahn nda ye, ne cah tah ye yave yahn tenahn me, ne sahn che nda se yave me ne, chahtendi rino se. Rahn ye ri ye tenahn me:

—¡Cuencuen!

15 Ndetahnno necuan sahn dihn che a ndih me, ne canan rente se. Tuhme necah Dihvo vo sahn chaco se.

16 Ama cuahn ino nducoyaca ihyan, ne rendeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs, ne rahn ye:

—Nda ama profeta van uvo, ihyan yahn Dendiohs. ¡Ama chahte vederihquentiyon quenán cuma ye! Dechuh Dendiohs ihyan.

17 Ama chetuhn ndudo yahn vederihno che din Dihvo vo numachahte estado yahn Judea man, nduh cuan nan che nino min man.

Dechuh Juan Bautista ihyan che rinduco ye ihyan nan Dihvo vo Jesucristo

18 Ihyan che rinduco ye Juan Bautista ne, rahn ye ri ye ihyan yahn nducuahñ vederihno che redin Dihvo vo. Tuhme cah Juan o ihyan chahn,

19 ne dechuh ye ihyan cava che tumerune ye Dihvo vo, a ihyan min niyon ihyan che a va cade che dechuh Dendiohs ihyan, ndedevahn ye ihyan iyehnse, o cuahtenan rino ye tama ihyan.

20 Nda ihyan chahn nan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Juan Bautista ne, dechuh ye nuhn, tumerune nuhn ndih: ¿A ndih ihyan che a va cade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehnse, o cuahtenan rino nuhn tama ihyan ne?

21 Ura min din Dihvo vo che ndoyahn ama yahn ihyan cah man, din ye che chi ro nan ihyan che

ve n̄an ye m̄an, ndetend̄ah ye vaco chihnga che chenun ihyan m̄an.

²² Tuhme ndahconan ye yahn ihyan chahn che dechuh Juān:

—Conāhn nchuhn, cuenecāh cuande ne Juān yahn nducuahn che ndihchero ne m̄an, che chihnevan ne m̄an. Ihyan che ve n̄an ye ne, redín che ri ro n̄an ye. Ihyan che ndi cheche cāh ye ne, redín che rica ye. Ihyan che ndi ye cah che rechā yute ne, redín che rendoyahn ye. Ihyan che a ndih ye ne, rendedetuhché ihyan. Ihyan che necun ye ne, ricuāhn ndudo ndah yahn Dendiohs ihyan.

²³ Ndah ro yahn ihyan che ritahno ye che dechuh Dendiohs u.

²⁴ Cuahn che conāhn ihyan chahn ne, rente Dihvo vo nduco ihyan che chenun ye min yahn Juān, ne rāhn ye:

—¿Deh che chahn nchuhn, ndihchero ne min yāhn n̄an che metah duhva? ¿A āma nduco che ra yuhne?

²⁵ ¿Duh che chahn nchuhn, ndihchero ne tuhme? ¿A āma sāhn che ninevaca se nduco tino ndah? A devano nchuhn te sāhn che renevaca se nduco tino ndah m̄an, rahte se vihco m̄an ne, sāhn chahn ne, chete vāco rey chenun se.

²⁶ Tuhme ne, ¿duhra che chahn nchuhn, ndihchero ne? ¿A ndiyu āma profeta? Cuāco niyon, te ihyan min ne, tahque chahte vederihquentiyon che quenān cuma ye che co ihyan profeta chenāhn.

²⁷ A yahn ihyan min che a ndirun n̄an Ndudo yahn Dendiohs tuhca:

Condihche, dechúh ama sahn tahque menan ca
che co di, cuahndudo se ndudo yáhn.

Caḥcoyaṇ se chedave yahn ihyan, caṽa che nevah-
necun ye di.

²⁸ Ráhn rí nchuhn te van nducoyaca ihyan iyehNSE
ne, Juān Bautista che tahque chahte vederihq̄uen-
tiyon che quenān cuma ye. Ate ihyan che tahque
necun ye van ihyan che rihq̄uentiyon Dendiohs
ne, tahque ndah ro yahn ye che co ihyan min.

²⁹ Cuahn che tihcā rahn Dihvo vo ne, ama yahn
ihyan yaṇ, nde sahn rica tumecadiyo, ndeva ye
yavenān Dendiohs, te chahn ye, chehdenune Juān
ihyan.

³⁰ Ate sahn fariseo nduco sahn devano ley che
dirun Moisés ne, chahcotāhn se che rihq̄uentiyon
Dendiohs, te hua chahn se che chehdenune Juān
sahn.

³¹ Tuhme rahn Dihvo vo:

—¿Deh cahmá yahn nchuhn che vate ne man ro
cuh ne?

³² Nchuhn che vate ne man ro cuh ne, nduhchan
sahn cahya che rahn se rí se combiero yahn se:
“Tive nuhn cu retive, ne hua ndeh nchuhn. Cah
ran nuhn nduhcā che rah ran ihyan nan ndih
tenāhn, ne hua chaco nchuhn.”

³³ Tihchan nchuhn, te ndā Juān Bautista, ne hua
cheh ye paṇ, nde hua chih ye vino, ne rahn ne te
quenun vaco chihngā ihyan.

³⁴ Ndā u che rinducó nducoyaca ihyan, ne réh
man, ríh man, ne rahn nchuhn: “Ngā ama se, ne
ama reh se man, ama rih se vino man, rinduco se
ihyan nunde man, sahn rica tumecadiyo man.”

³⁵ Ate dehve din yahn che tihçá rahn nchuhn, te nducoyaça ihyan devano, renahn ye te vededevano yahn Dendiohs ne, chemin che richihve.

Nchahco Dihvo vo Jesucristo yahn ama tahn nunde

³⁶ Ama sahn fariseo ne, yahve se Dihvo vo che cheh ye nduco se, ne cuahn ye ndevaco se.

³⁷ Ama tahn nunde che va te yan min ne, checadino te che min chete vaco sahn fariseo me va Dihvo vo, reh ye. Tuhme nda te, nda te ama frasco nunedan.

³⁸ Chahn nda te, ne chehtihya te nan Dihvo vo. Ama raco te, ne canan te redечahnda te cah ye nduco nune ndutenan te. Rendedetih te nduco yudo tin te. Retenan te cah ye, ne chacotahma te nunedan me.

³⁹ Ndihe sahn fariseo me, ne ndedecadino se: “Tahn tih ne, chihnga ihyan te. Ndete che cuaco che profeta ihyan tih ne, cadino ye duh ihyan te.”

⁴⁰ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn fariseo me:

—Simón, nté ama ejemplo, cahneven.

Ndahconan Simón:

—Ihyan Ricuahn, cuente ne, cahneván.

⁴¹ Rahn ye:

—O se ne, quendihco se yahn ama ihyan. Ama se ne, quendihco se uhn ciento, ne tama se ne, quendihco se o raco ndiche.

⁴² Nducote metah dehva yahn sahn chahn ne, hua chi nedihve se yahn ye. Ate nchahco ye yahn nduh che o se. Man ne, cahme co u: ¿Cha sahn chahn che tahque yahino se ihyan min ne?

⁴³ Ndahconan Simón:

—Rahcó te sahn che tahque ndeh quendihco se yahn ye.

Rahn Dihvo vo ri ye Simón:

—Ndahca rahn.

⁴⁴ Chaconan ye, ndihchero ye ndahta me, ne tuhme rahn ye ri ye Simón:

—¿A chihque cudado nduhca che din ndahta tih ne? Chendá chete vaque, ne hua te nune cava che ntu cáh, ate ndahta tih ne, decahnda te cáh nduco nune ndutenan te, ne ndedetih te nduco yudo tin te.

⁴⁵ Di ne, hua tenan u che nevahnecon u, ate ndahta tih ne, nde ura che ndá ndevaue, nde meniyan ne, hua reguan te retenan te cáh.

⁴⁶ Hua chih aceite tín, ate ndahta tih ne, chahcota hma te nunedan cáh.

⁴⁷ Chemin che rahn rí di te nducote ama va vedeyahino yahn te ne, codevene te va vederenchahco cava te, andahre ama quendihco te nunde. Ate ihyan che ndaca ye vederenchahco yahn tah sihn che quendihco ye ne, hua chahte vedeyahino yahn ye.

⁴⁸ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ndahta me:

—A nchahcó nunde yehn.

⁴⁹ Nducoyaca ihyan che vate ye min, reh ye nduco Dihvo vo ne, ndedecadino ye: “¿Duhra sahn tih che rahco se che renchahco se nunde yahn ihyan?”

⁵⁰ Ate rahn Dihvo vo ri ye ndahta me:

—Yahn che chitehne ne, ndaque vederenchahco. Conahn. Dehve rahque.

8

Yahn ihyan ndahta che chinduco ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Chihno min ne, quechica Dihvo vo nduh yan nduh yan, ricuahn ye ndudo ndah yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. Nduco ye nduh che ndichio apóstol yahn ye.

² Namin nduco ye yahn ihyan ndahta che ndetendaḥ ye vaco chihnga che chenun ihyan man, ihyan ndahta che din ye che ndoyahn ye man. Van ndahta chahn nduco María yahn yan Magdala, ihyan min che chenun ndache vaco chihnga ro menan, ndetendaḥ ye.

³ Namin nduco Juana, ndahta yahn Chuza, ama sahn ndinan yahn rey Herodes. Nduco Susana man, nduco yahn ca ndahta che chinan ye Dihvo vo nduco tume yahn ye man.

Ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndata

⁴ Ama yahn ihyan yahn queri ama yan, ndo dama ye nan Dihvo vo, ne nte ye ejemplo cuh, chihnevan ihyan chahn:

⁵ —Cuahn ama ihyan, retuhdo ye ndute ndata yahn ye. Cuahn che retuhdo ye ne, chera neve ndute chihto yune. Chemin ne, chendinun ihyan, ne nda yahda, ne cheh te.

⁶ Te neve ndute ne, chera nan tu. Cuahn che quendaḥ ne, tih yahn che ndo cuma yahn nan tu me.

⁷ Te neve ndute ne, chera van chano yan. Chihta dama nduco chano yan chahn, ne quenun man chendata me.

⁸ Te neve ndute ne, chera nan yahn ndah, ne quenda, ne chi yahn, cade ciento queri ama.

Chihno nte ye ejemplo me ne, tuhme ama dito rahn ye:

—Nducoyaca nchuhn, ¡cuendededecadino ndah ne yahn ejemplo me!

Rahn Dihvo vo Jesucristo deh cuande che rente ye ejemplo

⁹ Tuhme tumerune ihyan apóstol chahn ihyan:

—¿Deh conahn ejemplo che nte ne me ne?

¹⁰ Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn ne, te Dendiohs che conahn ne yahn vederihquentiyon yahn ye. Ate ihyan chenhahn sih ne, renté nduco ye deman nduco ejemplo, cava che ndihchero no ye, ne hua nchanan ye, cahnevan no ye, ne hua conahn ye.

Te cuande Dihvo vo Jesucristo deh conahn ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndata me

¹¹ Tuhca conahn ejemplo me: Ndute ndata me ne, nduhca Ndudo yahn Dendiohs.

¹² Ndute che chera chihto yune me ne, nduhca ndudo che rihnevan ama o ihyan, ne ndetahno renda chundah, ne rehnevi se Ndudo me chete chedave yahn ye, cava che hua cotahno ye, ne hua ndevahn ye.

¹³ Ndute che chera nan tu me ne, nduhca Ndudo che rihnevan tama te o ihyan, ne renevahnevan ye numacuahn vedeyeno. Ate nduhca chendata che metah cua yano dihyoduto tihchan ye, te cuahn che rechuhrihn ye, o redin tan ihyan nduco ye cava Ndudo me ne, ndetahno rihcoman ye.

14 Ndute che chera v̄an chano ȳan me ne, nduhc̄a Ndudo che rihnevan t̄ama te o ihyan, ate āma rendedecadino ye yahn n̄tiyon yahn ye ro ro m̄an, nahn yahn ye vedecuihca che va iyehñse cuh m̄an, nahn quendi ye vedeyeno yahn m̄an ye m̄an. Chemin che hua ri redin Ndudo me che ndah nduco ye.

15 Ate ndute che chera n̄an ȳahn ndah me ne, nduhc̄a Ndudo che rihnevan t̄ama te o ihyan, ne renevahnecun ye numacuahn chedave yahn ye, ne riquendi ye. Ihyan chahn che redin Ndudo yahn Dendiohs che ndah nduco ye.

Ejemplo yahn candil

16 Quendi Dihvo vo ricuahn ye:

—Nde āma ihyan ne, hua renahn ȳahn ye āma candil c̄ava che c̄ahco ndeh ye m̄an cajún, o m̄an yundo. Rihco ye n̄an che ȳaco, c̄ava che co ro dave yahn ihyan che renda ye.

17 Tihc̄a nducuahn che r̄ahn rí nchuhn cuahn che a dem̄an vo ne, va che cuahndudo nchuhn, cahnevan ihyan. Nducuahn che r̄ahn, andahre āma rihñ c̄ava che conahn ihyan, ate conahn ye.

18 'Chemin che cuihnevan ndah nchuhn ndudo che r̄ahn, te ihyan che ndah renahn ye ne, nde tahque ndah ca conahn ye, ne ihyan che hua ndah renahn ye ne, va che con̄an ye nde tah sihn che chenahn ye.

Nd̄a chaco Dihvo vo Jesucristo nduco dihno ye

19 Nd̄a chaco Dihvo vo nduco dihno ye, ne hua chi chend̄a ihyan chahn n̄an che quenun ye, te āma ȳahn ihyan chenun ye min.

20 Tuhme r̄ahn ihyan ri ye Dihvo vo:

—Chaco ne nduco dihnó ne, vatendi ye cuahn chevah, nahn ndihchero ye ndih.

²¹ Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Ihyan che rihnevan ye Ndudo yahn Dendiohs, ne redinahn ye ne, a ihyan chahn che rendihché ihyan nduhcā chacó man, nduhcā dihnó man.

Chihco dihn Dihvo vo Jesucristo yuhne tan

²² Ama yune ne, chenda Dihvo vo chete ama barco nduco ihyan apóstol yahn ye, ne rahn ye:

—Cuhn vo nduco nchuhn tama lado viche cah. Tuhme cuahn ye nduco vih.

²³ Ura che cuahn ye nduco vih ne, quiyado Dihvo vo, ne canan rano yuhne tan, nde a rito nune chete barco me, adeche cuehchenun chete vine me.

²⁴ Chahn ihyan chahn, ndedetuhche ye Dihvo vo, ne rahn ye:

—¡Ihyan Ricuahn! ¡Ihyan Ricuahn! ¡Cuentuche ne, te adeche cuehchenun vo van nune!

Necuan Dihvo vo, ne chihco dihn ye yuhne tan me, ne quendite dihn vine me.

²⁵ Tuhme tumerune ye ihyan chahn:

—¿A hua ritahno nchuhn?

Ate ihyan chahn ne, ama rahn ino ye, ama redihya ye ri, ne retumarune vih ye:

—¿Duhra ihyan cuh?, te nde yuhne, nde vine, redinahn che rihquentiyon ye.

Ama sahn yan Gadara che chenun vaco chihnga sahn

²⁶ Chihno min ne, nda ihyan chahn yan Gadara, ama yan che va tama lado viche yahn vine yahn Galilea.

²⁷ Ndetahn che ndiquendah Dihvo vo chete barco me ne, nda ama sahn yan min nan ye. Sahn min ne, a rahn cuahn che chenun vaco chihnga sahn. Devane se, quechica se, nde hua quenun se vaco se, te nan rehche tenahn ne, min quenun se.

²⁸ Cuahn che ndihchero se Dihvo vo ne, chahn nda se, chehntihya se nan ye, ne cah se:

—Jesús, Daya Dendiohs che ama yudo vederihquentiyon yahn ye, ¿dehco che rechdenun ne yune yahn? Ricá favor ndih che hua din ne che chuhrihn.

²⁹ Tihca rahn se, te Dihvo vo ne, a chihquentiyon ye vaco chihnga chahn che ndiquendah sahn. Ama ndeh yune cuahn che retumangan vaco chihnga chahn sahn ne, redechiche ihyan sahn nduco cadena, ate rihno rendeh se cadena me, ne riquenda vaco chihnga chahn sahn van chano.

³⁰ Dihvo vo ne, tumerune ye sahn:

—¿Deh doche ne?

Ndahconan se:

—Legión duché.

Tihca duche se yahn che ama yahn vaco chihnga chenun sahn.

³¹ Ama chica vaco chihnga chahn favor ihyan che hua dechuh ye van ruchiyahn.

³² Min nino van chano ne, chenun ama yahn cuche, reh te. Ama chica vaco chihnga chahn che cah yune ye che conda chete cuche chahn, ne cah yune ye.

³³ Tuhme ndiquendah vaco chihnga chahn sahn min, ne chenda cuche chahn. Cucho chahn ne, cochahn te, rano te nan ndava, ne cheranun te chete vine me, cuahn ico te.

³⁴ Cuahn che ndihchero sahn che redin cudado cuche chahn che tihca chi ne, chano se. Cuahn se, chengo se ihyan viyan man, ihyan rancho man.

³⁵ Tuhme cuahn ihyan viyan ndihchero ye deh che chi. Cuahn che nda ihyan chahn nan che quenun Dihvo vo ne, ndihchero ye sahn min che a ntiquendaḥ vaco chahn sahn. Va se chihto nan Dihvo vo, quenun se tino yahn se. A va cuaco dave yahn se, ne dihya ihyan chahn chi.

³⁶ Tuhme ihyan che ndihchero ye ne, rente ye nduco ihyan che nda chahn taqa chi che ndiquendaḥ vaco chihnga chahn sahn min.

³⁷ Nducoyaca ihyan che vate ye yahn yahn yan Gadara, ama dihya ye chi. Chemin che rahn ye ri ye Dihvo vo che ndaca ye yan min. Tuhme chenda Dihvo vo chete barco, conahn ye.

³⁸ Sahn che a ntiquendaḥ vaco chahn sahn ne, ama rica se Dihvo vo che cah yune ye che conduco se ihyan. Ate hua cah yune ye, ne rahn ye ri ye sahn:

³⁹ —Conahn cuahn ndevaque, ne cuente yahn vederihno chahte che din Dendiohs ndoque.

Tuhme conahn se, ne chacotuhn se ndudo numacuahn viyan me yahn vederihno chahte che din Dihvo vo nduco se.

Rica Jairo cava tahn dihn daya se

⁴⁰ Cuahn che ndaconan Dihvo vo viche lado cuh yahn vine me ne, ama yahn ihyan nevah necun ye ihyan numacuahn vedeyeno, te nducoyaca ye ne, chenan rino ye ihyan.

⁴¹ Ura min nda ama sahn ndinan yahn yaco, duche se Jairo, ne chehntihya se nan Dihvo vo, chica se favor ihyan, cava che cah n ye vaco se,

⁴² te va a_{ma} ndiyahn ra ta_{hn} dihn yahn se, a ri te tenduh ndichio nduyo. Cheta_h cah ta_{hn}, adeche coh te. Tuhme cuahn Dihvo vo, ne nde hua ri che ca_{ca} ye, te a_{ma} ya_{hn} ihyan nduco ye.

Ndoyahn a_{ma} nda_{hta} che nahn ta_h te tino yahn Dihvo vo Jesucristo

⁴³ Min va_n ihyan chahn, nduco a_{ma} nda_{hta} che cah te, rendora te yun ro ro. A ri ndichio nduyo che quenah cah me ta_{hn}, ne a chihno nducuahn yahn te che va che renehive te sa_{hn} doctor. Ate nde a_{ma} se hua chi dico se ta_{hn}.

⁴⁴ Chahn nda_{ta} te cuahn vedame Dihvo vo, nahn ta_h te tino yahn ye, ne ndeta_hno cheguan rahn yun me ta_{hn}.

⁴⁵ Tuhme tumerune Dihvo vo:

—¿Duh nahn ta_h tino ya_{hn} ne?

Nducoya_{ca} ye rahn ye te ndiyu ihyan chahn. Pedro nduco combiero yahn ye ne, rahn ye:

—Ihyan Ricuahn, a_{ma} ya_{hn} ihyan chenun chiche ye chihto na_n ne, ¿dehco che retumerune ne duh nahn ta_h tino yahn ne?

⁴⁶ Ate rahn Dihvo vo:

—Va duh che nahn ta_h tino ya_{hn}, te checadino che ndoyahn a_{ma} ihyan nduco vederihquentiyon ya_{hn}.

⁴⁷ Ndi_hche nda_{hta} me che a checadino Dihvo vo, ne chahn nda_{ta} te, chehntihya te na_n ye, nde tuno rendoh te. Tuhme neca_h cuande te ihyan na_n nducoya_{ca} ihyan ya_n deh cuande che nahn ta_h te tino yahn ye ma_n, nduhca_{ca} che ndeta_hno ndoyahn te ma_n.

⁴⁸ Ra_hn Dihvo vo ri ye ta_{hn}:

—Dayá, yahn che chitehne ne, a ndoyehn. Dehve rahque. Co conahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndedetuhche ye tahn dihn yahn Jairo

⁴⁹ Nde metah cuihno cahma Dihvo vo cuahn che nda ama ihyan ndevaco Jairo, ne rahn ye:

—A chih tahn dihn daya ne. Ametah deh cuande che quenda ne Ihyan Ricuahn.

⁵⁰ Chihnevan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye Jairo:

—Hua co ran. Cuitehne che co conán di, ne tahn dihn daye ne, ndaconan conan te.

⁵¹ Cuahn che nda ye ndevaco se ne, hua cah yune ye che chenda nducoyaca ihyan nduco ye, deman Pedro man, Jacobo man, Juan man, nduco chida tahn dihn me man, nduco chaco te man.

⁵² Rah ran nducoyaca ihyan man, raco ye man, cava tahn dihn me. Ate rahn Dihvo vo:

—Hua cuaco nchuhn, te tahn dihn tih ne, dehve ndih te, te quiyado te.

⁵³ Ate riyon nan ihyan chahn ihyan, te a devano ye te tahn dihn me ne, a ndih te.

⁵⁴ Tuhme chetah Dihvo vo tah te, ne ama dito rahn ye:

—Tahn dihn, ¡cuenecuen!

⁵⁵ Nta vaco tahn dihn me, ne ndetahno necuan te. Chihquentiyon Dihvo vo che cah ihyan chahn, cheh te.

⁵⁶ Chida te nduco chaco te ne, ama cuahn ino ye. Ate chihquentiyon Dihvo vo ihyan chahn che hua cahma ye nduco nde ama ihyan, che ndedetuhche ye tahn.

9

Dechuh Dihvo vo Jesucristo nduh che ndichio apóstol che chahn ye cahndudo ye

¹ Ama yune ne, din dama Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye, ne cah ye vederihquentiyon ihyan chahn cava che ndetendah ye vaco chihnga man, din ye che ndoyahn ihyan cah man.

² Dechuh ye ihyan chahn che cah ye cuahndudo ye ndudo ndah yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs man, din ye che ndoyahn ihyan cah man.

³ Chihquentiyon ye ihyan chahn:

—Hua dehva quenda nchuhn cuahn yune. Nde indahco, nde dino, nde pan, nde tume, hua quenda ne. A cahteca no ne che chenun ne; hua quenda ne tama.

⁴ Adecotino vaco ihyan che condah nchuhn ne, min cuahtenan ne nde tuno ro che ndaca ne yan min.

⁵ Nan che hua ntumanecun ihyan nchuhn ne, cuendiquendah ne yan min, ne condahde ne yune yahn che chenah cah ne, cava che cadino ihyan chahn te hua ndahca din ye.

⁶ Tuhme cuahn ihyan chahn nducuahn yan, rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs man, redin ye che rendoyahn ihyan cah man.

Herodes ne, nahn ndihchero ye Dihvo vo Jesucristo

⁷ Checadino rey Herodes yahn vederihno che redin Dihvo vo, ate hua devano ye duh ihyan min

yahn che nah̄n ihyan ne, rah̄n ye te Juan Bautista ntuche ye van tenah̄n.

⁸ Te nah̄n ihyan ne, rah̄n ye te profeta Elías nuhnde ro ye. Nah̄n tun ihyan ne, rah̄n ye te ama cha ihyan profeta che chahte ye a rah̄n me, ntuche ye.

⁹ Tuhme rah̄n Herodes:

—Juan ne, u dechúh che chica yan sandado dādo ye. ¿Duhra ihyan cah̄ che rihneván che rente ihyan yahn ye tuhme ne?

Chemin che nahn ndihchero ye Dihvo vo.

Cah̄ Dihvo vo Jesucristo, cheh uhn mil ihyan

¹⁰ Cuahn che ndaconan ihyan apóstol chahn ne, necah̄ cuande ye Dihvo vo yahn nducuahn che din ye nan̄ che chahtechica ye. Tuhme quenda Dihvo vo ihyan chahn ama cuan̄ nan̄ che metah̄ duhva nino yan Betsaida.

¹¹ Ate checadino ihyan yan, ne ama yahn ye cuahn ye quendi ye Dihvo vo. Cuahn che nda ye nan̄ che quenun Dihvo vo ne, chicuahn Dihvo vo ihyan chahn yahn vederihquentiyon yahn Den-diohs, ne din ye che ndoyahn ihyan che cah̄ ye.

¹² Cuahn che a chi chino ne, ndo dama nduh che ndichio apóstol chahn nan̄ Dihvo vo, ne rah̄n ye ri ye ihyan:

—Cuedechuh ne ihyan sih yan che nino man̄, nan̄ rancho man̄, cava che cua ye che cheh ye man̄, ndaca nan̄ che cuahtenan ye man̄, te muhn nan̄ che chenān vo ne, metah̄ dehva.

¹³ Rah̄n Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cah̄ nchuhn, cheh ihyan sih.

Rah̄n ihyan chahn ri ye Dihvo vo:

—Uhn ra pañ nduco o yaħca va yahn nuhn, atenān che cañ nuhn, cua nuhn che cheh nducoyaça iħyan siħ.

¹⁴ Iħyan chahn ne, ri ye tenduh uhn mil che demān iħyan chañ. Tuhme rañn Dihvo vo ri ye iħyan apóstol yahn ye:

—Cuihquentiyon nchuhn che co daħa iħyan siħ, cuahte ye cađe o raco ndiche ye queri āma cuān.

¹⁵ Tihca din iħyan chahn, ne chahte nducoyaça iħyan.

¹⁶ Tuhme chetaħ Dihvo vo nduh che uhn pañ me nduco o yaħca chahn, ne chenihyon nañ ye nañ ro, necaħ ye nundihve cuahn Dendiohs. Ndeh ye, ne caħ ye iħyan apóstol caħa che caħ ye, cheh iħyan che ndi daħa chahn.

¹⁷ Cheh nducoyaça iħyan chahn nduhva che rica chedave yahn ye. Chihno min ne, nedin daħa ye che ngava, ne chi ndichio cuahte.

Raħn Pedro te a Dihvo vo Jesucristo che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye iħyan iyehñse

¹⁸ Āma ro ne, quenān Dihvo vo nduco iħyan apóstol yahn ye, ne mañ ye revaħ ye āma laďo. Chihno min ne, tumerune ye iħyan chahn:

—¿Duh u, rañn iħyan ne?

¹⁹ Ndaħconan iħyan chahn:

—Nañn iħyan ne, rañn ye te ndih ne, Juān Bautista. Nañn ye ne, rañn ye te ndih ne, Elías. Nañn tun ye ne, rañn ye te ndih ne, āma cha iħyan profeta che chahte ye a rañn me, ntuche ye.

²⁰ Tuhme tumerune Dihvo vo iħyan chahn:

—Me nchuhn, ¿deh rañn ne yaħn ne?

Ndahconan Pedro:

—A ndih che a va çade che dechuh Dendiohs, ndedevahn ne ihyan iyehñse.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te va che çahno se ihyan

²¹ Tuhme chihquentiyon Dihvo vo ihyan chahn che hua nuhnde ye che a ihyan min che a va che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehñse.

²² Quendi ye rahn ye:

—U che rinducó nducoyaça ihyan ne, va che ama chuhríhn. Intiyahn man, chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, ndahchenan se u, ne çahno se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

²³ Chihno min ne, rahn ye nduco nducoyaça ihyan:

—Adecoduhno ihyan che nahn conduco ye u ne, va che çahcoman ye vedeyeno yahn man ye. Andahre nahn yah se ihyan nan cruz, ate va che conduco ye u ro ro.

²⁴ Tihça, te adecoduhno ihyan che çahcoman ye u che nahn ndedevahn man ye ihyan ne, ihyan min ne, conda ye. Ate ihyan che çahco mendahn ye ihyan, coh ye çava u ne, ihyan min che cuaco ne, ndevahn ye.

²⁵ Nde tah hua cochihve che nedin dama ihyan nducuahn vedecuihca che va iyehñse ndete che conda ye.

²⁶ Adecoduhno ihyan che co cuihnan ye çava u nduco ndudo yahn ne, tihça u che rinducó nducoyaça ihyan ne, co cuihnán çava ihyan min

ro che ndá nduco ángel ndah numacuahn vederihquentiyon yáhn man, numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá man.

²⁷ Cuáco ráhn rí nchuhn te o ino ihyan che chenun ye muhn ne, hua coh ye nde ndá ro che ndihchero ye che conahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Ndo diyahn Dihvo vo Jesucristo

²⁸ Chihno tenduh nine ro che tihca ráhn Dihvo vo ne, quenda ye Pedro man, Jacobo man, Juan man, ne cocha ye ama tingüete cava che covah ye.

²⁹ Numanahn che revah ye ne, ndo diyahn ye. Tino yahn ye ne, ama ndo cua, ama diyahn ro.

³⁰ Adenan chihnde ro o ndaco, rente ye nduco Dihvo vo. Ihyan chahn ne, Moisés nduco Elías.

³¹ Quendihco dave yahn vahchetero, ne rente ihyan chahn nduco Dihvo vo yahn che va che cahno sahn nunde ihyan min yan Jerusalén.

³² Pedro nduco combiero yahn ye ne, ama rendave yahnde ye. Cuahn che ntah ndutinan ye ne, ndihchero ye che ama ndo diyahn Dihvo vo. Namin ndihchero ye ihyan che o chahn che chenun ye min nduco ye.

³³ Ura che a nahñ Moisés nduco Elías ne, ráhn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, jndahca che cuahtenan vo muhn! Dendah nuhn ino vache vah, ama nan che cuhnde ne, ne tama nan che cuhnde Moisés, ne tama nan che cuhnde Elías.

Nde hua devano Pedro deh che ráhn ye.

³⁴ Numanahn che ráhn ye ne, chiya ama man, ne ama dihya ihyan chahn chi che chenun ye van man me.

³⁵ Van man me ne, chihnevan ihyan chahn ndudo che rahn Dendiohs:

—Sahn tih che Dayá. Yahinó sahn. Che cahma se ne, chemin che codinahn nchuhn.

³⁶ Chihno che chihnevan ihyan chahn ndudo me ne, a deman Dihvo vo nti ye. Tahn min ne, hua rahn ihyan chahn nduco nde ama ihyan yahn vederihno che ndihchero ye.

Ndetendah Dihvo vo Jesucristo vaco chihnga che quenun ama sahn dihn

³⁷ Tama ro me ne, cuenchahn ihyan chahn cuete me, ne ama yahn ihyan chahn ye, chendi yune ye Dihvo vo.

³⁸ Van ihyan chahn ne, rahn ama se numa dito: —Ihyan Ricuahn, conan vahino ne u. Condihchero ne cava sahn dihn yahn, te ama ndiyahn ra se yahn.

³⁹ Ama vaco chihnga retumangan sahn, ne adenan rah se. Ama dito rendoh se, riche yan chende se. Rihno renuhn yah sahn, ne hua nahn cahcoman sahn.

⁴⁰ A chicá favor ihyan apóstol yahn ne che ndetendah ye vaco chihnga me sahn, ate hua chi ndetendah ye.

⁴¹ Ndahconan Dihvo vo:

—¡Ama yah rí cava nchuhn, ihyan nunde che hua ritahno ne! ¿A numacuahn ro conán nduco nchuhn? ¿Tava ro va che cochá nduco ne? Cuehn, ngua daye.

⁴² Ura che nda sahn dihn me ne, tumangan vaco chihnga me sahn, ne chendava se ndiyahn, rih dihca se. Ate ndetendah Dihvo vo vaco chihnga me, ne nenecah ye sahn chida se.

⁴³ Nducoyāca ihyan ne, āma rahn ino ye yahn vederihno chahte che tihcā din Dendiohs.

Tama yune rahn Dihvo vo Jesucristo te va che cahno se ihyan

Namin nducoyāca ye rahn ino ye yahn nducuahñ vederihno che redin Dihvo vo. Rahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye:

⁴⁴ Ndah conun ino nchuhn ndudo che ráhn nduco ne. U che rinducó nducoyāca ihyan ne, va che necāh se u tǎh sahn nunde.

⁴⁵ Ate hua chenahn ihyan chahn che rahn ye, te vahche yahn ye cava che conahn ye, ne vah ye tumerune ye deh conahn ndudo min.

¿Duh che tahque ndinan ne?

⁴⁶ Ihyan apóstol chahn ne, rente ye van man ye nduco vih, cha ye che tahque conan ye.

⁴⁷ Checadingo Dihvo vo che tihcā rendedecadino ihyan chahn, ne chetah ye āma lihn. Chehndi ye nan ye,

⁴⁸ ne rahn ye nduco ihyan chahn:

—Adecoduhno ihyan che nevahñecun ye lihn cuh che cuande yahn ne, u nevahñecun ye. Adecoduhno ihyan che nevahñecun ye u ne, Ihyan che dechuh ye u nevahñecun ye. Adecoduhno ihyan che tahque necun ye van nducoyāca nchuhn ne, ihyan min che tahque ndinan ye.

Ihyan che hua tan ye nduco vo ne, rinan ye uvo

⁴⁹ Tuhme rahn Juan ri ye Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahñ, ndihchero nuhn āma ihyan che, nduco che rahn no ye che duche ne ne, rendetendāh ye vaco chihngā. Ate hua cah yune nuhn che quendi ye, te hua nduco ye uvo.

⁵⁰ Rahn Dihvo vo ri ye Juan:

—Hua caħca taŋ nchuhn che tiħca redin ye, te ihyan che hua taŋ ye nduco vo ne, rinan ye uvo.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihya ye Jacobo nduco Juan

⁵¹ Cuahn che a nda nino ro che va che nahñ Dihvo vo vahchetero ne, chihco dama ino ye, ne cuahn ye yaŋ Jerusalén.

⁵² Dechuh menaŋ ye ama o ihyan apóstol ama cuaŋ yaŋ yahn Samaria, caħa che nuhn ihyan chahn naŋ che conan ye.

⁵³ Ate ihyan yaŋ min ne, hua nevahñecun ye Dihvo vo, te a devano ye te yaŋ Jerusalén caħn ye.

⁵⁴ Cuahn che ndihchero Jacobo nduco Juan che tiħca ne, rahn ye:

—Dihve nuhn, nduhca che chihquentiyon ihyan profeta Elías che chera yaħn che chica naŋ ro, ne chiche ama yaħn ihyan ne, ¿a nahn ne che tiħca din vo, ne cuihno cuco ihyan yaŋ tih ne?

⁵⁵ Chaconan Dihvo vo, ndihchero ye ihyan chahn, ne chihya ye ihyan:

—Nchuhn ne, nde hua devano ne ti rica vedetaŋ yahn ne che tiħca rahn ne,

⁵⁶ te u che rinducó nducoyaħa ihyan ne, nda caħa che ndedeváħn ihyan, ndiyu caħa che decuihno ihyan.

Tuhme chuh dama ye, cuahn ye taħa yaŋ nduco vih.

Sahn che nahn conduco se Dihvo vo Jesucristo

⁵⁷ Cuahn che a chenun yune ihyan chahn ne, rahn ama se ri se Dihvo vo:

—Dihvé, conducó ndih adecotino che caħn ne.

⁵⁸ Raħn Dihvo vo ri ye saħn:

—Yuhne ne, va ive vačo te; yaħda ne, va naħ che rahte te, ate u che rinducó nducoyača iħyan ne, metah nde naħ che conditenán.

⁵⁹ Tama se ne, raħn Dihvo vo ri ye saħn:

—Cuhn vo, condoque u.

Ndahconan se yahn ye:

—Dihvé, te yune ne che conán naħ chidá nde nda ro che coh ye. Cuhché iħyan, tuħme conducó ndih.

⁶⁰ Raħn Dihvo vo ri ye saħn:

—Cuihcoman iħyan che hua ritahno ye u, te anduhneca ndete che a ndih ye naħ Dendiohs. Iħyan chahn co cuhche ye tenaħn yahn ye. Me di ne, cuehn cuahndode ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

⁶¹ Raħn tama se ri se Dihvo vo:

—Dihvé, cáħn conducó ndih, ate te yune ne che dinoca cáħn caħmá nduco iħyan yaħn che chenun ye ndevačo, te va che caħcomán iħyan.

⁶² Raħn Dihvo vo ri ye saħn:

—Nduhca che hua cochihve ntiyon yahn iħyan che ndaconan ye cuaħn vedame ye ura che rih rine ye nduco curuhnayaħn ne, tihca hua cochihve che hua riquendi iħyan vederihquentiyon yahn Dendiohs cuaħn dama.

10

Dechuh Dihvo vo Jesucristo ino raco ndiche iħyan che chahn ye cahndudo ye

¹ Chihno min ne, tendahnun Dihvo vo te ino raco ndiche iħyan che rinduco ye iħyan, ne

dechuh ye ihyan chahn çade o ye queri ama yan cuahn nan che va che chuh man ye.

² Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nduhca che ndeh ndute ndata cuahn che ama riyahn ne, tihca ama yahn ihyan che nahn cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs. Chemin che cuica nchuhn Dihvo vo Dendiohs che dechuh ca ye ihyan che cuahndudo ye Ndudo yahn ye.

³ Cuahn nchuhn, te u dechuh nchuhn nduhca che çahn itecuche van lobo.

⁴ Hua quenda ne dino. Nde tume, nde ndaco, hua quenda ne. Nde hua cuahtendi ne yune çava che necah ne Dendiohs nde ama ihyan.

⁵ Cuahn che condã nchuhn ama vah ne, çahma ne: “Dendiohs nduco ye nchuhn, hua dehve rahco ne.”

⁶ Ndete che min quenun ama ihyan che necun ye ne, conahn nduco ye nduhca che çahma nchuhn. Ndete che hua ne, hua conahn.

⁷ Cuahtenan nchuhn vah nan che nevahnevan ye nchuhn, ne cocheh ne man, cuih ne man, deh che reh ye te ye, cheh ne, te nan che redin ihyan ntiyon ne, a min va che quendaçh che cheh ye. Hua çahn nchuhn nduh vah nduh vah.

⁸ Cuahn che ndã nchuhn adecotino yan nan che nevahnevan ye nchuhn ne, cocheh ne adecodehno che çahco ye nan ne.

⁹ Codin nchuhn che ndoyahn ihyan cah che vate ye min, ne çahma ne nduco nducoyaca ihyan: “Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a va van nchuhn.”

¹⁰ Ate adecotino yan che ndã nchuhn nan che hua nevahnevan ye nchuhn ne, cuahn che ndiquendaçh ne cuahn yune ne, çahma ne:

11 “Nde yune yah_n yah_n ya_n va_{co} nchuh_n che quen_{an} ca_h nuh_n ne, nda_{hde} nuh_n yah_n che hua chita_{hno} ne. Ate cu_{ede}va_{no} nchuh_n te vederi_hquenti_{yon} yah_n Dendi_ohs ne, a va va_n ne.”

12 Ra_hn ri_í nchuh_n te ro che tech_{ec}ade Dendi_ohs yah_n i_hya_n ne, ta_hque chu_hri_hn ca i_hya_n ya_n min che co i_hya_n ya_n Soda_{ma}.

Ihya_n ya_n Co_{ra}zi_n ndu_{co} i_hya_n ya_n Be_{ts}aida ne, va che co ye casti_{go} yah

13 'Ihya_n ya_n Co_{ra}zi_n, ¡yah ri_í ca_{va} nchuh_n! Ihya_n ya_n Be_{ts}aida, ¡yah ri_í ca_{va} nchuh_n!, te ndete che i_hya_n ya_n Tiro ndu_{co} i_hya_n ya_n Si_{do}n ndi_hchero ye vederi_hno che ndi_hchero nchuh_n ne, ametah ro nto ino i_hya_n cha_hn nunde yah_n ye, chahtenun ye tino ndere ma_n, chahte ra_n ye va_n iya ma_n.

14 Ate nda_{ro} che tech_{ec}ade Dendi_ohs yah_n i_hya_n ne, nchuh_n che ta_hque chu_hri_hn ne che co i_hya_n ya_n Tiro ndu_{co} i_hya_n ya_n Si_{do}n.

15 Namin nchuh_n, i_hya_n ya_n Caperna_{um}, a_{ma} ya_{de} ne ma_n, a_{ma} nahn co_{na}n ne ma_n, ate va che cuahtenun ne va_n ruchiy_{ah}n.

16 'Me nchuh_n che rindu_{co} ne u ne, i_hya_n che reneva_hnecun ye nchuh_n ne, u reneva_hnecun ye. Ihya_n che hua reneva_hnecun ye nchuh_n ne, u hua reneva_hnecun ye. Ihya_n che hua reneva_hnecun ye u ne, hua reneva_hnecun ye Ihya_n che dechu_h ye u.

Nda_{co}nan i_hya_n che ino raco ndi_{che} cha_hn che dechu_h Dihvo vo Jesucristo

17 Ihya_n che ino raco ndi_{che} cha_hn che dechu_h Dihvo vo ne, nta_{ye}. A_{ma} yeno ye, ne ra_hn ye:

—Dihve nuhn, nde vaco chihnga ne, redinahn yahn nuhn yahn vederihquentiyon che te ne, chenan cuma nuhn.

¹⁸ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco, te u ne, ndihcheró sahn chundah che nduhca che riya cuah, rica se nan ro, rendah se nde ndiyahn.

¹⁹ U té vederihquentiyon, chenan cuma nchuhn, ne ndahco ndiya ne vederihquentiyon yahn chundah. Andahre condinun ne cu tan man, itedahn man, ate hua dehva co yahn ne.

²⁰ Nchuhn ne, nde hua nduh co yeno ne che redinahn vaco chihnga che rihquentiyon ne. Tahque co yeno ne yahn che a chenan caa ne vahchetero.

Ama chi yeno Dihvo vo Jesucristo

²¹ Ura min ne, din Vaco Dendiohs che ama chi yeno Dihvo vo, ne covah ye:

—Chida man, ndih che dendah ne vahchetero man, iyehmse man. U rendevá numacuahn vedeyeno yavenan ne, te chihco ndeh ne vededevano yahn ne nan ihyan che rahco ye che ama devano ye, ne cah ne, chi devano ihyan che necun ye. Chidá, tihca din ne, te tihca nahn man ne.

²² Tuhme rahn ye ri ye ihyan che nduco ye:

—Chidá ne, ndahco ye nducuahn dehtenduh tah. Nde ama ihyan hua rendihche ye duh che Daya Dendiohs. Ate Chidá ne, rendihche ye u, te u che Daya ye. Nde ama ihyan hua rendihche ye Chidá, atenan u, Daya ye man, ihyan che tendahnún ihyan man, rendihche nuhn ihyan.

²³ Chaconan ye ndihchero ye ihyan che rinduco ye ihyan, ne deva vih rahn ye nduco ye:

—Nchuhn ne, ama ndah ro yahn ne,

24 te ráhn rí nchuhn te ama yahñ ihyan profeta man, rey man, che chahte ye a ráhn me, chenan ino ye che ndihchero ye che rendihchero nchuhn, ate hua ndaca ndihchero ye. Chenan ino ye che cahnevan ye che rihnevan nchuhn, ate hua ndaca chihnevan ye.

Ejemplo yahñ ama sahn nación yahñ Samaria

25 Ama sahn devano ley che dirun Moisés ne, cava che tumerande se Dihvo vo ne, tumerune se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ¿deh va che dín cava che conán vahchetero numacuahn ro ne?

26 Tumerune Dihvo vo sahn:

—¿Deh che ndirun nan ley che dirun Moisés ne? ¿Taca renehn ne?

27 Ndahconan se:

—“Codin yahine Dihve Dendiohs numacuahn chedave yehn man, numa ine man, numacuahn fuerza yehn man, numacuahn vederendedecadino yehn man. Namin codin yahine nducoyaca ihyan nduhca che yahine man di.”

28 Tuhme ráhn ye ri ye sahn:

—Ndahca ndahconen. Ndete che tihca din ne, conen vahchetero numacuahn ro.

29 Ate nducote hua nahn se che cora vedecuihno yahñ se ne, tumerune se Dihvo vo:

—¿Duh ihyan che din yahinó me ne?

30 Ndahconan Dihvo vo yahñ se nduco ejemplo cuh:

—Ama ihyan ne, chica ye yan Jerusalén, cuahn ye yune che renda yan Jericó. Min tahn nun sahn duco ihyan, ne chahn se ihyan, chehnevi se nde

tino yahn ye. Nuhn yah se ihyan, ne chacondihte se ihyan, ndih tahn ye, ne conahn se.

³¹ Ura min chuh ama chidocuyan nan che quendite ihyan che ntaca yah me, ne chahconan ye yune, chuh ye cuahn ye.

³² Namenan me ne, chuh tama chidocuyan, ama levita, ihyan che redin cudado nan ta. Ndihero ye che quendite ihyan che ntaca yah me, ne namin chahconan ye yune, chuh ye cuahn ye.

³³ Ate chihno min ne, nda ama sahn naciön yahn Samaria nan che quendite ihyan che ntaca yah me, ne quenahino se ihyan.

³⁴ Chahn nda se, ne dico se ihyan, chih se aceite nduco vino, ne dechiche se nduh cuan nan yah yahn ye. Tuhme tihde se ihyan dame yuhdo che ra se, ne quenda se ihyan ama vah, ne min din se cudado ihyan.

³⁵ Tama ro me, ura che a cahn se ne, tendah se tume, cah se sahn che vaco min, ne rahn se ri se vih: “Codin cudado ihyan cuh, ne cuahn che ndaconan ne, nedihvé yehn tava ca tume che toh nduco ye.”

³⁶ Tuhme tumerune Dihvo vo sahn:

—¿Cha ihyan che ino chahn che din yahino ye ihyan che nuhn yah sahn duco chahn ne?

³⁷ Ndahconan se yahn ye:

—Sahn che din se vedevahino nduco ye tahque yahino se ihyan.

Tuhme rahn se ri ye sahn:

—Ndahca ndahconen. Namin di ne, codin yahine nducoyaca ihyan.

Chahn Dihvo vo Jesucristo v̄aco Marta nduco María

³⁸ Chihno min ne, chahn Dihvo vo āma yān lih̄n, v̄aco āma ndahta che duche te Marta.

³⁹ Marta ne, va āma tāhn coh te che duche te María. Tāhn min ne, chihnde te nān Dihvo vo, rihnevan te ndudo yahn ye.

⁴⁰ Ate Marta ne, āma va ntiyon yahn te, ne chahn te nān Dihvo vo, ne rāhn te ri te ihyan:

—Dihvé, ¿a hua rihco ne cudādo che tāhn cóh ne, rihcoman te u nduco ntiyon yahn nuhn? Cāhma ne co ne tāhn che conan te u.

⁴¹ Ndahconan Dihvo vo yahn te:

—Marta, Marta, di ne, āma rendedecadine yahn ntiyon yehn.

⁴² Ate va āma nān che tahque cochihve. María ne, tendahnun te cha che tahque ndah, ne hua duhva cahnevi yahn te.

11

Chicuahn Dihvo vo Jesucristo nduhca che covah vo

¹ Āma yune ne, revah Dihvo vo, ne cuahn che a chihno covah ye ne, rāhn āma ihyan apóstol ri ye ihyan:

—Dihve nuhn, cuicuahn ne nuhn, covah nuhn nduhca che chicuahn Juān Bautista ihyan che chinduco ye ihyan.

² Rāhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuahn che covah nchuhn ne, cāhma ne tuhca: Chida nuhn che va ne vahchetero, ndahca che ndeva nducoyaca ihyan yavenan ne. Ndahca che cahcantiyon ne nducoyaca ihyan.

Nduhca che rinahn nducuahn che nahn ne vahchetero ne, tihca conahn muhn iyehnse cuh.

³ Cuete ne che cheh nuhn man nduhca che rete ne ro ro.

⁴ Cuenchahco ne nunde yahn nuhn, te namin nuhn ne, renchahco nuhn yahn nducoyaca ihyan che rendihco ye yahn nuhn.

Hua cuahnecon ne che tumerande chundah nuhn.

Cuenedevahn ne nuhn yahn nducuahn che chihnga.

⁵ Tuhme quendi Dihvo vo, ne rahn ye:

—Ndete che nan man yan, cahn ama cha nchuhn vaco amigo yahn ne, ne cahma ne nduco ye: “Combiero, teche ne o ino pan, tumenan,

⁶ te ama amigo yahn nda ye ndevaco, ne metah dehva che cah cheh ye”,

⁷ ¿a ndahconan ye nde chete vah tuhca ne?: “Hua dendo u, te a quendite nan yundo nduco chechaya yahn, ne chendevah ne, a ntude. Hua co necuan te che rique.”

⁸ Rahn ri nchuhn te andahre hua necuan ye, te ye cava che amigo yahn ne ihyan, ate ndete che quendi ne caca ne ihyan ne, necuan ye te ye nducuahn che nahn ne.

⁹⁻¹⁰ Namin rahn ri nchuhn: Cuica ne dehtenduh che nahn ne Dendiohs, ne te ye nchuhn. Tihca, te nducoyaca ihyan che rica ye ne, rondonda tah ye. Ihyan che renuhn ye ne, renda ye. Ihyan che riyahve ye ne, reñane chendevah cava ye.

¹¹ Ndete che caca daya ama cha nchuhn pan ne, ¿a cah ne ama tu? O ndete che caca daya nchuhn yahca, ¿a cah ne ama cu?

12 O ndete che caca daya nchuhn ama dute tuh ne, ¿a cah ne ama itedahn?

13 Andahre duhtuno ihyan nchuhn, ate devano cah ne dehtenduh che ndah daya ne. ¿A ndiyu tahque nun te Chida nchuhn che va ye vahchetero Vaco Ndah yahn ye nchuhn cuahn che caca ne?

Rahn se yahn Dihvo vo Jesucristo te quenan cuma ye vederihquentiyon yahn chundah

14 Ama yune ne, ndetendah Dihvo vo vaco chihnga che quenun ama se, nedin che ndi lihme se. Cuahn che a ndiquendah vaco chihnga me ne, a chi cahñ sahn min, ne ama cuahn ino ihyan.

15 Ate nahñ se ne, rahn se:

—Sahn tih ne, rendetendah se vaco chihnga, te quenan cuma se vederihquentiyon yahn chundah, sahn min che ndinan se yahn vaco chihnga.

16 Nahñ tun se che nahn tumerande se Dihvo vo ne, rica se che din ye ama vederihno che caca vahchetero, ndihchero se.

17 Ate devano Dihvo vo deh che rendedecadino sahn chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ndete ihyan che vate ye rihquentiyon ye, cuahtecuhma ye van man ye nduco vih ne, hua co quendi ye cahcantiyon ye. Namin ihyan che chenun ye ama vah, ndete che cuahtecuhma ye van man ye nduco vih ne, hua co quendi ye, cuahtenun dama ye.

18 Namin chundah, ndete che cuhma se nduco ihyan yahn se ne, ¿taca co quendi cahcantiyon se? Tihca tumeruné nchuhn, te rahn ne te nduco vederihquentiyon yahn chundah, rendetendah vaco chihnga.

19 Ndetē che rendetendáh vaco chihnga nduco vederihquentiyon yahn chundah ne, tuhme ¿duhra rinan combiero yahn nchuhn che rendetendáh se vaco chihnga? Man sahn chahn cahma se co se nchuhn.

20 Ate ndete che nduco vederihquentiyon yahn Dendiohs rendetendáh vaco chihnga ne, codevano nchuhn te vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a va van ne.

21 'Cuahn che ama sahn dito va che redin nduco se cudado vaco se ne, nducuahn dehtenduh yahn se ne, ndahca va.

22 Ate ndete che nda tama ihyan che tahque dito ye che co sahn min ne, ndahco ndiya ye sahn, cahnevi ye nducuahn dehtenduh che redin nduco se cudado vaco se, ne necahn mahñ ye nduco combiero yahn ye nducuahn che cahnevi ye yahn se.

23 'Ihyan che hua rinduco ye u ne, tan ye nducó. Ihyan che hua redin ye ntiyon nducó ne, redetohnan ye ntiyon che redín.

24 'Cuahn che a ndiquendáh vaco chihnga ama ihyan ne, rechica nan yahn cuma, renuhn nan che conun. Ndetē che hua rendaça nan che conun ne, rendedecadino: "Nahn tñn nan che ndiquendáh."

25 Cuahn che rendaconan ne, rendaça ihyan min nduhca ama vah che ndahca nto dave nde tuno necuco.

26 Tuhme rahn regua te ndache vaco che tahque chihnga, ne renda ihyan min, ne tahque rechuhrihn ye che co ro menan me.

Ndahroyahn ihyan che redinahn ye Ndudo yahn Dendiohs

27 Ura che rahn Dihvo vo dehtenduh che tuhchan ne, ama dito rahn ama ndahta van ihyan:

—iNdah ro yahn ihyan ndahta che chacoyahn ye ndih man, che tave ye ndih man!

28 Dihvo vo ne, rahn ye:

—Tahque ndah ro yahn ihyan che rihnevan ye Ndudo yahn Dendiohs man, redinahn ye man.

Ihyan nunde ne, rica ye ama vederihno ndihchero ye

29 Cuahn che ama ndo dama ihyan ne, rahn Dihvo vo:

—Nchuhn che vate ne man ro cuh ne, duhtuno ihyan ne, rica ne vederihno. Ate vederihno ne, hua ndaca ndihchero ne. Atenan ama vederihno nduhca vederihno che din Dendiohs nduco Jonás, ndaca ndihchero ne.

30 Nduhca che ndihchero ihyan yan Nínive vederihno che din Dendiohs nduco Jonás ne, tihca conahn ama vederihno nduco u che rinducó nducoyaca ihyan, ndihchero nchuhn che vate ne man ro cuh.

31 Nda ro che techecade Dendiohs yahn nducoyaca ihyan ne, necuan reina che va te cuahn yahn ndiya, caça nunde te yahn nchuhn che vate ne man ro cuh, te tahn min ne, chica te yahn yahn, ne nda te, chihnevan te vededevano yahn Salomón. Ate u che tahque chahte vederihquentiyon yahn che co Salomón, muhn quenún van nchuhn, nde hua retumacah ne u.

32 Nda ro che techecade Dendiohs yahn nducoyaca ihyan ne, necuan ihyan yan Nínive, caça nunde ye yahn nchuhn che vate ne man ro

cuh, te ihyan chahn ne, nto ino ye nunde yahn ye cuahn che cahndudo Jonás. Ate u che tahque chahte vederihquentiyon yáhn che co Jonás, muhn quenún van nchuhn, nde hua retumacah ne u.

Ejemplo yahn ndudo che ricuahn Dihvo vo Jesu-cristo

³³ Nde ama ihyan hua rihco ye ama yahn man ama cajún, ate rihco ye nan che yaco cava che co ro dave yahn ihyan che renda ye. Tihca ndudo yáhn, te hua co conun ndeh.

³⁴ Ndutenan nchuhn ne, nduhca ama yahn che redin che ri ro nan ne. Chedave yahn ne ne, nduhca ama yahn che redin che ri renahn ne. Ndete che ndah chedave yahn ne ne, conahn ndah ne. Ate ndete hua ndah ne, nde hua conahn ne.

³⁵ Chemin che nahn che cahco nchuhn cudado chedave yahn ne cava che ndah conahn ne.

³⁶ Ndete che tihca cahco ne cudado ne, chedave yahn ne ne, nduhca ama yahn ndah che din che conahn ndah ne.

Sahn fariseo nduco sahn devano ley che dirun Moisés ne, ndevih Dihvo vo Jesucristo nunde yahn se vaconan se

³⁷ Cuahn che chihno rahn Dihvo vo ne, yahve ama sahn fariseo ihyan che cahñ ye vaco se, cheh ye nduco se. Chenda ye vaco se, ne cuahn che nda ura ne, chihnde ye nan mesa.

³⁸ Ndihero sahn fariseo me che hua naho ye tah ye nduhca costumbre yahn se, ne ama cuahn ino se chi.

³⁹ Rahn ye ri ye sahn:

—Nchuhn sahn fariseo ne, ama renano ne vaso man, cuh man. Ate chete chedave yahn man ne ne, ndito vede idihya man, nducuahn che chihnga man.

⁴⁰ ¡Hua renahn nchuhn! ¿A hua devano nchuhn te Dendiohs che dendah ye ihyan ne, tahque nahn ye che dave chedave yahn ihyan che co cuahn menan ye?

⁴¹ Cuedin nchuhn vedevahino numacuahn chedave yahn ne. Tuhme co ro che dave yavenan ne nan Dendiohs.

⁴² 'Nchuhn sahn fariseo, ¡yah rí cava ne!, te deman riya yahn ive man, aruda man, dehtenduh yata man, recah ne. Ate vederihquentiyon yahn Dendiohs man, vedeyahino yahn ye man, andahre chemin che tahque rignonun chihve ne, rihcoman ne. Nduhca che redinahn ne yahn riya ne, tihca codinahn ne yahn nducuahn.

⁴³ 'Nchuhn sahn fariseo, ¡yah rí cava ne!, te renan ino ne cuahte ne chete yaco nan silla che rahte ihyan ndinan. Namin renan ino ne che nevah-necun ihyan nchuhn, nte ye Dendiohs nchuhn cuahn ndihve.

⁴⁴ 'Nchuhn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, ¡yah rí cava ne! ¡o nan o chende ne! Nchuhn ne, nduhca yayan che a nincheh, che vatechica ihyan menan nde hua devano ye che yayan, tihchan ne.

⁴⁵ Tuhme rahn ama sahn devano ley che dirun Moisés:

—Ihyan Ricuahn, cuahn che tihca rahn ne ne, nde nuhn, chihnga riya yahn nuhn.

⁴⁶ Ate rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Namin nchuhn, sahn devano ley che dirun Moisés, iyah rí cava ne!, te recah rihn nduh ne ihyan nduco dehtenduh che nentihdenan ne, rihquentiyon ne che va che dinahn ye. Ate man ne ne, nde tah hua rinan ne ihyan.

⁴⁷ ¡Yah rí cava nchuhn!, te rahto ne yayan yahn ihyan profeta che man indihnte yahn ne, chihno ye ihyan.

⁴⁸ Nchuhn ne, devano ne che din indihnte yahn ne, ne dama ri ne nduco ye, te ihyan chahn chihno ye, ne nchuhn rahto ne yayan.

⁴⁹ A yahn che tihca redin nchuhn che rahn Dendiohs numacuahn vededevano yahn ye: “Dechúh ihyan profeta man, ihyan apóstol man, ne cahno se nahn ihyan chahn, ne nahn ye ne, din tan se nduco ye.”

⁵⁰ Dendiohs va che techecade ye yahn ihyan che vate ye man ro cuh, te ndehde dame ye yun yahn nducoyaca ihyan profeta che chihno ihyan nde nan che canan iyehnse.

⁵¹ Ndehde dame ye nde yun yahn Abel, nde yun yahn Zacarías, che chihno se ihyan mendahn yahn nan ta nduco yaco chahte. Tihca rahn rí nchuhn, te yun yahn nducoyaca ihyan chahn ne, va che nedihve ihyan che vate man ro cuh.

⁵² Nchuhn, sahn devano ley che dirun Moisés, iyah rí cava ne!, te vededevano che chihcoro Dendiohs ne, nchuhn ne, rihco ndeh ne. Nde hua riquendi man nchuhn, nde hua rahnecun ne che quendi ihyan chenahn.

⁵³ Cuahn che rahn Dihvo vo dehtenduh che tuhchan ne, sahn fariseo man, sahn devano ley

che dirun Moisés man ne, chi tan se nduco ye, ne ama ndeh nan dehtenduh retumerune se ihyan.

⁵⁴ Nduco tihca ne, retumarande se ihyan, te nahn se che cahma ye ama ndudo che hua ndahca, cava che co caca nunde se yahn ye.

12

Ndudo che ricuahn sahn fariseo ne, nduhca ya yahn pan

¹ Ura min ne, ama yahn ihyan ndo dama ye nde tuno raonda vih ye. Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Cuihco nchuhn cudado nduco ndudo che ricuahn sahn fariseo, te o nan o chende se, ne ndudo yahn se ne, rendih nduhca che rendih ya yahn pan.

² Nducuah che va cuahn ndeh ne, va che cuhnde ro. Namin nducuah che ri cuahn ndeh ne, va che cadino ihyan.

³ Tihca, te che rente nchuhn cuahn deman ne nduco vih ne, va che cadino nducoyaca ihyan. Namin che rahn nchuhn cuahn chete vah ne, va che cuahndudo ihyan nde tin vah yuto.

Duh che va che din vah vo

⁴ Ate nchuhn amigo yahn, rahn ri nchuhn te hua din vah ne sahn che rihno se ihyan, te cuihno min ne, ametah dehva co din se.

⁵ U có nchuhn duh che din vah ne. Codin vah ne Ihyan che co cahnevi ye vedevihche yahn ne, ne cuihno min ne, va vederihquentiyon yahn ye che dechuh ye nchuhn van ruchiyahn. A Ihyan min che codin vah nchuhn.

⁶ 'Yahda cahya ne, nde hua rigonun chihve te, rendihcue ihyan uhn te, ra ye co tume cahya, ate Dendiohs ne, nda cuande ye ite.

⁷ Nde yudo tin queri ama nchuhn ne, nda cuande ye. Huate vah nchuhn, te tahque rigonun chihve nchuhn che co ama yahn yahda cahya.

Ihyan che renevahnecun ye Dihvo vo Jesucristo nan nducoyaca ihyan

⁸ 'Rahn ri nchuhn te adecoduhno ihyan che renevahnecun ye u nan nducoyaca ihyan ne, u che rinducó nducoyaca ihyan ne, ndevá ihyan min nan nducoyaca ángel yahn Dendiohs.

⁹ Ate ihyan che hua renevahnecun ye u nan nducoyaca ihyan ne, hua ndevá ihyan min nan ángel yahn Dendiohs.

¹⁰ 'Adecoduhno ihyan, andahre chihnga cahma ye yahn u che rinducó nducoyaca ihyan, co ca ndaca ye vederenchahco. Ate ihyan che cahva ye yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, ametah nchahco cuahno Dendiohs cava ye.

¹¹ 'Cuahn che quenda se nchuhn chete yaco man, nan juez man, nan intiyahn man ne, hua ndedecadino nchuhn deh cahma ne, o taca cahma ne,

¹² te ura min ne, Vaco Ndah yahn Dendiohs te cuande nchuhn deh che cahma ne.

Rihco yudo Dihvo vo Jesucristo yahn vedeidihya

¹³ Rahn ama se ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, cahma ne co ne sahn dihnó che cahmahñ se nducó dehtenduh che chihco indihte yahn nuhn.

¹⁴ Ate rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Ndāco, ndiyu juez u cava che cahcantiyón che cahmahn nchuhn dehtenduh yahn ne nduco vih.

¹⁵ Tuhme rahn ye ri ye nducoyaca ihyan:

—Cuihco nchuhn cudado, ne hua din yahino ne vedecuihca che va iyehense cuh, te andahre ama va vedecuihca yahn ihyan, ate ndiyu nduco chemin co ndevahn ye.

Ama sahn cuihca che hua renahn se

¹⁶ Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Chihnde ama sahn cuihca, ne ama nduyo ne, ama chi chendata yahn se.

¹⁷ Tuhme ndedecadino se: “Man ne, ¿taça dín?, te ametah ti nan che cuih ndáh ndute ndata yahn.

¹⁸ Tuhca dín. Ntihné nducuahn vahyaca yahn, ne cahno che tahque rahte. Min cuih ndáh nducuahn ndute ndata yahn.

¹⁹ Ama va vedecuihca yahn cava ndeh nduyo. Man ne, cuhnde táhn, chéh man, cúh man, co yenó man.”

²⁰ Ate rahn Dendiohs ri ye sahn: “Hua renehn. Man yan cuh, va che coh. Ama nedin dame vedecuihca, ate man ne, nde hua devene duh che ndah yahn.”

²¹ Quendi Dihvo vo, ne rahn ye:

—Tihchan ihyan che renehdin dama ye vedecuihca cava man ye, ate nan Dendiohs ne, ametah dehva yahn ye.

Dendiohs ne, redin ye cudado ihyan yahn ye

²² Rahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye:

—Chemin che rahn rí nchuhn. Hua cuahcoran ne taça din ne che ndaca cheh ne, nde hua cuahcoran ne cava tino yahn ne.

23 Vedevihche yahn nchuhn ne, tahque quenun yañ che co che reh ne, ne mañ nchuhn ne, tahque chenun yañ ne che co tino che rahtenun ne.

24 Condiñche nchuhn chihnda. Nde hua rino te ndata, nde metah nañ che cuih ndah te deh che cheh te, ate Dendiohs ne, rihquecheh ye ite. ;Tahque rigonun chihve nchuhn che co yahda!

25 ;Duh nchuhn che andahre ama rendedecadino ne, co tihdenan ne mañ metro che yaco ne?

26 Ndete che hua ri redin nchuhn cha che hua vahche, ;dehco che ama rendedecadino ne yahn dehtenduh chenahn?

27 'Condiñche nchuhn taça rihta nanda. Nde hua rendahyon, nde hua rah cuche, ate rahn ri nchuhn te tahque ndahchan ro nanda che co tino che quenun Salomón, andahre ama chahte vederihquentiyon quenan cuma ye.

28 Dendiohs ne, redin ye che riya nanda viyata andahre ama ro rihnde, ne tama ro ne, rih di. ;A ndiyu tahque redin ye cudado nchuhn? ;Dehco che ama doh ritahno ne tuhme?

29 Chemin che hua çah rihn mañ ne nchuhn che rendedecadino ne deh cheh ne mañ, deh cuh ne man.

30 Ihyan iyehnse ne, ama rendedecadino ye yahn nducuahn dehtenduh che tuhchan. Ate nchuhn ne, va Chida ne vahchetero, ne a devano ye che rendotenan ne nducuahn dehtenduh che tuhchan.

31 Dinoca cuahnecun nchuhn che çahcantiyon Dendiohs nchuhn. Tuhme nducuahn dehtenduh che tuhchan ne, nde tihdenan ca ye te ye nchuhn.

32 'Nchuhn che doh ri ne, che rinduco ne u,

huate vah ne, te Chida ne ne, nahn cahcantiyon ye nchuhn.

³³ Condihcue nchuhn dehtenduh che va yahn ne, ne codin ne vedevahino nduco. Codin nchuhn che ndah cava che ndeva ne che ndah vahchetero. Chemin ne, nduhca ama vedecuihca che hua co cahnevi sahn duco man, hua co detoh iteduhn man.

³⁴ Tihca, te cha vedecuihca che va yahn nchuhn ne, a yahn chemin che rendedecadino ne.

Nahn che cuahteyan ihyan

³⁵⁻³⁶ Cuahn che rahn ama ihyan vihco nan che rihnevaco ihyan ne, rahtenun sahn decayha yahn ye cudado vah. Vateyan se cava che ndetahno che nta dihve se yahve ye ne, aderano se nahne se chendevah.

³⁷ Ndah ro yahn sahn decayha che vateyan se ura che nta dihve se. Cuaco rahn ri nchuhn te man ye cuacondihte ye mesa, ne cahco ye sahn che cheh se.

³⁸ Andahre nan mahñ yan, o a nino co dave nta ye, ndete che nta ye sahn che vateyan se ne, ndah ro yahn se.

³⁹ Cuedevano nchuhn te ndete che devano ama ihyan deh ura nda sahn duco ne, cuhndeyan ye, ne hua cah yune ye che conda se chete vaco ye, duco se.

⁴⁰ Nchuhn ne, tihca cuahteyan ne, te u che rinducó nducoyaca ihyan ne, adenñ nda ura che nde tah hua vate ne cudado.

Ejemplo yahn mozo

⁴¹ Tuhme tumerune Pedro:

—Dihvé, ¿a rente ne ejemplo cuh yahn demañ nuhn, o yahn nducoyaca ihyan ne?

⁴² Ndahconan Dihvo vo:

—¿Cha sahn decahya che cahco dihve se ntiyon tah se cava che cahcantiyon se vaco ye man, cahcacheh se mozo yahn ye man? ¿A ndiyu sahn che redinahn se man, che rino nan se man?

⁴³ Ndah ro yahn sahn che ntaca dihve se sahn che redinahn se ntiyon yahn ye.

⁴⁴ Cuaco rahn ri nchuhn te cahco dihve sahn min ntiyon tah se cava che din se cudado nducuah ntiyon yahn ye.

⁴⁵ Ate ndete che rahco ama cha sahn decahya te hua nun nta dihve se, ne cuanan redin tan se, rahn se sahn mozo yahn ye man, tahn mozo yahn ye man, reh se man, rih se man, ricoh se man ne,

⁴⁶ nta dihve se ro che hua quenán rino se, ura che hua devano se, ne din ye castigo sahn nduhca che redin ihyan castigo sahn che hua redinahn se.

⁴⁷ Sahn decahya che a devano se dehtenduh che nahn dihve se, ne hua dinahn se ne, ama chahte castigo co se.

⁴⁸ Ate sahn decahya che hua devano se, ne din se dehtenduh che hua ndahca ne, hua nduh chahte castigo co se. Adecoduhno ihyan che chahte ntiyon conda tah ye ne, ndahva ndehde dame ye, ne ihyan che nde tahque chahte ntiyon conda tah ye ne, nde tahque ndeh ca ndehde dame ye.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te va che cuahte canda ihyan

⁴⁹ Cava u ne, cuahte canda ihyan van man ye nduco vih anduhneca ndete che a chih yahn muhn iyehense cuh, ne jama nahn ndete a riche!

50 U ne, va che ama chuhrihn, ne jama yah nahn ndete che a conahn!

51 ¿A rahco nchuhn che nda muhn iyehse cuh cava che ndahca cuahtenan ihyan nduco vih? Rahn ri nchuhn te hua, te nda cava che cuahte canda ye nduco vih.

52 Cuanan nde meniyon, ndete che uhn ihyan chenun ye ama vah ne, ino ye co tan ye nduco o ye.

53 Ihyan chahn ne, co tan ye nduco sahn daya ye, ne sahn daya ye ne, co tan se nduco chida se. Ihyan ndahta ne, co tan ye nduco tahn daya ye, ne tahn daya ye ne, co tan te nduco chaco te. Namin co tan ihyan ndahta nduco tahn decuno ye, ne tahn decuno ye ne, co tan te nduco indahn te.

Ri ro cuahn che rendacorun tiempo

54 Quendi Dihvo vo, ne rahn ye nduco nducoyaca ihyan:

—Cuahn che rendihchero nchuhn che renecuan man cuahn nan che rehche yahn ne, ndetahno rahn ne te cuan co, ne tihca ri.

55 Namin cuahn che rano yuhneyahn ne, rahn nchuhn te cuhnde ihno, ne tihca ri.

56 ¡O nan o chende nchuhn! Devano nchuhn cuahn che co ihno man, cuahn che cuan co man. ¿Dehco che hua devano ne deh ri ro cuh che vate ne?

57 ¿Dehco che hua rendedecadino man nchuhn cha che tahque ndah din ne nan Dendiohs?

58 Numanahn che chahn ama cha nchuhn nan intiyahn nduco sahn che tan se nduco ne ne, codin nun ino ne, cuenedin ndah ne ndudo nduco se cuahn yune, cava che hua quenda se ndih nan

juez, ne necah ye ndih tah policia cava che tihyon se ndih vacoyahn.

⁵⁹ Rahn ri ndih te ndete che hua nedin ndah ne ndudo nduco se ne, hua ndiquendah ne vacoyahn nde cuihno nedihve ne nducuahn che quendihco ne.

13

Nahn che nto ino ihyan nunde yahn ye

¹ Ura min ne, min chenaneve ihyan, ne necah cuande ye Dihvo vo nduhca che chahno sahn estado yahn Galilea chi, che chihquentiyon Pilato sandado che chihno se sahn, ura che rihno se ite che co te vedino nan ta.

² Tumerune Dihvo vo ihyan chahn:

—¿A rahco nchuhn che sahn Galilea chahn che tihca chih se, tahque chendihco se nunde van nducoyaca ihyan Galilea?

³ Rahn ri nchuhn te hua. Ndete che hua nto ino nchuhn nunde yahn ne ne, va che conda nducoyaca ne.

⁴ Namin, ¿a rahco nchuhn che ihyan che ntihyon ino chahn che chendah ndudo torre yahn Siloé, tahque chendihco ye nunde van nducoyaca ihyan yan Jerusalén?

⁵ Rahn ri nchuhn te hua. Ndete che hua nto ino nchuhn nunde yahn ne ne, conda nducoyaca ne.

Ejemplo yahn yahn higo che hua ri yahn

⁶ Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Ama ihyan ne, ndihche ye ama yahn higo van yahn ndata yahn ye, ne ama yune ne, chahn ye chinuhn ye ndute yahn, ne hua ndaca ye, te hua ri yahn.

⁷ Tuhme rahn ye ri ye sahn che redin cudado yahn ndata chahn: “A ino nduyo che rendá rinúhn ndute yahn yahn tih, ne hua dehva rendacá. Cuihque, te ¿dehco che ndere rehnevi fuerza yahn yahn nan che nti?”

⁸ Ate sahn che redin cudado min ne, rahn se: “Dihvé, cuahnecun ne che cuandi ca yahn tih tama nduyo, ne ndahco cavá yahn yahn, ne cuahto yahn ndah duto.

⁹ A huane co ndute yahn. Ate ndete che a hua co yahn ne, tuhme cahcá nduhca che rahn ne.”

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama ndahta che ruhte dame te

¹⁰ Ama ro che rahte tuhno ihyan ne, quenun Dihvo vo chete ama yaco, ricuahn ye.

¹¹ Min quenun ama ndahta che a ri ntihton ino nduyo che hua ri che ndo cuaco te. Ruhte dame te, nedin ama vaco chihnga.

¹² Cuahn che ndihchero Dihvo vo tahn ne, cah ye tahn, ne rahn ye:

—Ndahta, a ndevahn di. Ametah chuhrihn.

¹³ Tuhme nahn tah ye tahn, ne ndetahno ndo cuaco te, ne canan te rendeva te yavenan Den-dions.

¹⁴ Ate sahn ndinan yahn yaco me ne, chi tan se nduco Dihvo vo yahn che din ye che ndo cuaco tahn min ro che rahte tuhno ihyan. Rahn se nduco ihyan che chenun ye min:

—Va an ro che din vo ntiyon. Adecodehno ro chemin chan co chi nchuhn cava che din ye che ndoyahn ne, ate ndiyu ro che rahte tuhno vo.

¹⁵ Tuhme ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Di ne, jo nan o chende! Ndete che chenan chiche itenine, o burro yehn chete vaco te, ¿a hua ntahte ite ro che rahte tuhno ihyan cava che cahn te cuh te nune?

¹⁶ Ndahta cuh ne, ndata yahn Abraham tahn nduhca di, ne a ntihton ino nduyo redin chundah che rechuhrihn te. ¿A hua redin yahn che ndedevahn tahn andahre ro che rahte tuhno ihyan?

¹⁷ Cuahn che tihca rahn Dihvo vo ne, ama chi cuihnan nducoyaca sahn che hua ri rendihche se ihyan. Ate nducoyaca ihyan yan ne, ama yeno ye yahn vederihno rahte che redin Dihvo vo.

Ejemplo yahn ndute yahn mostaza

¹⁸ Tuhme rahn Dihvo vo:

—¿Deh nduhca vederihquentiyon yahn Dendiohs? ¿Deh nduhca, cahma che tihca vederihquentiyon yahn ye?

¹⁹ Chemin ne, nduhca ndute yahn mostaza che chino ama se nan yahn yahn se. Quendah ndute me, ne chihta. Chi chahte nde yahda redin ndahque te van dune.

Ejemplo yahn ya yahn pan

²⁰ Namin rahn Dihvo vo:

—¿Deh nduhca, cahma che tihca vederihquentiyon yahn Dendiohs?

²¹ Chemin ne, nduhca ya yahn pan che ndahchetahn ama ndahta van ndeh yune pan, din che chihta nducuahn.

Ejemplo yahn chendevah che tuhco

²² Quendi Dihvo vo cuahn ye yan Jerusalén, ne rechuh ye yan cahya man, yan rahte man, ricuahn ye.

23 Ama se ne, tumerune se ihyan:

—Dihvé, ¿a yahn ihyan che ndevahn ye ne?

Ndahconan ye:

24 —Nduhca che redin nun ino ihyan che conda ye chendevah che tuhco ne, tihca codin nun ino nchuhn che ndevahn ne. Ate ráhn rí nchuhn te ama yahn ihyan nahn ndevahn ye, ne hua co.

25 Cuihno che necuan ama ihyan, necahde ye chendevah vaco ye ne, ndete che ura min nda nchuhn yahve ne: “Dihve nuhn, conahne ne chendevah” ne, ihyan min ne, ndahconan ye yahn ne: “Hua rendihché nchuhn, nde hua devanó ti cochi ne.”

26 Tuhme andahre cahma ne: “Dama cheh dama chih nuhn nduco ne, ne ndih che chicuahn ne ndihve yahn yan vaco nuhn”,

27 ate ihyan min ne, ndahconan ye yahn ne: “A ráhn rí nchuhn te hua rendihché nchuhn, nde hua devanó ti cochi ne. Nchuhn ne, chihnga ihyan ne. Cuavi ne tan, cuahn ne vane, nde hua nahn ndihcheró nchuhn.”

28 Tuhme che cuaco, cuaco nchuhn man, cheh dihyon ne man, te ndihchero ne Abraham man, Isaac man, Jacobo man, nducoyaca ihyan profeta man, che ndi dama ye nan che rihquentiyon Dendiohs, ate nchuhn ne, cuahn chevah vatendi ne.

29 Namin ndo dama ihyan, caca ye numachahte iyehanse, ne cuahte ye, cheh ndah ye nan che rihquentiyon Dendiohs.

30 Tuhme ne, nahn ihyan che ndahn nan ye man ro cuh ne, cuahtenan ive ye, ne nahn ye che chenan ive ye man ne, quendahn nan ye.

Rahn sahn fariseo te Herodes nahn cahno se Dihvo vo Jesucristo

³¹ Ura min ne, nda neve sahn fariseo, ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Conḁa ne muhn conahn ne, te nahn cahno Herodes ndih.

³² Ndahconan ye yahn sahn chahn:

—Cuahn nchuhn, ne cahma ne co ne yuhne min: “Conḁihche, u ne, rendetendáh vaco chihnga, ne redín che rendoyahn ihyan cah man ro cuh man, caviyan man, deman man. Tuhme cuihno dín nityon cuh yáhn.”

³³ Ate va che quendí yune yáhn man ro cuh man, caviyan man, deman man, te yan Jerusalén ne, a min va ndi che rihno se nducoyaca ihyan profeta.

Dihvo vo Jesucristo ne, chaco ye cava ihyan yan Jerusalén

³⁴ Nchuhn ihyan yan Jerusalén, che rihno ne ihyan profeta man, reḁah ne tu ihyan che re-dechuh Dendiohs man, jama ndeh yune ndá, te nahn nedin damá nchuhn nduhca che reneḁin dama chaco tuh ḁaya te man reche te, ate hua cahneḁun ne!

³⁵ Conḁihche nchuhn, te yaḁo yahn ne ne, cuhnde man, ne rahn rí nchuhn te ametah ndaconan ndihchero ne u nde nda ro che cahma ne yáhn: “Ndeva vo yavenan ihyan cuh che cochi ye menun Dihvo vo Dendiohs.”

14

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che ndi se cah ntito

¹ Ama ro che rahte tuhno ihyan ne, chahn Dihvo vo, cheh ye ndevaco ama sahn ndinan yahn sahn fariseo. Combiero yahn se ne, rihno se Dihvo vo, nahn ndihchero se deh din ye.

² Min quenun ama sahn che ndi se cah ntito, ne chahn nda se nan Dihvo vo.

³ Tumerune Dihvo vo sahn fariseo chahn man, sahn devano ley che dirun Moisés man:

—¿A nihnde cade che co din vo che ndoyahn ihyan cah ro che rahte tuhno ihyan ne?

⁴ Ate hua ndahconan sahn chahn. Tuhme chetah ye tah sahn ntito me, din ye che ndoyahn se, ne ndedechuh ye sahn.

⁵ Chihno min ne, rahn ye nduco sahn chahn:

—Ndete che condahnun ama burro, o ama ite-nine yahn nchuhn chete veh ico ne, ¿a hua ndetendah nchuhn ite andahre ro che rahte tuhno ihyan?

⁶ Ate hua chi ndahconan sahn chahn nde ama ndudo.

Ejemplo yahn ihyan che rahn ye nan rihnevaco ihyan

⁷ Cuahn che ndihche Dihvo vo nduhca che retendahnun sahn chahn nan che cuahte se ne, nte ye ejemplo cuh:

⁸ —Ro che yahve ihyan ama cha nchuhn che cahne ne nan vihco che rihnevaco ye ne, hua cuhnde ne nan silla menan, te denan ndiyahve ye ama ihyan che tahque redin yahn che cuhnde ye min.

⁹ Ndete che tihca ne, ura che a va ne ne, cahma ihyan che vaco me co ye ndih: “Cuavi ne tan, cuhnde amigo yahn.” Tuhme cora vedecuihno

yahn ne, ne necuan ne cahn ne cuhnde ne nan che rahte ihyan che dendah ye.

¹⁰ Cuahn che yahve ihyan ndih ne, tahque ndah cuahn ne, cuihnde ne nan silla che rahte ihyan che dendah, ne cuahn che nda ihyan che vaco ne, cahma ye nduco ne: “Amigo, cuihnde nan silla menan.” Tihca quendah yavenan ne nan ihyan che vate ye min.

¹¹ Tihca, te ihyan che rendeva man ye yavenan ye ne, nuhnde ndiya ye, ne ihyan che necun ye ne, conan ye.

¹² Namin rahn Dihvo vo nduco sahn fariseo che vaco me:

—Cuahn che yahve ihyan cava che cah, cheh ye ne, hua yahve amigo yehn man, dihne man, ihyan yehn man, ihyan cuihca che vate ye nino ndevaque man, te ihyan chahn ne, co ndahco menun ye yehn.

¹³ Cuahn che cah, cheh ihyan ne, tahque ndah coyahve ihyan chevah man, ihyan che ndi cheche ye man, ihyan che cueh cah ye man, ihyan che ve nan ye man.

¹⁴ Ndete che tihca din ne, ndah ro yehn, te ihyan chahn ne, hua co ndahco menun ye yehn. Ate cuahn che ndedetuhche Dendiohs tenahn che ndah ihyan ye nan ye ne, ro min ndahco menun Dendiohs yehn.

Ejemplo yahn che cheh vino ihyan

¹⁵ Chihnevan ama sahn che nduco se va se reh se, ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Ndah ro yahn ihyan che cuahte ye cheh ye nan che rihquentiyon Dendiohs.

¹⁶ Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Ama ihyan ne, yahve ye ama yahn se che cahñ se cheh vino se ndevaco ye.

17 Ura che a quendihte mesa ne, dechuh ye sahn decahya yahn ye che cahma se nduco sahn chahn: “Cahn nchuhn, te a va yan nducuahn.”

18 Ate nducoyaca se ne, canan chica se che din chahtino ye yahn se. Ama se ne, rahn se: “Cade ca ama ndi yahn, ne va che cahñ ndihcheró. Cahme co ihyan, ne din chahtino ye yahn.”

19 Tama se ne, rahn se: “Cá uhn yanda itenine ruhnyahn, ne va che cahñ ndihchenán ite nan ntiyon. Cahme co ihyan, ne din chahtino ye yahn.”

20 Tama se ne, rahn se: “Cade chihnevaco, ne chemin che cahme co ihyan te hua co cahñ.”

21 Ndaconan sahn decahya me, ne neco se dihve se nduhca che rahn sahn chahn. Chi tan dihve se, ne rahn ye ri ye sahn decahya me: “Cuehn tenun tenun no cuahn ndihve man, cuahn yune man, ne ihyan chevah man, ihyan che ndi cheche ye man, ihyan che cueh cah ye man, ihyan che ve nan ye man, quenda ihyan muhn ndevacó.”

22 Cuahn che ndaconan sahn decahya me ne, rahn se: “Dihvé, a dináhn che rahn ne, ate va ca nan che cuahte ihyan.”

23 Rahn dihve se ri ye sahn: “Cuehn cuahn yune man, tinduh cuahn chihto man, ne codin fuerza ihyan che chi ye cava che cuto ihyan vacó.

24 Rahn te nde ama sahn che yahvé menan ne, hua cheh vino se che ndihcoyan.”

Ihyan che nahn conduco ye Dihvo vo Jesucristo ne, va che chuhrihn ye

25 Ama yahn ihyan cuahn ye nduco Dihvo vo. Chaconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan cahn:

26 —Adecoduhno ihyan che nahn conduco ye u ne, va che cahcoman ye chida ye man, chaco ye man, ndahta yahn ye man, daya ye man, dihno ye man, cahve ye man, vida yahn man ye man, cava che co conduco ye u.

27 Ihyan che hua nahn chuhrihn ye cava u ne, hua co conduco ye u.

28 Adecoduhno nchuhn che cahno ne ama vah, ¿a hua dinoca retendah cuande ne tava nahn cava che tuno vah me?

29 Ndete che cahco ne name yahn vah me, ate hua cocha ne tuno ne, nducoyaca ihyan che ndi-hche ye ne, cahyon nan ye,

30 ne cahma ye: “Sahn tih ne, canan rihno se ama vah, ne hua cicha se tuno.”

31 Namin ama rey che va che cahn ye cuhma ye nduco tama rey, ¿a hua dinoca rihnde ye, rend-edecadino ye ndete che nduco ndiche mil sandado yahn ye cocha ye cuhma ye nduco tama rey che cochi ye nduco ndico mil sandado?

32 Me ndete che rihn che hua cocha ye ne, cuahn che yahn ca cochi rey che cuhma nduco ye ne, dechuh ye sahn che cahn se menun ye, cahma se nduco rey min cava che cuhnde dihn ye, ne hua cuhma ye nduco vih.

33 Tihca, te adecoduhno nchuhn che hua cahcoman ne nducuahn yahn ne che va ne, hua co conduco ne u.

Ejemplo yahn ima

34 'Ima ne, ndah. Ate ndete che cuihno dine yahn ne, ¿dehra nduco ndo dine?

³⁵ Va che cora, te hua cochihve, nde cava che cotave ndiyahn, nde cava che cuahto duto chendata. Nducoyaca nchuhn, ¡cuendedecadino ndah ne deh conahn ejemplo cuh!

15

Ejemplo yahn itecuche che chinda te

¹ Rahn nducoyaca sahn rica tumecadiyo man, sahn nunde chenahn man, nan Dihvo vo che nahn cahnevan se ndudo yahn ye.

² Yahn chemin che ri yudo yahn sahn fariseo man, sahn devano ley che dirun Moisés man, ne rahn se yahn Dihvo vo:

—Sahn tih ne, rinduco se sahn nunde, ne reh se dama nduco se.

³ Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh nduco sahn chahn:

⁴ —Ndete che ama cha nchuhn va ama ciento itecuche yahn ne, me ndete che conda ama te ne, ¿a hua cahcoman ne ite che cun raco ntiyon cun chahn viyata, ne cahne ne, quenuhn ne ite che chinda me, nde nan che ntaca ne ite?

⁵ Cuahn che a ntaca ne ite ne, numacuahn vedeyeno tihde dihme ne ite, ndiquenda ne ite.

⁶ Cuahn che nta ne ne, nedin dama ne ihyan nino ndevaco ne man, ihyan rendihche ne man, ne cahma ne nduco ye: “Cuahte yeno vo nduco nchuhn, te itecuche yahn che chinda te ne, a ntaca ite.”

⁷ Rahn ri nchuhn te tihca tahque cuhnde vedeyeno vahchetero cava ama ihyan nunde che nto ino ye nunde yahn ye che co cava cun raco

ntihyon cun ihyan che rahco ye che nde hua nahn che nto ino ye.

Ejemplo yahn tume che chinda

⁸ 'Ndete che ama ndahta che va ndiche tume diyahngua yahn te, ne conda ama ne, ¿a hua nahn yahn te candil, ndache te vah, nuhn te tume me nde nan che ntaca te?

⁹ Cuahn che ntaca te ne, nedin dama te ihyan nino ndevaco te nduco ihyan rendihche te, ne cahma te co te ihyan: “Cuahte yeno vo nduco nchuhn, te a ntaca tume yahn che chinda.”

¹⁰ Rahn ri nchuhn te tihca co yeno angel yahn Dendiohs cava ama ihyan nunde che nto ino ye nunde yahn ye.

Ejemplo yahn sahn yuno che ndere quechica se

¹¹ Quendi Dihvo vo, ne nte ye tama ejemplo:

—Ama ndaco ne, chahte o daya ye.

¹² Sahn che ive me ne, rahn se ri se chida se: “Chida, te ne vedecuihca che va che cahco ne yahn.” Tuhme cahmah chida se vedecuihca yahn ye, ne cah ye sahn.

¹³ Chihno neve ro ne, chihcoyan se dehtenduh yahn se, ne cuahn se nan yahn yahn. Min chihno toh se tume yahn se, ndere quechica se.

¹⁴ Cuahn che a chihno toh se tume yahn se ne, ama chihnde cuico yahn nan che quen an se, ne canan ama yah chahno se.

¹⁵ Chica se ntiyon din se ama ihyan che yan vaco ye min, ne dechuh ye sahn, din se cudado cuche yahn ye.

16 Nde dehtenduh dima che reh cuche chahn ama nahn cheh se, ate nde dehtenduh chemin chan, hua rendaça reh se.

17 Tuhme necãhco se, ne ndedecadino se: “Ama yahn ihyan redin ntiyon chenan ye vaço chidá, ne ama va che reh ye. Me u ne, muhn quenán, adeche coh cuicó.

18 Tahque ndah che nãhn yahn chidá, ne çahmá có ihyan: Chidá, quendihcó nunde, nde nan Dendiohs, nde nan ne.

19 Ametah redin yahn che çahma ne daya ne yáhn. Man ne, có nduhça ama mozo yahn ne.”

20 Tuhme ndonun yune se, conahn se yahn chida se.

Yahn ca va che ntã se, ne ndihchero chida se sahn. Quenan vahino ye sahn, ne chahn ye rano ye, chahtemaahn ye sahn, tenan ye sahn.

21 Raahn se ri se ihyan: “Chidá, quendihcó nunde, nde nan Dendiohs, nde nan ne. Ametah redin yahn che çahma ne daya ne yáhn.”

22 Ate chida se ne, raahn ye ri ye sahn deçahya yahn ye: “Tenun tenun no cuetendañ nchuhn tino che tahque ndah, conun se man, chinetah che conun tah se man, ndaço che conun çah se man.

23 Cuahn nchuhn, ngua ne ama itenine che vihche te, ne cuihno ne ite. Chuh vo ite, ne din vo vihco,

24 te sahn dayá cuh ne, a ndih se che rahcó, ate man ne, ndaconan se. A dendá sahn, ate man ne, a ntacá sahn.” Tuhme canan ihyan chahn vihco vedeyeno.

25 Sahn daya ye che menan me ne, quenan se viyãta, ne cuahn che ntã nino se ndevah ne,

chihnevan se che retive ihyan mañ, rendeh ye mañ.

²⁶ Tuhme cah se ama sahn decahya yahn chida se, ne tumerune se sahn deh che ri min.

²⁷ Ndahconan se: “A nta sahn dihno ne, ne hua dehva chahno se chi. Chemin che chihquentiyon chida ne che coh ama itenine che vihche te.”

²⁸ Chi tan sahn che menan me, nde hua nahn ndonda se vah. Tuhme quendañ chida se, chica ye favor sahn che ndonda se vah.

²⁹ Ate ndahconan se yahn ye: “U ne, cuahn dama redin ntiyon nduco ne, ne hua rahcotahn yahn ne. Nde ama yune hua te ne amare ama chivato lihn cava che cheh yenó nduco amigo yahn.

³⁰ Ate cuahn che ndaconan sahn daya ne tih che ndere toh se tume yahn ne nduco ndahta che ndere vatechica te ne, chihquentiyon ne che chih ama itenine vihche cava se.”

³¹ Tuhme ndahconan chida se: “Dayá, di ne, cuahn dama quenen nducó, ne nducuahn dehtenduh yahn ne, a yehn.

³² Ate ndahca che cah yeno vo chedave yuhn vo, din vo ama vihco vedeyeno, te sahn dihne ne, a ndih se che rahcó, ate mañ ne, nta se. A denda vo sahn, ate mañ ne, nta ca vo sahn.”

16

Ejemplo yahn ama sahn duhtuno ihyan che va tah se ama ntiyon

¹ Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh nduco ihyan apóstol yahn ye:

—Cihnde ama ihyan cuihca che quenan ama sahn che redin se cudado ntiyon yahn ye, ne chahn ihyan nuhnde ye sahn nan ye che ndere retah se dehtenduh yahn ye.

² Tuhme cah ye sahn, ne rahn ye ri ye sahn: “¿Deh chu che renuhnde ihyan di nan? Cuente cuende u yahn ntiyon che quenen, te cahneví ntiyon che va tah.”

³ Tuhme ndedecadino se: “¿Taca dín man?, te dihvé ne, cahnevi ye ntiyon che va táh. Hua co dín ntiyon dito, ne ndete che ndere caca chéh ne, cuihnán.”

⁴ A ntá tín taca dín cava che nevahnecun ihyan u vaco ye cuahn che a cahnevi dihvé ntiyon che va táh.”

⁵ Tuhme cah se queri ama ihyan che chendihco ye yahn dihve se. Tumerune se ama ye: “¿Tava quendihque yahn dihvé ne?”

⁶ Ndahconan ihyan min yahn se: “Ama ciento barril aceite quendihcó yahn ye.” Rahn se ri se ihyan: “Ti va niyon che quenan caca. Cuihnde, ne menchate no cuahconehn caque o raco ndiche.”

⁷ Cihno min ne, tumerune se tama ye: “Di, ¿tava quendihque yahn dihvé ne?” Ndahconan ye yahn se: “Quendihcó ama ciento cade trigo yahn ye.” Tuhme rahn se ri se ihyan: “Ngá caca yehn. Cuahconehn cun raco.”

⁸ Cuahn che checadino dihve ntiyon me ne, ndeva ye yavenan sahn min che ndere retah se dehtenduh yahn ye, yahn che ama vivo se.

Tuhme rahn Dihvo vo:

—Man ro cuh ne, ihyan nunde ne, tahque vivo ye che co ihyan che riquendi ye vederihquentiyon

Dendiohs.

⁹ 'Chemin che ráhn rí nchuhn: Cotoh ne vedecuihca andahre chihnga, ne nduco chemin ndaca amigo yahn ne, cava che nda ro che coh ne ne, co cuahtenan ne vahchetero.

¹⁰ 'Ihyan che hua reduco ye van tah sihn che redin ye cudado ne, namin hua reduco ye andahre che ndeh, ne ihyan che reduco ye van tah sihn che redin ye cudado ne, namin reduco ye ndete che ndeh.

¹¹ Ndete che hua toh nchuhn vedecuihca che va tah ne cava che din ne che ndah ne, ¿duhra te ntiyon yahn Dendiohs, din ne?

¹² Ndete che hua redin nchuhn cudado dehtenduh yahn ihyan che rihco ye tah ne ne, ¿duhra te dehtenduh che co yahn man ne?

¹³ 'Nde ama ihyan hua co conan cuma ye o dihve ye, te tahque din yahino ye ama che co tama, ne quendi ye nduco ama, ne cahcoman ye tama. Hua co din yahino nchuhn Dendiohs ndete che yahino ne vedecuihca.

¹⁴ Rihnevan sahn fariseo che chenun se min che tihca rente Dihvo vo, ne riyon nan se ihyan, te yahino se vedecuihca.

¹⁵ Tuhme rahn ye ri ye sahn:

—Nchuhn ne, redin ca ne che ndah ihyan ne nan ihyan. Ate Dendiohs ne, a devano ye duh ihyan nchuhn. Va deh che ama richihve che rahco ihyan, ate nan Dendiohs ne, hua richihve.

¹⁶ 'Ley che dirun Moisés nduco ndudo che dirun ihyan profeta ne, chihnde nde nda ro che nda Juan Bautista. Nde tahn min ne, rahndudo ihyan yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne ama yahn ihyan redin nun ino ye che nahn dinahn ye.

17 Tahque nun nto iyehñse che co che cuavi ama cheneliñ nñan vederihquentiyon yahn Dendiohs.

18 Adecoduhno ihyan che tehche ye ndahta yahn ye, ne cahnevaco ye nduco tama te ne, din duche yahn ye che nihnevaco ye. Namin ihyan che cahnevaco ye nduco ama tañn che ntehche inchañn te tañn ne, din duche yahn ye che nihnevaco te.

Ejemplo yahn ama sañn cuihca nduco Lázaró

19 Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Chihnde ama sañn cuihca che renun se demañ cuahno tino ndah, ne ama va demañ cuahno che ndah reh se ro ro.

20 Tañn min ne, namin chihnde ama ihyan chevañ che duche ye Lázaró, ne ama ndechendih yute ihyan. Quendite ye chendevah yahn sañn cuihca me,

21 ne ama nahn cheh ye andahre dañche che ra mañ mesa yahn se. Nde yahna renda te, riyaveñan te nñan yah yahn ye.

22 Cuahn che nda ro che chih ihyan chevañ me ne, quenda ángel ihyan vahchetero, ne min quenán Abraham. Adivé ne, chih sañn cuihca me, ne chihche ihyan sañn.

23 Cuahn che rechuhriñn se vañ ruchiyahn ne, chenihyon nñan se, ne ama yahn ndihchero se Abraham. Namin ndihchero se Lázaró che quenán ye min.

24 Tuhme cah se: “Chidá Abraham, conan vañino ne u. Cuedechuh ne Lázaró, decañnda ye tin ndutetañ ye vañ nune, cava che ndedevan ye chihyá, te ama rechuhriñn muñn vañ ruchiyahn.”

²⁵ Ndahconan Abraham yahn se: “Dayá, cuenecahque te ama ndahca chehne cuahn che quenen iyehñse, ate Lázaro ne, ama yah chahno ye. Man ne, ama ndahca quenan ye muhn, ate di ne, rechuhrihn tan nan che quenon.

²⁶ Avane ne, a nihnde cade che ihyan che chenani ye muhn, andahre nahn cahñ ye tan, ate hua co chuh ye. Namin ihyan che chenun ye tan ne, hua co chuh ye, chi ye muhn.”

²⁷ Tuhme rahn sahn cuihca me: “Chidá Abraham, ricá ndih, codin ne favor, cuedechuh ne Lázaro che cahñ ye vaco chidá,

²⁸ co ye uhn sahn dihnó che vate se min, cava che hua chi se muhn nan che rechuhrihn ihyan nunde.”

²⁹ Rahn Abraham ri ye sahn: “Min va ley che dirun Moisés man, ndudo che dirun ihyan profeta man, rahndudo ihyan. A ndudo min va che di-nahn se.”

³⁰ Tuhme rahn sahn cuihca me: “Chidá Abraham, hua retumacah se yahn chemin. Ate ndete che ntuche ama ihyan che a ndih ye, cahñ ye, yahve ye sahn ne, tuhme che cuaco, nto ino se nunde yahn se.”

³¹ Ate rahn Abraham ri ye sahn cuihca me: “Ndete che hua ritahno se yahn che dirun Moisés nduco che dirun ihyan profeta ne, namin hua cotahno se, andahre che ntuche ama ihyan che a ndih ye, cahñ ye, yahve ye sahn.”

17

Riyahve Dihvo vo Jesucristo ihyan cava che hua cuahtendihco ye nunde

¹ Rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—A cãde no che va dehtenduh che din che cuahtendihco ihyan nunde, ate iyah rí cava adeco-duhno ihyan che din ye che cuahtendihco ihyan chenahn nunde!

² Tahque ndahcã cava ihyan min che dechiche ihyan ama tu yudo dando ye, ne cuacondahnun ye ihyan van nuniyahn, che co che din ye che condihco ama cha ihyan chuhn che necun ye nunde.

³ Cuihco nchuhn cudado.

'Cuahn che din tan ama ihyan nduco nchuhn ne, coyahve ne ihyan nduco ndah. Ndete che nto ino ye che tihcã din ye ne, cuenchahco ne yahn ye.

⁴ Andahre ndache yune che ama ro din tan ama ihyan nduco nchuhn, ate ndete che namin ndache yune rendaconan ye, ne rahn ye: “Yah rí che tihcã dín”, tuhme ne, cuenchahco ne yahn ye.

⁵ Ihyan apóstol ne, rahn ye ri ye Dihvo vo:

—Cuenan ne nuhn cava che cotahno ndah nuhn.

⁶ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Ndete che ritahno nchuhn amare tah sihn, co cahcantiyon ne yahn tih: “Cuavi tan, cuehn, cuandi van nuniyahn”, ne dinahn yahn ne.

Nduhcã che va che din vo ntiyon nduco Dihvo vo Jesucristo

⁷ Ndete che va ama mozo yahn nchuhn che ruhn se yahn, o redin se cudado itenine, ura che ndaconan se che chahn se viyata, ¿a ndetahno cahma ne co ne sahn tuhcã?: “Cuechoh, cuihnde nan mesa, cheh.”

⁸ ¿A ndiyu tahque ndah che cahcantiyon ne sahn tuhcã?: “Cuedendah comida, cuihqueyan

nañ mesa, cuihque cudadō nahmin che cheh vinó. Cuihno cheh vinó, tuhme cheh vine.”

⁹ Cuihno din se nducuahñ che chihquentiyon ne, ¿a va che necah ne nundihve cuahn sahn ne? Hua.

¹⁰ Namin cuahn che a cuihno din nchuhn nducuahñ che a va cade che din ne ne, tahque ndah che cahma ne co ne Dihve ne: “Nuhn ne, mozo nuhn. Nde hua nahn che nte ne nundihve cuahn nuhn, te atenañ ntiyon che chihquentiyon ne ne, a chemin no che din nuhn.”

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ndiche sahn che ndi se cah che rechayute

¹¹ Cuahn che cuahn Dihvo vo yan Jerusalén ne, chuh ye nañ che rivah estado yahn Galilea nduco nación yahn Samaria.

¹² Ura che a nda nino ye ama yan lihn ne, nda ndiche sahn che ndi se cah che rechayute.

¹³ Cah se:

—Dihve nuhn, Jesús, ¡conan vahino ne nuhn!

¹⁴ Cuahn che ndihchero ye sahn chahn ne, rahn ye ri ye sahn:

—Cuahn nchuhn nañ chidocuyan.

Dinahn sahn chahn, ne nahmin che cuahn se ne, ndoyahn nducoyaca se.

¹⁵ Tuhme ama se ne, cade ndihchero se che a ndoyahn se ne, ndaconan se, ne ama rendeva se yavenañ Dendiohs.

¹⁶ Chehntihya se numacuahñ vedeneñcun nañ Dihvo vo, ne necah se nundihve cuahn ihyañ. Sahn min ne, sahn tama nación se. Samaria nación yahn se.

¹⁷ Tuhme tumerune Dihvo vo:

—¿A ndiyu ri ndiche sahn chahn che ndoyahn se? ¿Tiya sahn che nun chahn?

¹⁸ ¿A demañ sahn tama nación cuh che ndaconan se, ndeva se yavenañ Dendiohs?

¹⁹ Chihno min ne, rañh ye ri ye sahn:

—Dehve rahque. Cuenecuen. Conahn, te nducote chitehne ne, a ndoyehn.

Nduhca che rihquentiyon Dendiohs

²⁰ Tumerune sahn fariseo Dihvo vo ticuañh cuañañ vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne ndahconan ye yahn se:

—Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, hua cuañañ nduhca che chenán rino nchuhn.

²¹ Nde ama ihyan hua co ye nchuhn: “Muhn va”, o “min va”, te Dendiohs ne, a ndahco cade ye vederihquentiyon yahn ye vañ nchuhn.

²² Rañh Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—U che rinducó nducoyaca ihyan ne, nda ro che ama nahn nchuhn che ndaconán, ate hua ndaca ndihchero ne u.

²³ Ndere cañma ihyan co ye nchuhn: “Nga ihyan che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehñse, quenun ye muhn”, o “nga ye, quenun ye min.” Hua tumecañ nchuhn, nde hua cañh ne, ndihchero ne.

²⁴ Chemin che rí nchuhn te nduhca che rendihchero ihyan che riya cuah, ri ró dave numachahte ne, tihca ndihchero ihyan u che rinducó nducoyaca ihyan, ro che ndá.

²⁵ Ate dinoca va che ama chuhríñh, te ihyan che vate ye mañ ro cuh ne, hua co ndihche ye u.

26 Nduhca che chahno ihyan chi ro che quenan Noé iyehñse ne, tihca cuahno ihyan co ro che u che rinducó nducoyaca ihyan, ndá.

27 Ihyan che vate ye ro min ne, reh ye man, rih ye man, rihnevaco ye man, redecahnovaco ye man, nde nda ro che chenda Noé chete arca, ne chan conahn, chito nune iyehñse, chihno chih ihyan chahn.

28 Atihnoqa chi cuahn che quenan Lot iyehñse. Ihyan che vate ye ro min ne, reh ye man, rih ye man, ra ye man, rendihcue ye man, rino ye ndata man, rihno ye vah man.

29 Ate nda ro che chica Lot yan Sodoma ne, chera yahn che chica nan ro, ne chihno chih ihyan yan min.

30 Tihca co ro che u che rinducó nducoyaca ihyan, ndá.

31 Nda ro min ne, ihyan che vate ye tin vah yuto ne, tahque ndah che hua conda ye chete vah, cota ye dehtenduh yahn ye. Namin ihyan che chenun ye viyata ne, tahque ndah che hua ndaconan ye viyan.

32 Cuenechaco nchuhn nduhca che chahno chi ihyan ndahta yahn Lot.

33 Adecoduhno ihyan che nahn ndedevahn man ye ihyan ne, ihyan min ne, conda ye, ne adecoduhno ihyan che cahco mendañ ye ihyan, coh ye cava u ne, ihyan min ne, ndevahn ye.

34 'Rahn ri nchuhn te vino min ne, adecotino che vateyado o ihyan nan yundo ne, ama ye ne, quenda ihyan, ne tama ye ne, cahcomán ihyan.

35 Namin adecotino che chenun o ihyan ndahta, rengu ye ne, ama ye ne, quenda ihyan, ne tama ye

ne, caḥcomán ihyan.

³⁶ Adecotino che chenán o se viyáta ne, ama se ne, quendá sahn, ne táma se ne, caḥcomán sahn.

³⁷ Tuhme tumerune ihyan chahn:

—Dihve nuhn, ¿ti che conahn chemin ne?

Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Adecotino che vate ihyan nunde ne, a min va che conahn.

18

Ejemplo yahn ama ndahta vah che chica te nan juez

¹ Nte Dihvo vo ama ejemplo, chihnevan ihyan chahn, cava che cadino ye te va che covah ye cuahn dama.

² Rahn ye:

—Ama cuan yan ne, chihnde ama juez che nde hua ritahno se Dendiohs, nde hua retumacah se yahn ihyan.

³ Namin chihnde ama ndahta vah yan min, ne ndeh yune rahn te nan juez min, ne rahn te: “Cochí rica nundé yahn ama ihyan che hua ri rendihche ye u.”

⁴ Chuh ro, ne hua tumecah juez me, techecade se yahn te. Ate adive ne, ndedecadino se: “Andahre hua ritahnó Dendiohs, nde hua retumacah yahn ihyan,

⁵ ate nducote tahn ndahta vah tih ama renda te redenduh te u ne, techecadé yahn te, cava che hua quendi te denduh te u.”

⁶ Tuhme rahn Dihvo vo:

—Cuihco nchuhn cudado nduhca che ndedecadino juez me, andahre duhtuno ihyan se.

⁷ ¿A ndiyu tahque nun conan Dendiohs ihyan che a tendahnun ye? Dendiohs ne, hua rechuhrihn ye, andahre nde ro nde rahn, revah ihyan nan ye.

⁸ Cuaco rahn ri nchuhn te Dendiohs ne, nun conan ye ihyan yahn ye. U che rinducó nducoyaca ihyan ne, ¿a ndaca ihyan che ritahno ye u ro che nda ne?

Ejemplo nduhca che covah ama sahn fariseo man, ama sahn rica tume cade iyo man

⁹ Nte Dihvo vo ejemplo cuh cava ihyan yade che rendahchenan ye ihyan chenhahn. Rahn ye:

¹⁰ —O se ne, chenda se chete yaco, covah se. Ama se ne, sahn fariseo, ne tama se ne, sahn rica tume cade iyo.

¹¹ Sahn fariseo me ne, chandi se revah se tuhca: “Dendiohs, nundihve cuahn ndih che din ne che u ne, ndiyu nduhca ihyan chenhahn, te rahtendihco ye nunde man, reduco ye man, redin duche yahn ye che nihnevaco ye man. U ne, ndiyu nduhca sahn rica tume cade iyo tih.

¹² U ne, o yune rihnde yahte che ama ndate, ne rihco riya yahn nducuahn che va yahn nan ne, nduhca che a ndihco cade ne.”

¹³ Ate sahn rica tume cade iyo me ne, nde hua rihquino se cahh nda se nan ta, nde hua nahn ndonihyon nan se yahn che cuihnah se. Chendih se, chahn se ticua se, ne rahn se: “Dendiohs, ¡cuenan vahino ne u!, te ama quendihco nunde nan ne.”

14 Cuāco ráhn rí nchuhn te sahn che necun me ne, a nchahco Dendiohs yahn se, ne conahn se. Ate sahn che yađe me ne, hua ntāca se vederenchahco. A tihcā va cāde, te adecoduhno ihyan che rendeva mañ ye yavenañ ye ne, co cuihñañ ye ñañ Dendiohs, ne adecoduhno ihyan che necun ye ne, ndeva Dendiohs ihyan.

Chica Dihvo vo Jesucristo che conan Dendiohs checahya

15 Ama ro ne, ndā ihyan, nda ye checahya yahn ye cava che nahn tañ Dihvo vo, covah ye cava. Ate ihyan apóstol ne, hua nahn cah yune ye che cahñ ndā ihyan chahn ñañ Dihvo vo.

16 Tuhme cah Dihvo vo ihyan apóstol chahn ñañ ye, ne ráhn ye:

—Hua cahdenun nchuhn yune yahn checahya che chi nán, te demañ ihyan che necun ye nduhcā checahya sih renevahnecun ye che rihquentiyon Dendiohs ihyan.

17 Cuāco ráhn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che hua necun ye nduhcā checahya ne, hua co nevahnecun ye vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Ama sahn ndinañ che cuihca se

18 Ama sahn ndinañ ne, tumerune se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn Ndah, ¿deh va che dín cava che conán vahchetero numacuahn ro ne?

19 Ndahconan ye:

—¿Dehco che rahn che ndah u? Metah nde ama ihyan che ndah ye, atenañ Dendiohs.

20 A devene vederihquentiyon yahn Dendiohs: “Hua cahne ihyan. Hua din doche yehn che nihnevaque. Hua doque. Hua cahme ndudo cuahnde. Cuendeva yavenan chide man, cheque man.”

21 Rahn se ri se ihyan:

—Nducuahñ vederihquentiyon cuh ne, redinahn nde ro che lihn u.

22 Chihnevan Dihvo vo che tihca rahn se, ne rahn ye ri ye sahn:

—Va ca tama nan che va che din. Condihcue nducuahñ che va yehn, ne cuinen ihyan che vahcava che co conen vahchetero. Tuhme cochi, condoque u.

23 Cuahñ che chihnevan se che tihca rahn ye ne, ama chi ndache se, te ama cuihca se.

24 Ndihchero Dihvo vo che ama chi ndache se, ne rahn ye:

—Ihyan cuihca ne, jama vahche cava ye che nevahñecun ye che rihquentiyon Dendiohs ihyan!

25 Nde hua co nevahñecun ye.

26 Ihyan che chihnevan ye che tihca rahn Dihvo vo ne, rahn ye:

—¿Duhra ihyan co ndevahn ye tuhme?

27 Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Nducuahñ che hua co din ihyan ne, Dendiohs ne, ri redin ye.

28 Tuhme rahn Pedro:

—Ndihche ne, a chihcoman nuhn nducuahñ che va yahn nuhn, ne chinduco nuhn ndih.

29 Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco rahn ri nchuhn te adecoduhno ihyan che rihcoman ye a vaco ye man, a indihñe yahn

ye mañ, a dihno ye mañ, a ihyan ndahta yahn ye mañ, a daya ye mañ, ça va che co nevahne cun ye che rihquentiyon Dendiohs ihyan ne,

³⁰ ihyan min ne, tahque ndeh ca nuhnde me-nun yahn ye mañ ro cuh, ne adive ne, conan ye vahchetero numacuahn ro.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te va che cahno se ihyan

³¹ Nedin dama Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Mañ ne, cuhn vo nduco nchuhn yan Jerusalén. U che rinducó nducoyaça ihyan ne, min va che chuhríhn nduhça che dirun ihyan profeta nde ro menan.

³² Necah ihyan u tah sahn tama nación, din duche yahn se u mañ, din tan se nducó mañ, cahnan dan se u mañ.

³³ Cuihno cuahn se u ne, cahno se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

³⁴ Ihyan chahn ne, hua chenahn ye che tihça rahn Dihvo vo, te vahche ri yahn ye ça va che conahn ye.

Din Dihvo vo Jesucristo che chi ro nan ama sahn nan ve

³⁵ Ura che cuahn nino Dihvo vo yan Jericó ne, ama sahn nan ve ne, va se chihto yune, rica se che din ihyan vedevahino nduco se.

³⁶ Nducote ama rechuh ihyan yune ne, tumerune se deh ri.

³⁷ Rahn ihyan ri ye sahn:

—A tan cochi Jesús yahn yan Nazaret.

³⁸ Tuhme rahn se numa dito se:

—Jesús, Daya David, ¡conan vahino ne u!

³⁹ Ihyan che ndahn̄an ye ne, rahn̄ ye ri ye sahn̄ che cuhn̄de dihn̄ chende se. Ate nde tahque yudo nan̄ se rahn̄ se:

—Daya David, ꞑconan vahino ne u!

⁴⁰ Tuhme chandi Dihvo vo, ne tahve ye che chehua sahn̄. Cuahn̄ che ndā se nan̄ ye ne, tumerune ye sahn̄:

⁴¹ ꞑDeh nehn̄ che dín ndoque ne?

Ndahconan se yahn̄ ye:

—Dihvé, codin ne che co ro nan̄.

⁴² Tuhme rahn̄ Dihvo vo ri ye sahn̄:

—Nducote chitehne ne, a co ro nan̄.

⁴³ Ndetahn̄o chi ro nan̄ se, ne cuahn̄ se nduco Dihvo vo, rendeva se numacuahn̄ vedeyeno yaven̄an Dendiohs. Namin nducoyaca ihyan che ndihchero ye vederihno me ne, rendeva ye numacuahn̄ vedeyeno yaven̄an Dendiohs.

19

Nduhcā che chitahn̄o Zaqueo Dihvo vo Jesucristo

¹ Nahmin che chuh Dihvo vo Jesucristo mendahn̄ yan̄ Jericó ne,

² quen̄an rino ama sahn̄ cuihca che duche se Zaqueo. Sahn̄ min ne, ndinan̄ se yahn̄ sahn̄ rica tumecādiyo.

³ Quen̄an rino se, te nahn̄ ndihchero se Dihvo vo, duh ihyan chemin. Ate hua ri che ndihchero se ihyan, te ama yahn̄ ihyan nduco ye. Avane ne, ama cahya cah̄ se.

⁴ Tuhme cuahn̄ se, rano se tahque nde cana ca nan̄ che va che chuh ye. Cocha se tin ama yahn̄

che duche sicómoro cava che tuno se, ndihchero se ihyan.

⁵ Cuahn che a nda Dihvo vo min ne, chinan ye sahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Zaqueo, codin nun ine, cuenchehn tan, te man va che conan ndevaue.

⁶ Tuhme aderano se cuenchahn se, nevahne cun se ihyan numacuahn vedeyeno.

⁷ Ihyan che ndihche ye chemin ne, ama rahn tan ye yahn Dihvo vo che cuahn ye vaco ama sahn nunde.

⁸ Tuhme chandi Zaqueo nan nducoyaca ihyan chahn, ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Dihvé, man va vedecuihca yahn, nahn cah ihyan chevah, ne ndete che va ihyan che ndere chehneví dehtenduh yahn ye ne, va vedeyeno che necah cun ndi nduhva che chehneví yahn ye.

⁹ Rahn Dihvo vo:

—Man ne, ndevahn sahnguh, te chitahno se nduhca che chitahno Abraham. Namin ndevahn ihyan ndevaco se.

¹⁰ U che rinducó nducoyaca ihyan ne, nda, nuhn ihyan che chinda ye, din nunde yahn ye, cava che ndedevahn ihyan.

Ejemplo yahn sahn patrón che cah se tume tah ndiche sahn decahya yahn se

¹¹ Cuahn che nda nino Dihvo vo yan Jerusalén ne, ihyan che rihnevan ye che rente ye ne, rahco ye te a nun cuanan vederihquentiyon yahn Den-diohs.

¹² Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Ama sahn, ndata yahn ihyan ndinan ne, cuahn se yahn yahn nan va rey cava che cah ye vederihquentiyon, conan cuma se.

¹³ Ro che ametah cah se ne, nedin dama se ndiche sahn decahya yahn se, ne din duche se tume, cah se queri ama sahn chahn, ne rahn se: “Codin nchuhn ntiyon nduco tume cuh numanahn che cah.”

¹⁴ Ihyan yan vaco se ne, hua ri rendihche ye sahn, ne cuahn che a chuh se cuahn se ne, dechuh ye ama o ihyan cava che cahma ye nduco rey min: “Hua nahn nuhn sahguh cava che cahcantiyon se nuhn.”

¹⁵ Cuahn che ndaconan se ne, a quenan cuma se vederihquentiyon. Nedin dama tun se ca ama ca ama sahn decahya chahn che va tah se tume me cava che necah cuande se sahn.

¹⁶ Nda ama se, ne rahn se: “Dihvé, tume yahn ne ne, a chi ndiche cade yahn queri ama cade che te ne u.”

¹⁷ Ndahconan dihve se: “Ndahca din. Di ne, sahn decahya ndah. Nducote ndahca din ntiyon nduco tume andahre tah, man ne, cahco ntiyon tah cava che cahquentiyen ndiche yan.”

¹⁸ Nda tama se, ne rahn se: “Dihvé, tume yahn ne ne, a chi uhn cade yahn queri ama cade che te ne u.”

¹⁹ Ndahconan dihve se: “Namin di ne, cahco ntiyon tah cava che cahquentiyen uhn yan.”

²⁰ Nda tama se, ne rahn se: “Dihvé, nga tume yahn ne, chihco ndah.

²¹ Hua din ntiyon nduco yahn che vah dendá tume yahn ne nan ntiyon, te ndih ne, ama dito nan ne. A ndihché ndih nduhca che retah nduh

ne tume che rendaca nan ntiyon che redin ihyan nduco tume yahn ne.”

²² Tuhme rahn dihve se: “iAma duhtuno ihyan di! Nduco ndudo che tihca rahn, a tumecadinó duh ihyan di. A devene che ama dito nan, che retah nduh tume che rendaca nan ntiyon che redin ihyan nduco tume yahn.

²³ ¿Dehco che hua cah tume yahn, din tama ihyan ntiyon nduco?, te ndete che tihca din ne, man che ntá, ndaca tume yahn nduco daya.”

²⁴ Tuhme rahn dihve se ri se ihyan che chenun ye min: “Cuehnevi nchuhn tume che nda sahn tih, ne cocah ne sahn che cahcantiyon ndiche yan me.”

²⁵ Ndahconan ihyan chahn: “Dihve nuhn sahn min ne, a va yahn se.”

²⁶ Ate rahn dihve se: “Dehve din yahn, te ihyan che ndeh va yahn ye ne, nde tahque ndeh ca ndonda tah ye, ne ihyan che doh yahn ye va ne, nde cuavi tah yahn ye che va.

²⁷ Namin ihyan che hua ri rendihche ye u, che hua nahn ye che cahcantiyón ihyan ne, cuahn nchuhn, ngua ne ihyan, ne cuihno ne ihyan muhn nan.”

Nda Dihvo vo Jesucristo yan Jerusalén

²⁸ Chihno nte Dihvo vo ejemplo me ne, quendahnān ye, quendi ye cuahn ye yan Jerusalén.

²⁹ Cuahn che nda nino ye yan Betfagé nduco yan Betania, nan che duche Cuete Olivo ne, dechuh ye o ihyan apóstol yahn ye,

³⁰ ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuahn nchuhn yan che va viche lado cah. Nda nchuhn min ne, ntaca ne ama burro che nde ama ihyan ametah condudo ye ite. Cuentahte ne ite, quenda ne ite muhn.

³¹ Ndete che cacarune ihyan nchuhn: “¿Dehco che rentahte nchuhn ite?”, cuendahconan ne yahn ye: “Huata, Dihve nuhn nahn ye ite.”

³² Cuahn ihyan chahn, ne ntaca ye burro me a nduhca che rahn Dihvo vo.

³³ Cuahn che rentahte ye burro me ne, rahn ihyan che dihve te:

—¿Dehco che rentahte nchuhn burro tih?

³⁴ Ndahconan ihyan chahn:

—Huata, Dihve nuhn nahn ye ite.

³⁵ Tuhme quenda ye ite nan quenan Dihvo vo. Tihde ye tino yahn ye dame burro me, ne quendudo Dihvo vo ite.

³⁶ Rehntave ihyan chahn tino yahn ye yune cuahn nan che cuahn Dihvo vo.

³⁷ Cuahn che cuahn nino ye nan che renchahn yune Cuete Olivo ne, nducoyaca ihyan che rinduco ye ihyan ne, chi yeno ye, ne canan ndeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs yahn nducuahn vederihno che ndihchero ye. Ama rah yeno ye, ne rahn ye:

³⁸ —¡Ndeva vo yavenan rey cuh che cochi ye menun Dihvo vo Dendiohs! ¡Ndoyan Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero! ¡Numacuahn vedeyeno ndeva vo yavenan ye!

³⁹ Tuhme ama o sahn fariseo che nduco se van ihyan chahn ne, rahn se ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, cuihquentiyon ne ihyan sih che cuahte dihn chende ye.

⁴⁰ Ndahconan ye yahn se:

—Ráhn rí nchuhn te ndete che cuahte dihn chende ihyan sih ne, tu che chetava tan ne, va che cuah yeno.

⁴¹ Cuahn che nda ye nan che a chi ro yan Jerusalén ne, chaco ye che yah ri ye cava ihyan yan min.

⁴² Tuhme rahn ye:

—Ama ndahca ndete che devano nchuhn te a man nda ro ndah yahn ne che ndevahn ne. Ate hua devano ne, te hua te Dendiohs che co devano ne.

⁴³ Sahn che tan se nduco nchuhn ne, nda ro che cuahte se trinchera, techendive se yan yahn nchuhn, cuahtecuhma se nduco ne. Hua te yune se che cano ne,

⁴⁴ ne cahno se nchuhn, cuihno ndahtera se yan yahn ne. Nde o tu che ndahto vih hua cotave. Tihca castigo va che co ne, te man che dechuh Dendiohs u cava che ndah yahn ne ne, hua tumacah ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndetendah vah ye sahn che rendihcue se dehtenduh chete yaco

⁴⁵ Tuhme chenda Dihvo vo chete yaco chahte, ne canan ndetenda vah ye nducoyaca sahn che rendihcue se man, ra se man, min chete yaco.

⁴⁶ Rahn ye ri ye sahn:

—A ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs: “Yaco yahn ne, yaco nan che revah ihyan”, ate nchuhn ne, nedin ne nduhca vaco sahn duco.

⁴⁷ Ricuahn Dihvo vo ro ro chete yaco me. Chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun

Moisés man, sahn intiyahn man, renuhn ino se taça co cahno se ihyan.

⁴⁸ Ate hua rentaca ino se taça din se, te nducoyaca ihyan ne, renevahnecun ye numacuahn vedeyeno che ricuahn Dihvo vo.

20

Tumerune ye yahn vederihquentiyon che quenana cuma Dihvo vo Jesucristo

¹ Ama ro ne, ricuahn Dihvo vo chete yaco man, rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs man. Ura min nda chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, sahn intiyahn man,

² ne tumerune se ihyan:

—¿Deh vederihquentiyon quenana come che tihca redin ne? ¿Duh te vederihquentiyon di ne?

³ Ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Namin u, va ama nan che tumeruné nchuhn. Condahconan ne yahn:

⁴ ¿A chehdenune Juan che cuande yahn Dendiohs, o chehdenune ye che cuande yahn ihyan ne?

⁵ Ndedecadino sahn chahn, ne rahn se van man se nduco vih:

—Ndete che cahma vo che cuande yahn Dendiohs ne, ndahconan se yuhn vo: “¿Dehco che hua ritahno nchuhn tuhme?”

⁶ A namin no ndete che cahma vo che cuande yahn ihyan. Necuan nducoyaca ihyan yan, cah ye tu uvo, te devano cuaco ye te Juan ne, profeta ye.

⁷ Chemin che tahque ndah rahn sahn chahn te hua devano se.

⁸ Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Namin u, hua cahmá có nchuhn deh vederi-
hquentiyon va tãh che tihcã redín.

*Ejemplo yahn sahn redin ntiyon che ama duh-
tuno ihyan se*

⁹ Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh, chihnevan
ihyan che chenun ye min:

—Ama ihyan ne, chihche ye dihyo uva, ne cah ye
chenda me ama o sahn che din se ntiyon nduco
cava che cahmahn se nduco ye. Chica ye min, ne
cuahn rahn ye.

¹⁰ Cuahn che ndã ro che a rine ndute me ne,
dechuh ye ama sahn decahya yahn ye cava che
ndaça se mahn va ndute ndata me sahn chahn.
Ate chahn se sahn decahya me, ne ndedechuh se
sahn, diya tah se.

¹¹ Dechuh ye tama sahn decahya yahn ye, ne din
tan sahn chahn nduco se, chahn se sahn, ne namin
ndedechuh se sahn, diya tah se.

¹² Dihve chenda me ne, ndaconan dechuh ye
tama sahn decahya yahn ye. Namin chahn sahn
chahn sahn, chi nun se sahn cuahn chevah.

¹³ "Tuhme ndedecadino ihyan che dihve
chenda me: "¿Taca dín? Tahque ndah dechuh
sahn dayá che yahinó. ¿A huane nevah necun
sahn chahn sahn cuahn che ndã se min?"

¹⁴ Ate cuahn che ndihchero sahn chahn sahn ne,
rahn se van man se nduco vih: "Sahnguh che co
yahn se vedecuihca cuh. Cahno vo sahn cava che
co yuhn vo."

¹⁵ Tuhme quenda sahn chahn sahn cuahn chi-
hto nan va chenda me, ne chihno se sahn.

Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—¿Deh din ihyan che dihve chendata me nduco sahn chahn?

¹⁶ Cah̄n ye, ne decuihno ye sahn. Tuhme cāh ye chendata me tāh tāma ca ihyan che din ye ntiyon nduco.

Nducote chihnevan sahn fariseo che chenun se min ne, rāhn se:

—¡Tahque ndah ndete che hua cuahnecun Dendiohs che tihcā co!

¹⁷ Ate ndihchero Dihvo vo sahn chahn, ne rāhn ye ri ye sahn:

—¿Tuhme deh conahn che ndirun nān Ndudo yahn Dendiohs tuhcā?:

Tu che hua quenan ino sahn che rahto vah ne, chemin che tahque chichihve.

¹⁸ Ihyan che cotahno ye u ne, anduhnecā ndete che condah̄ ndudo ye nān tu me, ndacā yah ye. Me ihyan che hua cotahno ye u ne, anduhnecā ndete che condah̄ ndudo tu me ihyan, cuihnonan yahn ye.

Tume cade iyo che renehve ihyan yahn César

¹⁹ A ura min no, chidocuyan ndinan̄ man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, ran ditō se che nahn cotah̄ se Dihvo vo, te tumacardino se che a yahn se che nte ye ejemplo me. Ate hua dehva din se, te vah̄ se ihyan yan.

²⁰ Tuhme dechuh se amā o se che din cā se che ndah̄ ihyan se, cāva che tumerande se ihyan, din se che cāhma ye amā ndudo che hua ndahcā. Tihcā din se, te nahn cāca nunde se yahn ye nān gobernador.

²¹ Rāhn sahn chahn ri se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, a devano nuhn te ndah ndudo che rente ne mañ, ricuahn ne mañ. Dama no rendihche ne nducoyaça ihyan, ne ricuahn ne numa cuāco nduhça che nahn Dendiohs che cuahtechica ihyan.

²² Caħma ne co ne nuhn: ¿a redin yahn che nedihvo vo tume cađe iyo yahn César, o hua?

²³ A devano Dihvo vo te o nañ o chende sahn chahn, ne rañn ye ri ye sahn:

—¿Dehco che retumarande nchuhn u?

²⁴ Conaħma ne ama tume u.

Cuahn che ndihchero ye tume me ne, tumerune ye sahn:

—¿Duh yavenañ mañ, duh che duche mañ, quenanañ tume cuh ne?

Ndahconan sahn chahn:

—César.

²⁵ Tuhme rañn ye ri ye sahn:

—Cha che rihquentiyon César ne, codinahn nchuhn, ne cha che rihquentiyon Dendiohs ne, namin codinahn ne.

²⁶ Hua chi tumerande se ihyan nduco nde ama ndudo nañ ihyan yañ. Cuahn ino se chi yahn che tihça ndahconan ye, ne chahte dihn chende se.

Tumerune sahn saduceo yahn che ntuche tenahn

²⁷ Chihno min ne, nda ama o sahn saduceo. Sahn chahn ne, hua ritahno se che va che ntuche tenahn. Rañn se ri se Dihvo vo:

²⁸ —Ihyan Ricuahn, nañ ley che dirun Moisés ne, rihquentiyon tuhça: “Ndete che coh ama se che hua ndaça daya se nduco ndahta yahn se ne, va

che cahnev̄aco dihno se nduco te, çava che hua cuihno ndahta yahn dihno se.”

²⁹ Ama yune ne, chahte ndache se che dihno se vih. Sahn che menan me ne, chihnev̄aco se nduco ama ndahta. Ate hua no rahn me ne, chih se, ne hua ndaca daya se nduco te.

³⁰ Chihnev̄aco ama dihno se nduco te, ne namin chih se, ne hua ndaca daya se nduco te.

³¹ Tihca queri ama sahn chahn, nduh che ndache se, chihnev̄aco se nduco te, ate chih nducoyaca se nde ama se hua ndaca daya se nduco te.

³² Adiva ne, chih ndahta me.

³³ Nda ro che ntuche tenahn ne, nducote nduh che ndache se chihnev̄aco se nduco tahn min ne, çcha se che ndahta yahn se tahn ne?

³⁴ Tuhme ndahconan Dihvo vo:

—Ihyan che vate ye man ro cuh ne, rihnev̄aco ye man, redacahtnov̄aco ye man.

³⁵ Ate nda ro che ntuche tenahn ne, ihyan che ndevahn ye ne, metah cahnev̄aco ye, nde metah decahtnov̄aco ye,

³⁶ te ametah ndaconan coh ye. Nducote ntuche ihyan chahn van tenahn ne, nedin daya Dendiohs ihyan, ne nduhca angel ne, tihca co ye.

³⁷ Yahn che va che ntuche tenahn ne, man Moisés dirun ye yahn cuahn che riche yahn yan me: “Dihvo vo Dendiohs ne, Dendiohs yahn Abraham man, Isaac man, Jacob man.”

³⁸ Dendiohs ne, Dendiohs yahn nducoyaca ihyan, ihyan che chenduche ye man, ihyan che a ndih ye man, te nan ye ne, chenduche nducoyaca ye.

³⁹ Tuhme ra^hñn a^ma o sa^hñn devano ley che dirun Moisés ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, cua^co niyon ra^hñn ne.

⁴⁰ Nduco chemin ne, ametah chihquino se tumerune ca se ihyan.

David ne, dirun ye yahn Dihvo vo Jesucristo che Dihve ye ihyan

⁴¹ Ra^hñn Dihvo vo ri ye sa^hñn chahn:

—¿Dehra cuande che rente ihyan te ihyan che a va ca^de che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehñse ne, Daya David ihyan?

⁴² Maⁿ David a dirun ye naⁿ libro yahn Salmo:

Ra^hñn Dihvé Dendiohs ri ye Dihvé:

“Cuihnde muhn la^do ta^h cuacó,

⁴³ numanahn che nda^hco ndiyá ihyan che hua ri rendihche ye di.”

⁴⁴ Nducote dirun David te ihyan min che Dihve ye ne, ¿ta^ca che daya ye tuhme?

Sa^hñn devano ley che dirun Moisés ne, ndevih Dihvo vo Jesucristo nunde yahn se va^conaⁿ se

⁴⁵ Naⁿ nducoya^ca ihyan che chenun ye min ne, ra^hñn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

⁴⁶ —Cuihco nchuhn cudado nduco sa^hñn devano ley che dirun Moisés, te renan ino se cuahtechica se, chenun se cahteca chano se maⁿ, renan ino se che neca^h ihyan Dendiohs sa^hñn cua^hñn ndihve numacuahn vedene^cun maⁿ, chete ya^co maⁿ, naⁿ vihco maⁿ ne, renan ino se cuahte se naⁿ che tahque ndeva ihyan yavenaⁿ se maⁿ.

⁴⁷ Nde dehtenduh che va yahn nda^hta va^h ne, rehnevi se, ne a^ma ra^hñn reva^h se, redin ca^c se che

ndah ihyan se. Sahn chahn che tahque chahte castigo din Dendiohs sahn.

21

Vedino yahn ama ndahta vah

¹ Cuahn che quenun Dihvo vo Jesucristo chete yaco ne, ndihchero ye nduhca che rih ihyan cuihca tume chete yave yahn tume vedino.

² Namin ndihchero ye che chih ama ndahta vah o tume cahya chete yave me.

³ Tuhme rahn Dihvo vo:

—Cuaco rahn ri nchuhn te nan Dendiohs ne, tahque rignonun chihve vedino yahn ndahta vah cah che co vedino yahn ihyan chenahn sih,

⁴ te nducoyaca ye ne, chih ye che ngava yahn ye. Ate ndahta vah cah ne, van vedechevah yahn ye ne, chih ye nde che va che toh ye.

Dehtenduh che va che conahn cuahn che a cochi nino che nto iyehkse

⁵ Rahn ama o ihyan te yaco chahte ne, ama ndahchan tu che ndahto man, dehtenduh vedino che necuco man. Tuhme rahn Dihvo vo:

⁶ —Nducuahn dehtenduh che tahchan cah che rendihchero nchuhn ne, nda ro che hua cotave dama nde o tu che ndahto vih.

⁷ Tumerune ihyan chahn:

—Ihyan Ricuahn, iticuahn conahn che rahn ne me ne? Deh vederihno co ran cuahn che a nun conahn ne?

⁸ Rahn Dihvo vo:

—Cuihco nchuhn cudado che hua cahnceh nde ama ihyan nchuhn, te ama yahn sahn rihnceh nda se, ne cahma queri ama se te a man se ihyan

min che a va cade che dechuh Dendiohs, ndede-vahn ye ihyan iyehñse. Namin cahma se: “A cochi nino ro.” Ate ráhn rí nchuhn che hua tumacah ne yahn se.

⁹ Cuahn che cahnevan nchuhn che va canda man, che rahteruhn ihyan nduco vih man ne, hua dehve dihya nchuhn co, te a tihca va che co menan vih. Ate ro min ne, ametah conahn nducuahn.

¹⁰ Van naci6n ne, cuanan canda, ne cuahtecuhma ama ihyan che rihquentiyon ye nduco tama ye.

¹¹ Ama nuhn yahn man, ne cuahnguh cuahngah ne, ama cuhnde cuico man, cah man. Nan ro ne, cuhnde ro vederihno rahte, ne ama dihya ihyan co.

¹² Ate cuahn che ametah conahn nducuahn che tihchan ne, co tan ihyan nduco nchuhn man, din ye preso nchuhn man, quenda ye nchuhn yaco man, cuih ye nchuhn vacoyahn man. Yahn che rinduco nchuhn u ne, quenda ye nchuhn nan rey man, gobernador man, ndere caca nunde ye yahn ne.

¹³ Tihca cuahno nchuhn cava che ndaca yune che cuahndudo ne ndudo yahn, cahnevan ihyan chahn.

¹⁴ Nde hua ndedecadino nchuhn taca ndahconan ne yahn ye,

¹⁵ te u cahma có nchuhn ndudo che cahma ne man, té vededevano yahn che conan cuma ne man, nde hua co ndahconan ye yahn ne.

¹⁶ Nde indihnte yahn nchuhn man, dihno ne man, ihyan yahn ne man, ihyan rendihche ne man, necah ye nchuhn. Ama o nchuhn ne, cahno ye nchuhn.

17 Nducoyaca ihyan ne, hua co ndihche ye nchuhn yahn che rinduco ne u.

18 Ate nde ama yudo tin nchuhn ne, hua conda.

19 Ndete che quendaḥ ne vedechahtino van nducuahñ vedeyah min ne, ndevahn ne.

20 'Cuahn che ndihchero nchuhn che a ntechen-dive sandado yan Jerusalén ne, codevano ne te a nda ro che cuihno yan min.

21 Tuhme ihyan che vate ye estado yahn Judea man, yan Jerusalén man ne, tahque ndah che cano ye, cahn ye van icoyahn. Ihyan che chenán ye viyata ne, tahque ndah che hua ndaconan ye viyan.

22 Ro min ne, co ihyan castigo, din nunde yahn ye cava che conahn nducuahñ che a chenán caca.

23 ¡Chevah ihyan ndahta che chenun daya ye ro min man, che retava ye daya ye man!, te ama chahte castigo co ihyan yan min, ne ama cuhnde vedeyah iyehñse.

24 Nahñ ye ne, cahnó se ihyan nduco espada, ne nahñ ye ne, quenda se ihyan tama nación cava che din ye ntiyon. Sahn tama nación ne, condinun condinaño se yan Jerusalén nde tuno ro che ndihco cade Dendiohs.

25 'Tuhme cuhnde ro vederihno yahn Dendiohs nan yahn man, iyo man, iyon man. Muhn iyehñse cuh ne, ama cuhnde vedeyah nducuahñ nación, nde hua devano ihyan deh che din ye che vah ye.

26 Condave cuno ihyan che rendedecadino ye yahn nducuahñ vedeyah che cochi ca, te nde nducuahñ che va cade nan ro ne, nuhn.

27 Tuhme ndihchero ihyan u che rinducó nducoyaca ihyan, che ndá van man numacuahn

vederihquentiyon chahte yáhn.

²⁸ Cuahn che cuañan conahn dehtenduh che tuhchan ne, çah yeno nchuhn chedave yahn ne, te a cochi nino ro che ndevahn ne.

²⁹ Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Condihche nchuhn nduhçá che ri yahn yáhn higo man, yáhn chenahn che rendaconun yata yahn man.

³⁰ Cuahn che a renecaño yan ne, a devano nchuhn te a cochi nino ro ihno.

³¹ Namin cuahn che a rinahn dehtenduh che tuhchan ne, cudevano nchuhn te a nun cuañan vederihquentiyon yahn Dendiohs.

³² 'Cuaco ráhn rí nchuhn te cuahn che ametah coh ihyan che vate ye man ro cuh ne, a conahn nducuahn.

³³ Iyehnse ne, cuihno. Ate ndudo yáhn ne, hua cuihno; va che conahn.

³⁴ 'Cuihco nchuhn cudado. Hua denda ne ura yahn ne che deman che cheh ne man, che cocoh ne man, che ndedecadino ne yahn ntiyon yahn ne man, çava che nda ro min ne, vateyan ne.

³⁵ Vedeyah che tuhchan ne, a denan conahn numachahte iyehnse.

³⁶ Ro ro ne, cuahteyan nchuhn man, covah ne man, çava che co ndevahn ne yahn vedeyah che tuhchan man, çava che vateyan ne ro che u che rinducó nducoyaca ihyan, ndá.

³⁷ Ro ne, ricuahn Dihvo vo chete yaco chahte, ne vino ne, rahn ye renan ye ama cuan nan che duche Cuete Olivo.

³⁸ Nducoyaca ihyan yan, rahn ye yaco vatiyan vatiyan, rihnevan ye che ricuahn Dihvo vo.

22

*Rente cåde se taça din se preso Dihvo vo Jesu-
cristo*

¹ Cuahn che a cochi nino vihco ro yudo, ro che reh ihyan pan che ametah ya yahn ne,

² chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, renuhn ino se taça cahno se Dihvo vo çava che hua cadino ihyan yan, te vah se che co tan ye.

³ Chenda chundah Judas Iscariote, ama cha sahn che chi cuande se van ihyan che ndichio chahn,

⁴ ne chahn se nan chidocuyan ndinan man, sahn ndinan yahn policia che redin se cudadō yaco chahte man, ne rahn se te co necah se Dihvo vo tah sahn chahn.

⁵ Chi yeno sahn chahn, ne nte cåde se nduco se che cah se tume sahn.

⁶ Cah Judas ndudo yahn se sahn chahn, ne nuhn ino se taça co necah se Dihvo vo çava che hua cadino ihyan yan.

Vihco ro yudo

⁷ Nda vihco ro yudo, ro che reh ihyan pan che ametah ya yahn. Ro min ne, nihnde cåde che rihno ihyan ama itecuche lihn çava che co te vedino.

⁸ Dihvo vo ne, dechuh ye Pedro nduco Juan, ne rahn ye:

—Cuahn nchuhn, cuihcoyan ne che chuh vo che cuande yahn ro yudo.

⁹ Tumerune ihyan chahn:

—¿Ti nahn ne che cahcoyan nuhn ne?

¹⁰ Ndahconan Dihvo vo:

—Ura che condā nchuhn viyañ ne, ntāca ne ama sahn che nda se ama cuhtenune. Quendi nchuhn sahn min nde vah ñan che condā se,

¹¹ ne cahma ne cō ne ihyan che vāco ye min: “Dechuh Ihyan Ricuahn nuhn che tumerune nuhn ndih: ¿Ti va cuarto ñan che cheh ye nduco ihyan apóstol yahn ye che cuande yahn ro yudo ne?”

¹² Tuhme nahma ye ama cuarto chahte nchuhn che a va yañ. Min cuihcōyañ nchuhn che chuh vo nduco vih.

¹³ Chahn ihyan chahn, ne ntāca ye nducuahn che rañ Dihvo vo ri ye ihyan, ne chihcōyañ ye che cheh ye che cuande yahn ro yudo.

¹⁴ Cuahn che ndā ura che cheh ye ne, chihnde Dihvo vo ñan mesa nduco ihyan apóstol yahn ye,

¹⁵ ne rañ ye ri ye ihyan chahn:

—Ama nahn chéh nduco nchuhn che cuande yahn ro yudo numanahn che ametah cahno se u,

¹⁶ te rañ rí nchuhn te ametah ndaconan chéh, nde ndā ro che conahn nducó che ndihco cade Dendiohs, ne conán ñan che rihquentiyon ye.

¹⁷ Tuhme chetañ ye ama vaño vino, necañ ye nundihve cuahn Dendiohs, ne rañ ye:

—Cotañ nchuhn, cuih ne nduco vih.

¹⁸ Rañ rí nchuhn te ametah ndaconan cúh vino yahn uva, nde ndā ro che conahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

¹⁹ Chetañ ye pañ me, ne necañ ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh ye, cah ye ihyan chahn, ne rañ ye:

—Che tuhca redín ne, conahn che cuah necún che cahno ihyan u cava che ndevahn nchuhn.

Tihca cheh nchuhn cava che cahco ran ne che renecahco ne u.

²⁰ Chihno cheh vino ye ne, ndaconan chetah ye vaso vino me, ne rahn ye:

—Chu ne, yun yahn che recah dito ndudo ra che ndahco cade Dendiohs. Va che cora cava nchuhn.

²¹ 'Meniyon ne, sahn che necah se u ne, dama reh se nduco.

²² Cuaco te cahno ihyan u che rinduco nducoyaca ihyan, nduhca che a nihnde cade. Ate yah ri cava sahn che necah se u.

²³ Tuhme canan tumerune vih ihyan chahn cha ye che tihca din ye.

Rente ihyan apóstol nduco vih cha ye che tahque conan ye

²⁴ Chihno min ne, rente ihyan apóstol nduco vih cha ye che tahque conan ye.

²⁵ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Adecoduhno rey ne, ama yudo rihquentiyon ye nación yahn ye, ne sahn intiyahn ne, rendeva ihyan yavenan se.

²⁶ Ate van nchuhn ne, hua co tihca, te cha nchuhn che tahque quenun yan ne ne, co ne nduhca ama sahn yuno, ne cha nchuhn che tahque ndinan ne ne, co ne nduhca ama mozo.

²⁷ Condedecadino ne duh che tahque ndinan. ¿A ihyan che va ye nan mesa, reh ye, o sahn decahya che redin se cudado numanahn che reh ye? ¿A ndiyu ihyan che va ye nan mesa, reh ye che tahque ndinan ye? Ate condihche nchuhn. U ne, nduhca ama ihyan che redin ye ntiyon yahn nchuhn.

²⁸ 'Ro ro che chuhrin ne, a nchuhn che chin-duco ne u.

29 Chemin che nduhcā che te Chidá vederi-hquentiyon, quenān cumá ne, namin té vederi-hquentiyon, cuahtenan cuma ne

30 cava che chuh vo man, cuh vo man, dama nduco vih, ro che cahcāntiyón, ne cuahte ne techecade ne yahn ihyan nación yahn Israel, nduh che ndichio ndata yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, rahn ye te cahma Pedro te hua rendihche ye ihyan

31 Namin rahn Dihvo vo ri ye Pedro:

—Simón, Simón, cuihque cudado, te chundah ne, chica se Dendiohs cava che tumerande se nchuhn nde nan che ndahco ndiya se nchuhn.

32 Ate u ne, covah cave cava che hua ama yune no cahcoman. Cuahn che ndaconen cotehne ne, cuenecah yan chedave yahn ihyan che ritahno ye u.

33 Ndahconan Simón, ne rahn ye:

—Dihvé, va vedeyenó che conducó ndih, andahre conún vacoyahn nduco ne man, andahre cóh dama nduco ne man.

34 Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Pedro, rahn rí di te ura che ametah cuah tuh ne, cahme ino yune te hua rendihche u.

35 Tuhme rahn Dihvo vo nduco nducoyaca ihyan chahn:

—Cuahn che dechúh nchuhn che nde dino, nde morral, nde indaco, hua quenda ne ne, ¿deh chinda yahn ne ne?

Ndahconan ye:

—Hua dehva chinda yahn nuhn.

36 Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Ate man ne, ndete che va dino yahn nchuhn, cuiquenda ne, ndete che va morral, cuiquenda ne. Cha nchuhn che ametah espada yahn ne ne, cuendihcue ne tino rendiche ne, cua ne ama.

³⁷ Rahn ri nchuhn te va che conahn ndudo cuh che a ndirun yahn: “Cahma ihyan te ihyan min ne, ihyan nunde ye.” Nducuahn che a ndirun che va che cuahno co ne, va che conahn.

³⁸ Tuhme rahn ihyan chahn:

—Dihve nuhn, nga o espada, va yahn nuhn.

Ndahconan ye:

—Nduco sih ne, a va.

Getsemani

³⁹ Chihno min ne, cuahn Dihvo vo Cuete Olivo nduhca che a rahn ye, ne cuahn ihyan apóstol nduco ye.

⁴⁰ Cuahn che nda ye min ne, rahn ye nduco ihyan chahn:

—Covah nchuhn cava che hua dinahn ne cuahn che tumarande chundah nchuhn.

⁴¹ Tuhme chihco rino Dihvo vo ihyan chahn, ne cuahn ye cana nan me. Min chehntihya ye, covah ye,

⁴² ne rahn ye:

—Chida man, ndete che nahn ne ne, cuehnevi ne che va che chuhrihn. Ate hua co nduhca che nahn man ne.

⁴³ Tuhme nda ama angel che chica ye vahchetero, ne necah yan ye chedave yahn Dihvo vo.

⁴⁴ Ama chuhrihn ye che rendedecadino ye, ne tahque dito covah ye. Ama chi ye nuneyan nduhca yun, ne ra nde ndiyahn.

45 Chihno covah ye ne, ndaconan ye nan che chenun ihyan apóstol chahn, ne ntāca ye ihyan che vateyado ye, te ama ndi cuno ye che ran ye.

46 Tuhme rahn ye ri ye ihyan:

—¿Dehco che vateyado nchuhn? Cuenecuan ne, covah ne cava che hua dinahn ne cuahn che tumarande chundah nchuhn.

Din se preso Dihvo vo Jesucristo

47 Nde ametah cuihno cahma ye cuahn che nda ama yahn sandado nduco sahn policia che redin se cudado yaco chahte, ne ndahnān Judas, ama cha sahn che chi cuande se van ihyan che ndichio chahn. Chahn nda sahn min nan Dihvo vo cava che tenan se ihyan.

48 Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Judas, ¿a nahn tenan u, ne nduco tihca necah u che rinducó nducoyaca ihyan ne?

49 Cuahn che ndihchero ihyan apóstol che tihca ri ne, tumerune ye ihyan:

—Dihve nuhn, ¿a cuahn nuhn sahn sih nduco espada ne?

50 Ama cha ihyan chahn ne, chahn ye ama sahn decahya yahn chidocuyan che tahque ndinan, chacondah ye revan se lado tah cuaco se.

51 Ate rahn Dihvo vo:

—Hua cuhma nchuhn.

Tuhme nahn tah ye revan sahn min, ne ndonan.

52 Rahn Dihvo vo ri ye chidocuyan ndinan man, sahn ndinan yahn policia che redin cudado yaco man, sahn intiyahn man:

—¿A cochi nchuhn nduco espada man, nduco yahn man, din ne preso u nduhca sahn duco?

⁵³ Ro ro quenún chete yaco chahte van nchuhn, ne hua din ne preso u. Ate man ne, nda ura yahn ne, ura che rihquentiyon chundah.

Rahn Pedro te hua rendihche ye Dihvo vo Jesu-cristo

⁵⁴ Tuhme din sahn chahn preso Dihvo vo, quenda se ihyan vaco chidocuyan che tahque ndinan. Cuahn Pedro diyahn diyahn, quendi ye ihyan.

⁵⁵ Din sahn chahn ama vacoyahn chevah, ne vatendi se, recah ihno se sahn.

⁵⁶ Tuhme ndihchero ama tahn decahya che nduco Pedro, nti ye min. Ndhichero ndah te ihyan, ne rahn te:

—Sahnguh ne, chinduco se sahn preso cah.

⁵⁷ Ndahconan Pedro, ne rahn ye ri ye tahn:

—Nde hua rendihché ihyan.

⁵⁸ Namenan me ne, ndihchero tama se ihyan, ne rahn se:

—Namin di, ndoque van sahn che rinduco se sahgah.

Ndahconan Pedro:

—Ndiyu u.

⁵⁹ Chihno tenduh ama ura ne, rahn tama se:

—Cuaco te sahguh ne, chinduco se sahgah, te sahn Galilea se.

⁶⁰ Ndahconan Pedro:

—Nde hua devano deh che rahn.

Nde ametah cuihno cahma Pedro, ne cah tuh.

⁶¹ Tuhme chaconan Dihvo vo, ndihchero ye Pedro, ne necahco ye nduhca che rahn Dihvo vo: “Ura che ametah cuah tuh ne, cahme ino yune te hua rendihche u.”

62 Tuhme ndihquenda Pedro, ne ama chaco ye.

Chahn se Dihvo vo Jesucristo

63 Sahn che redin se cudado Dihvo vo ne, redin duche yahn se ihyan, ne rahn se ihyan.

64 Dechiche se ama tino nan ye. Rahn se ihyan, ne rahn se:

—Cahme duh che chahn di.

65 Ama ndeh nan ca dehtenduh rahn se, din duche yahn se ihyan.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan intiyahn

66 Cuahn che a chi dave me ne, ndo dama chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, sahn intiyahn man, ne quenda se Dihvo vo nan che cuhnde cade yahn ye.

67 Min tumerune se ihyan:

—¿A di ihyan che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehse ne?

Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ndete che cahma có nchuhn te u ne, nde hua cotahno ne.

68 Ndete che va deh che tumerune ne, nde hua ndahconan ne yahn.

69 Ate u che rinducó nducoyaca ihyan ne, a nun cuhndé lado tah cuaco Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye.

70 Tumerune nducoyaca sahn chahn:

—¿A di che Daya Dendiohs tuhme ne?

Ndahconan ye yahn se:

—A u. A man nchuhn rahn ne meniyon.

71 Tuhme rahn se:

—¿Dehca din vo testigo? Nduco ndudo che tihca rahn se ne, a va. A man vo chihnevan vo.

23

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan Pilato

¹ Tuhme necuan nducoyaca se, quenda se Dihvo vo nan Pilato.

² Canan ndere rica nunde se yahn ye, ne rahn se:
— Ntaca nuhn sahnguh che rinun se ihyan che hua nedihve ye tumecadiyo yahn César. Avane ne, rahn se te man se che rey man, ihyan che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehanse man.

³ Tuhme tumerune Pilato ihyan:

— ¿A di che rey yahn nación yahn Israel ne?

Ndahconan Dihvo vo:

— U, nduhca che rahn.

⁴ Rahn Pilato ri se chidocuyan ndinan nduco nducoyaca ihyan:

— Hua rendaca nde ama nunde yahn sahnguh.

⁵ Ate quendi sahn chahn rica nunde se, ne rahn se:

— Numacuahn nación yahn nuhn, nde estado yahn Galilea nde muhn, ndedecuan se ihyan nduco ndudo che ricuahn se.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan Herodes

⁶ Cuahn che chihnevan Pilato che rahn se yahn Galilea ne, tumerune se ndete che min yan vaco Dihvo vo.

⁷ Cuahn che checadino se te min yan vaco ye ne, dechuh ye ihyan nan Herodes, te sahn min che rihquentiyon se min, ne quenan se yan Jerusalén ro min.

⁸ Ama chi yeno Herodes cuahn che ndihchero se Dihvo vo, te a rahn che nahn ndihchero se ihyan. Nducote rihnevan se che ama rente ihyan

yahn Dihvo vo ne, quenan rino se che din ye ama vederihno, ndihchero se.

⁹ Ama ndeh nan che tumerune se, ate nde hua ndahconan Dihvo vo.

¹⁰ Chidocuyan ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man ne, ndevanan se, ndere rica nunde se yahn ye.

¹¹ Tuhme Herodes nduco sandado yahn se ne, din duche yahn se Dihvo vo. Tihyon se ama tino ndah ihyan, ne ndedechuh se ihyan nan Pilato.

¹² Ro menan ne, tan Pilato nduco Herodes, ate nde ro min ne, ndoyan se nduco vih.

Ndaconan Dihvo vo Jesucristo nan Pilato

¹³ Nedin dama Pilato chidocuyan ndinan man, sahn intiyahn man, ihyan yan man,

¹⁴ ne rahn se:

—Nchuhn ne, nda ne sahnguh nan, rica nunde ne yahn che ndedecuan se ihyan yan. Ate tumerune sahn nan nchuhn yahn dehtenduh che rica nunde ne yahn se, ne metah nde ama nunde yahn se.

¹⁵ Dechuh nchuhn nduco se nan Herodes, ne namin hua ntaca se nde ama nunde yahn se. Cuaco te hua dehva din se cava che cahno vo sahn.

¹⁶ Tahque ndah cuahn sahn, ntahte sahn.

¹⁷ Nduyo nduyo che renda vihco ro yudo ne, va che ntahte se ama preso.

¹⁸ Ate cah nducoyaca ihyan:

—¡Cuihno ne sahn tih! ¡Cuentahte ne Barrabás!

¹⁹ Barrabás ne, quenun se vacoyahn, te ndedecuan se ihyan yan che cuhma ye nduco gobierno man, chihno se sandado yahn ye man.

20 Ndaconan rahn Pilato te nahn ntahte se Dihvo vo.

21 Ate cah tun ihyan chahn:

—¡Cuenahn yah ne sahn! ¡Cuenahn yah ne sahn!

22 Ndaconan rahn Pilato nde nan che chi ino yune:

—¿Dehra nedin sahnguh? Hua co cahno vo sahn, te metah nde ama nunde yahn se. Tahque ndah din castigo sahn, ne ntahte sahn.

Nahn yah se Dihvo vo Jesucristo

23 Ate quendi ihyan chahn rah ye, rica ye che conan yah Dihvo vo. Ama quendi chidocuyan ndinan nduco ihyan chahn rah ye.

24 Tuhme cah yune Pilato che co nduhca che rica ye.

25 Ntahte se sahn che quenun vacoyahn me nduhca che nahn ye, ne chihquentiyon se sandado che nahn yah se Dihvo vo.

26 Cuahn che quenda sandado chahn Dihvo vo ne, chihquentiyon se ama ihyan yan Cirene che duche ye Simón, che cuenchi ye nahn ye viyata, che ntihte dihme ye cruz, quendi ye Dihvo vo.

27 Ama yahn ihyan yan man, ihyan ndahta che raco ye man, rah ran ye man, cuahn ye nduco vih.

28 Ndihero Dihvo vo ihyan ndahta chahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nchuhn ihyan yan Jerusalén, hua cuaco ne cava u. Cuaco ne cava man ne man, cava daya ne man,

29 te nda ro che cahma ihyan: “Ndah ro yahn ihyan ndahta che hua rahcoyan ye man, ihyan ndahta che hua rendaca daya ye man, ihyan ndahta che hua retave ye man.”

³⁰ Ro min ne, cahma ihyan co ye ico man, cuete man: “Condah ndudo nchuhn nuhn, cuedende ne nuhn.”

³¹ Nducote numacuahn vedetan cahno se u che ametah nunde yahn ne, nda ro min ne, tahque nun cahno se ihyan nunde.

³² Namin quenda se o sahn nunde cava che cahno se sahn dama nduco Dihvo vo.

³³ Cuahn che nda se nan che duche Cuete Ine Tin Tenahn ne, nahn yah se Dihvo vo dama nduco sahn nunde chahn. Ama se ne, quenah yah se lado tah cuaco ye, ne tama se lado tah cueh ye.

³⁴ Covah Dihvo vo:

—Chida man, cuenchahco ne yahn ihyan sih, te nde hua devano ye deh che redin ye.

Sandado chahn ne, din se sortear tino yahn ye, cha sahn quendah yahn se che co yahn se queri ama.

³⁵ Ihyan yan chahn ne, vatendi ye, rendihchero ye. Sahn intiyahn ne, riyon nan se Dihvo vo, ne rahn se:

—Tama ca ihyan ne, ndedevahn se. Ndete che sahn tih che a va cade che dechuh Dendiohs, ndedevahn se ihyan iyehnse ne, ¿dehco che hua ndedevahn man se sahn?

³⁶ Namin redin duche yahn sandado chahn ihyan, recah se vinagre, cuh ye,

³⁷ ne rahn se ri se ihyan:

—Ndete che di che rey yahn nación yahn Israel ne, cuendedevahn man di.

³⁸ Tin cruz ne, ndirun ndudo griego man, ndudo latin man, ndudo hebreo man, tuhca: “Nga Rey yahn nación yahn Israel.”

³⁹ A_u cha sahn nunde chahn che quen_uan ya_h se ne, riyon nan se ihyan, ne ra_hn se:

—Ndete a di ihyan che a va ca_{de} che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyeh_nse ne, cuendedevahn man di ma_n, cuendedevahn nuhn ma_n.

⁴⁰ Ate sahn che ta_{ma} me ne, ra_hva se nduco vih, ne ra_hn se:

—Namin di, ¿a hua vah Dendiohs, andahre quen_uan yah nduhca_u che quen_uan ya_h ye?

⁴¹ Uvo ne, a redin yahn che rechuhrihn vo, te renehivo vo nunde yuhn vo. Ate ihyan cuh ne, nde a_{ma} nunde hua quendihco ye.

⁴² Tuhme ra_hn se ri se Dihvo vo:

—Cuahn che a va ne, rihquentiyon ne ne, cueneca_hco ne u, ne conan va_hino ne u.

⁴³ Ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Cuaco ra_hn ri di te nde a ma_n ro cuh conen nducó vahchetero.

Nduhca_u che chih Dihvo vo Jesucristo

⁴⁴ Ura che a chi ma_hn ya_hn ne, a_{ma} chi man numachahte iyeh_nse nde na_n rahco ino a chino,

⁴⁵ te chih ya_hn. Tino che quendihco chete ya_{co} chahte ne, nde, ndo o ndi.

⁴⁶ Tuhme cah Dihvo vo:

—Chida ma_n, nda_hcó chedave ya_hn ta_h ne.

Chihno ra_hn ye tihca_u ne, chih ye.

⁴⁷ Nducote ndihchero sahn ndina_n yahn sanda_{do} che tihca_u chi ne, ndeva se yavena_n Dendiohs, ne ra_hn se:

—Cuaco niyon te ihyan tih ne, metah nde a_{ma} nunde yahn ye.

48 Nducoyaca ihyan che chenun ye min, ndihchero ye che tihca chi ne, yah ri ye, ne conahn ye, rahn ye ticua ye.

49 Ate nducoyaca ihyan che a rendihche ye Dihvo vo man, ihyan ndahta che chinduco ye Dihvo vo nde estado yahn Galilea man ne, yahn no चाह-
tendi ye, ndihchero ye che tihca chi.

50 Ama ihyan yan Arimatea, estado yahn Judea, che duche ye José che nduco ye van ihyan ndinan yahn naci6n yahn Israel ne, ndah ihyan ye nan Dendiohs man, nan ihyan man.

51 Namin quenan rino ye che conahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. Ihyan min ne, hua chi dama ndudo yahn ye nduco combiero yahn ye, chih nunde se yahn Dihvo vo.

52 Chahn ihyan min nan Pilato, ne chica ye sahn che cah yune se che cuhche ye Dihvo vo.

53 Tuhme chahn ye, ndedevah ye ihyan. Chahcotuma ye ama tino ihyan, ne chacondihte ye ihyan chete ama yayan ra, che ndindah nan ama yava.

54 Ro min ne, víspera yahn ro yudo, a cuanan ro che rahte tuhno ihyan.

55 Ihyan ndahta chahn che chica ye estado yahn Galilea nduco Dihvo vo ne, chahn nduco ye, ne ndihchero ye nan va yayan man, taca chacondihte ye Dihvo vo man.

56 Cuahn che ndaconan ihyan ndahta chahn ne, ca ye yunedan man, nunedan man, ne nducote a canan ro che rahte tuhno ihyan ne, chahte tuhno ye nduhca che a va cade.

24

Ntuche Dihvo vo Jesucristo van tenahn

¹ Ama vatiyan dahca, ro che ndeva ndate ne, cuahn ihyan ndahta chahn nduco tama te o ihyan ndahta, quenda ye yunedan man, nunedan man, che a ndihcoyan ye.

² Cuahn che nda ye nan yayan me ne, ndihchero ye che a ndavi tu che ndechendih chende.

³ Chenda ye chete yayan me, ate hua ntaca ye Dihvo vo.

⁴ Ama dihya ye chi che tihca, ne numanahmin ne, adenan chinan ye o angel, vatendi ye, chenun ye tino che ama diyahn.

⁵ Tuhme nde tahque dihya ihyan ndahta chahn chi, ne chendih ye, nde ametah nahn ndonihyon nan ye che vah ye. Rahn angel chahn nduco ye:

—¿Dehco che van tenahn renuhn nchuhn ama ihyan che quenduche ye?

⁶ Metah ye muhn, te a ntuche ye. Cuenecahco nchuhn cuahn che nduco ca ne ihyan estado yahn Galilea, nduhca che rahn ye ri ye nchuhn:

⁷ “U che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che necah se u tah sahn nunde cava che nahn yah se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché.”

⁸ Tuhme nta tin ihyan ndahta chahn che tihca rahn Dihvo vo.

⁹ Ndaca ye nan yayan me, conahn ye, ne necah cuande ye ihyan apóstol che ndichiyama chahn man, ihyan chenahn che nduco ye man.

¹⁰ María yahn yan Magdala man, Juana man, María che chaco Jacobo man, nduco ihyan ndahta

chenahn chahn ne, a ihyan chahn che necah cuande ye ihyan apóstol che tihca chi.

¹¹ Ate ihyan apóstol chahn ne, hua chitahno ye, ne rahco ye te co hua va cuaco dave yahn ihyan ndahca chahn che tihca rahn ye.

¹² Tuhme necuan Pedro, cuahn ye rano ye nan yayan me. Nda ye min ne, ndihchero ye che a deman tino che chacotuma Dihvo vo quendite min. Ama cuahn ino ye che tihca, ne conahn ye.

Chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nan o ihyan che cuahn ye yan Emaús

¹³ A ro min no ne, cuahn o ihyan chahn ama yan lihn che duche Emaús, ri tenduh ndichio dahno che renda yan Jerusalén.

¹⁴ Numanahn che chenun yune ihyan chahn ne, rente ye nduco vih yahn nducuahn che chi.

¹⁵ Ura min nda man Dihvo vo nan ihyan chahn, ne cuahn ye dama nduco vih.

¹⁶ Ate hua nchanan ihyan chahn ihyan, te a tihca va cade che hua nchanan ye ihyan.

¹⁷ Tumerune Dihvo vo ihyan chahn:

—¿Deh che rente nchuhn van man ne nduco vih che ama ran ne ne?

¹⁸ Ama cha ihyan chahn che duche ye Cleofas ne, ndahconan ye:

—¿A deman ndih che tama yan cochi ne, che hua devano ne dehtenduh che chi yan Jerusalén ro cuh?

¹⁹ Tumerune Dihvo vo:

—¿Deh chi min ne?

Tuhme ndahconan ihyan chahn yahn ye:

—Ama ndeh nan dehtenduh chahno chi Jesús yahn yan Nazaret. Ihyan min ne, ama ihyan

profeta che quenan cuma ye vederihquentiyon chahte nan Dendiohs man, nan ihyan man, che din ye vederihno man, chicuahn ye man.

²⁰ Chidocuyan ndinan man, sahn intiyahn man ne, chih nunde se yahn ye, ne necah se ihyan tah sahn che nahn yah se ihyan.

²¹ Nuhn ne, chenan ino nuhn che a ihyan min che ndedevahn ye ihyan naci6n yuhn vo, Israel. Man ne, a chi ino ro che chihno se ihyan.

²² Avane ne, ama rendedecadino nuhn, te ama o ihyan ndahta che chinduco ye nuhn ne, chahn ye nan yayan ura che chi dave,

²³ ate hua ntaca ye ihyan min chete yayan me. Cuahn che ndaconan ye ne, rahn ye te ndihchero ye 6ngel. Angel chahn ne, rahn ye te a ntuche ihyan min.

²⁴ Tuhme chahn ama o combiero yahn nuhn nan yayan me, ne ntaca ye nduhca che rahn ihyan ndahta chahn, ate hua ndihchero ye ihyan min.

²⁵ Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—¡Ama tuntu nchuhn! ¡Taca che hua renahn ne nduhca che dirun ihyan profeta!

²⁶ ¿A ndiyu a nihnde cade che ihyan che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse ne, chuhrihn ye dehtenduh che tuhchan man, nda ye vahchetero man?

²⁷ Tuhme cah cuande ye ihyan chahn Ndudo yahn Dendiohs, canan ye nde che dirun Moisés man, che dirun nducoyaca ihyan profeta man, yahn nduhca che cuahno ye co.

²⁸ Nda ihyan chahn yan lihn me, ne din ca Dihvo vo che nahn chuh dama ye, cah ye tahque yahn ca.

29 Ate din ihyan chahn fuerza ihyan che conan ye min, te a chi chino. Tuhme chenda ye chete vah, chinduco ye ihyan chahn.

30 Ura che chahte ye, cheh vino ye ne, chetaḥ Dihvo vo paṇ, necaḥ ye nundihve cuahn Dendiohs, ne ndeh ye, caḥ ye ihyan chahn.

31 Ura min nchanan ihyan chahn te a ihyan min che Dihvo vo, ne adenan no chehnan ihyan chahn ihyan.

32 Tuhme raḥn ye nduco vih:

—¿A ndiyu yeno chedave yuhn vo numanahn che rente ye nduco vo maṇ, ricuahn ye uvo Ndudo yahn Dendiohs maṇ, cuahn yune?

33 Ndetahno ndaconan ihyan chahn yaṇ Jerusalén, ne ntaca ye ihyan apóstol che ndichiama chahn che ndi dama ye nduco ihyan chenahn chahn.

34 Ihyan che ndi dama ye min ne, rente ye vaṇ maṇ ye nduco vih:

—Cuaco che ntuche Dihvo vo, te chihnde ro ye nan Simón.

35 Tuhme necaḥ cuande ihyan che o chahn nduhca che chahno ye chi cuahn yune maṇ, nduhca che nchanan ye Dihvo vo ura che ndeh ye paṇ maṇ.

Chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nan ihyan apóstol yahn ye

36 Numanahn che rente ihyan chahn yahn deht-enduh che tihchan ne, adenan chinan ye Dihvo vo che nti ye mendaḥn. Raḥn ye ri ye ihyan chahn:

—Dehve raḥco nchuhn.

³⁷ Dihya ihyan chahn chi, rahco ye te co ama vaco ndihchero ye.

³⁸ Ate rahñ Dihvo vo ri ye ihyan:

—¿Dehco che ama vah nchuhn man, ndeh rendedecadino ne man?

³⁹ Condihche ne yahvetah man, cah man, te a u che ntí nan ne. Conahn tah ne u, ne condihche ne te va yute yahn man, va ine yahn man, ndiyu ama vaco nduhca che rendedecadino ne.

⁴⁰ Chihno rahñ ye chemin ne, nahma ye yahvetah ye man, cah ye man, ihyan chahn.

⁴¹ Ate nducote ama cuahn ino ihyan chahn man, ama yeno ye man ne, nde ametah cotahno ye. Chemin che tumerune Dihvo vo ihyan chahn:

—¿A va deh che chuh vo muhn ne?

⁴² Tuhme cah ihyan chahn ama ndi yahca ndiyuche nduco ama ndi vaconedih yahn.

⁴³ Cheh ye man, chih ye man, nan ihyan chahn.

⁴⁴ Rahñ ye ri ye ihyan chahn:

—Cuahn che nduco ca nchuhn ne, a te cuandé nchuhn te va che conahn nducuahn che nihnde cade che cuahno có, nduhca che a ndirun nan ley che dirun Moisés man, nduhca che dirun ihyan profeta man, nduhca che ndirun nan libro yahn Salmo man.

⁴⁵ Tuhme din Dihvo vo che chenahn ihyan chahn Ndudo yahn Dendiohs,

⁴⁶ ne rahñ ye:

—A tihca va che conahn nducó nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs. U che a va cade che chí, ndedevahn ihyan iyehnse ne, a tihca nihnde cade che cahno se u nduhca a chi. Namin

a nihnde cade che cuihno ino ro ne, ntuché van tenahn.

⁴⁷ Va che dechúh ihyan, cuahndudo ye muhn yan Jerusalén man, nde nducuahn nación man, che nto ino ihyan nunde yahn ye cava che nchahco Dendiohs yahn ye.

⁴⁸ A nchuhn che ndihchero ne nducuahn dehtenduh che tihca chinahn, ne va che cuahndudo ne.

⁴⁹ Condiheche nchuhn. Nduhca che a te Chidá ndudo yahn ye ne, u dechúh Vaco Ndah yahn ye, conun nchuhn. Cuahtenan rino nchuhn muhn yan Jerusalén nde nda ro che cuahtenan cuma ne vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye.

Conda Dihvo vo Jesucristo vahchetero

⁵⁰ Cuahn Dihvo vo nduco ihyan chahn nde yan Betania. Chenihyon tah ye, ne chica ye Dendiohs cava ihyan chahn.

⁵¹ Tuhme chica ye min, ne conda ye vahchetero.

⁵² Ndeva ihyan chahn yavenan Dihvo vo, ne conahn ye yan Jerusalén, ama yeno ye.

⁵³ Min chete yaco chahtenun ye ro ro, rendeva ye yavenan Dendiohs numacuahn vedeyeno. Tihca chi.

El Nuevo Testamento: Cuicateco de Teutila New Testament in Cuicatec, Teutila (MX:cut:Cuicatec, Teutila)

copyright © 1972 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cuicatec, Teutila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cuicateco, Teutila [cut], Mexico

Copyright Information

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cuicatec, Teutila

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

6bd8292c-2070-5c2d-8b8b-378bf0f66afe